הלכות חמץ ומצה פרק ה' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור — רמב"ם הלכות חמץ ומצה, פרק ה'

כללי'דיגע הקדמה צום פרק

דער פרק באהאנדלט דריי הויפט-טעמעס: (1) וואס מאכט חמץ — וועלכע מיני תבואה און וועלכע פלוסיקייטן; (2) וויאזוי צו היטן ביים באקן מצות אז עס זאל נישט ווערן חמץ (שמירת המצות); (3) הכשר כלים פאר פסח (הגעלה, ליבון). דער פרק שטייט אויף דער גרעניץ צווישן הלכות חמץ (פרקים א–ד) און הלכות מצה (פרק ו'), ווייל מצה איז געמאכט פון דעם זעלבן מאטעריאל ווי חמץ — נאר עס איז נישט מחמיץ געווארן.

הלכה א — חמשת מיני דגן בלבד

דברי הרמב"ם: "אין אסור משום חמץ בפסח אלא חמשת מיני הדגן בלבד, והן שני מיני החיטים שהם החיטה והכוסמת, ושלושת מיני השעורים שהן השעורה ושבולת שועל ושיפון."

פשט: נאר פינף מיני תבואה קענען ווערן חמץ. זיי צוטיילן זיך אין צוויי קאטעגאריעס: חיטה-מינים (חיטה און כוסמת/ספעלט) און שעורה-מינים (שעורה, שבולת שועל/oats, שיפון).

חידושים:

1. **צוויי קאטעגאריעס, נישט פינף באזונדערע מינים:** דער רמב"ם באטאנט אז עס זענען עכט נאר צוויי הויפט-מינים (חיטה און שעורה), און די אנדערע דריי זענען אונטער-מינים. דאס איז נוגע להלכה אין אנדערע ענינים, למשל תרומות המעשר וואס מ'קען נאר מפריש זיין מין במינו — מ'דארף וויסן וועלכע מינים געהערן צוזאמען.

2. **חיטה אליין vs. קמח:** עס ווערט אנגערירט א שאלה צו חיטה (גאנצע קערנער, נאך נישט צומאלן) קען אויך מחמיץ ווערן, אדער נאר קמח (צומאלענע מעל). דער חילוק איז אז חיטה איז דער פרי מיט א שאל (שליח ארום, און קמח איז ווען ס'איז שוין עקספאזד. שפעטער אין פרק זעט מען א חילוק צווישן חיטה און שעורה אין דעם ענין.

הלכה א (המשך) — קטניות און אנדערע מינים

דברי הרמב"ם: "אבל קטניות, כגון אורז ודוחן ואפונין ועדשים וכיוצא בהם — אין בהם משום חמץ, אלא אפילו לש קמח אורז וכיוצא בו ברותחין וכיסהו בבגדים עד שנתפח כמו בצק שהחמיץ — הרי זה מותר באכילה, שאין זה חמץ אלא סרחון."

פשט: קטניות (רייז, דוחן, אפונין/בונדלעך, עדשים/לענטלס) האבן נישט קיין דין חמץ. אפילו אויב מ'מישט זייער מעל מיט הייס וואסער און דעקט צו ביז עס בלאזט זיך אויף ענליך צו חמץ'דיגן טייג — איז עס מותר, ווייל דאס איז נישט חמץ נאר „סרחון."

חידושים:

1. **גדר „סרחון" vs. חמץ:** דער באגריף „סרחון" מיינט נישט אז עס שטינקט. עס מיינט אז עס איז א פונדאמענטאל אנדערע כעמישע פראצעס ווי חימוץ. חמץ איז א ספעציפישע פערמענטאציע וואס „משבח" (פארבעסערט) דעם טעם, בעת סרחון איז בלויז אן אויפבלאזונג אן דעם אייגנטלעכן חימוץ-פראצעס. דער זעלבער חילוק חמץ/סרחון קומט שפעטער אויך לגבי מי פירות (טייג געקנאטן מיט פרוכט-זאפט אנשטאט וואסער ווערט אויך סרחון, נישט חמץ).

2. **צו איז דער חילוק א מציאות'דיגער כעמישער חילוק?** עס איז טאקע אן אנדערע כעמישע פראצעס — מ'קען זען דעם חילוק אין טעם. חמץ (ספעציפיש סאורדאו) גיט א ריכטיגן טעם, בעת קטניות-„חמץ" איז בלויז אויפגעבלאזן אן דעם זעלבן טעם-שיפור.

3. **[דיגרעסיע: היינטיגע יסט vs. סאורדאו — וואס איז „עכטער" חמץ?]** אפשר איז נאר סאורדאו (נאטירלעכע פערמענטאציע) דער עכטער חמץ מדאורייתא, ווייל דאס איז די חמץ פון וואס חז"ל האבן גערעדט. היינטיגע ברויט געמאכט מיט ארטיפישעלע/קאמערציעלע הייוון (יסט) איז אפשר בכלל נישט חמץ מדאורייתא, נאר א מין סרחון, ווייל עס איז א כעמישע פראצעס וואס פראדוצירט אן אנדער רעזולטאט. דער חילוק אין טעם ווערט אנגעפירט אלס ראיה — סאורדאו האט א ספעציפישן טעם וואס קומט פון דעם חימוץ-פראצעס אליין (אן קיין צוגעלייגטע אינגרידיענטס), בעת רעגולערע חלה מיט קאמערציעלע הייוון האט נישט דעם זעלבן טעם. (מיט'ן אפזאג אז מ'זאל זיך נישט סומך זיין להלכה.)

4. **נפקא מינה מיט מאדערנע טעכנאלאגיע:** אפילו אויב היינט קען מען מיט בעסערע מאשינען מאכן גוטע פראדוקטן פון רייז-מעל (ווי א רייז-קעיק), בלייבט עס נאך אלץ א פונדאמענטאל אנדערע כעמישע פראצעס ווי חמץ, און האט נישט קיין דין חמץ.

[דיגרעסיע: מנהג איסור קטניות]

דער איסור קטניות איז **נישט** ווייל מ'איז חושש אז קטניות איז מחמיץ — ווייל חז"ל האבן קלאר געזאגט אז קטניות איז נישט מחמיץ.

חידוש פון רבינו מנוח: ער ברענגט פון ספר המנהגות אז מ'עסט נישט קטניות בפסח, און גיט אן אומגעוויינליכן טעם: ווייל יום טוב דארף מען מקיים זיין „ושמחת בחגך", און קטניות איז נישט קיין שמחה'דיגע מאכל — עס איז ביליג, שווער אויף דעם בויך, און נישט פאסיג פאר יום טוב. ער ברענגט אויך אז אויב איינער האט נאר געהאלטן דעם איסור בטעות, מעג ער אנהייבן עסן (ווי דער כלל אז א מנהג שנהגו בטעות מעג מען מתיר זיין).

נאך א טעם פון רבינו מנוח: עס קען אריינפאלן חיטה צווישן קטניות. **און נאך א חידוש:** עס זענען דא געוויסע געוויקסן וואס אין א גוטע יאר ווערן זיי אזוי ווי חמשה מיני דגן, און אין א שלעכטע יאר הייסן זיי קטניות. דאס איז א ממשות'דיגער חשש.

נפקא מינה לגבי פאטעיטא סטארטש, עלמאנד פלאוער, א.א.וו.: דער שולחן ערוך הרב ברענגט א טעם אז מ'פלעגט מאכן ברויט/קוקיס פון קטניות וואס זעט אויס ענליך צו חמץ, און מ'וועט זיך טועה זיין. אויב דאס וואלט געווען דער טעם, וואלט מקל וחומר געדארפט אסור זיין אלע פסח'דיגע קוקיס/קעיקס פון עלמאנד פלאווער וכדומה וואס זעען אויס ממש ווי חמץ. ווייל אבער מ'פירט זיך נישט צו אסר'ן פאטעיטא סטארטש און ענליכע זאכן, זעט מען אז דער עיקר טעם איז נישט דער, נאר „מנהג אבותינו בידינו" — אויף וואס ס'איז נישטא קיין מנהג, איז נישטא קיין איסור.

ספרדים וואס עסן רייז: אפילו זיי זענען מקפיד צו טשעקן גוט אז קיין ווייץ זאל נישט אריינגעמישט זיין — דער חשש פון אריינמישן איז א ריאלע זאך.

הלכה ב — מי פירות בלבד אין מחמיצין

דברי הרמב"ם: „חמש מיני דגן אלו... אם לשן במי פירות בלבד... בלא שום מים בעולם... אינן באין לידי חימוץ, אפילו הניחן כל היום עד שנתפח הבצק..."

פשט: חמשה מיני דגן ווערן נאר חמץ מיט וואסער. אויב מ'קנעט זיי מיט מי פירות אליין, אן קיין טראפן וואסער, קומט עס קיינמאל נישט צו חימוץ, אפילו מ'לאזט עס א גאנצן טאג ביז עס בלאזט זיך אויף.

חידושים:

1. **צוויי גרסאות אין רמב"ם — מהדורא קמא vs. מהדורא בתרא:**

- **מהדורא קמא** (וואס דער ראב"ד האט געהאט): „אינן באין לידי חימוץ" / „הרי זה מותר באכילה" — דאס הייסט מי פירות מאכט בכלל נישט קיין חמץ, און ס'איז מותר לכתחילה צו עסן פסח. דאס איז כשיטת הרי"ף, וואס האלט אז מי פירות אין מחמיצין בכלל — נישט דאורייתא און נישט דרבנן, ממש ווי אורז ודוחן.

- **מהדורא בתרא** (לויט עדות רבי אברהם בן הרמב"ם): דער רמב"ם האט געטוישט צו „אין חייבין עליו כרת, שאין פירות מחמיצין אלא מסריחין". דאס הייסט: ס'איז נישט חמץ דאורייתא (קיין כרת), אבער דער רמב"ם לאזט אפן צו ס'איז מותר אדער אסור מדרבנן.

2. **השגת הראב"ד — חמץ נוקשה:** דער ראב"ד קריגט זיך אויף דעם רמב"ם (אויף דער מהדורא קמא) און זאגט: מי פירות מאכט **חמץ נוקשה** — וואס איז אנדערש ווי אורז ודוחן (וואס ווערט בכלל נישט קיין חמץ). חמץ נוקשה איז אסור מדרבנן — מ'טאר עס נישט עסן, נאר נוצן פאר רפואה.

3. **רבי אברהם בן הרמב"ם'ס עדות:** רבי אברהם בן הרמב"ם זאגט (אין כתב יד) אז זיין טאטע האט טאקע געטוישט פון „אין מחמץ כלל" (= מותר) צו „אין חייבין עליו כרת" (= נאר פטור פון כרת). דאס מיינט אז דער רמב"ם האט כאילו מודה געווען צו דער ראב"ד'ס השגה, כל הפחות טיילוויז.

4. **שיטת רש"י:** רש"י אין דער גמרא לערנט אז „מי פירות אין מחמיצין" מיינט: מ'איז נישט חייב כרת, אבער ס'איז יא אזוי ווי חמץ (חמץ נוקשה). דער רמב"ם'ס מהדורא בתרא שטימט מער מיט רש"י'ס שיטה.

5. **קשיא אויף דער לשון „מסריחין":** דער לשון „שאין פירות מחמיצין אלא מסריחין" איז געבליבן אין ביידע גרסאות. ביי קמח וואס ווערט פארדארבן שטייט אויך „אין זה חמץ אלא סרחון" — און דארט מיינט עס קלאר אז ס'איז מותר באכילה. ווי קען דער זעלבער לשון „מסריחין" מיינען ביי מי פירות עפעס אנדערש (= חמץ נוקשה, אסור מדרבנן)? **תירוץ:** קען זיין אז „מסריחין" איז א שם הכולל פאר „נישט חמץ גמור", אבער עס האט צוויי קאטעגאריעס: איין סארט „סרחון" וואס חז"ל האבן יא גע'אסר'ט (חמץ נוקשה — ווי מי פירות), און אן אנדערע סארט וואס חז"ל האבן נישט גע'אסר'ט (ווי פארדארבענע קמח).

6. **שיטת רמב"ם פון ראבינאוויטש:** דער רמב"ם (אין ראבינאוויטש'ס אויסגאבע) איז נאך אלץ נישט זיכער וואס דער רמב"ם'ס מסקנא איז. אפילו אויב „אין חייבין עליו כרת" איז די ריכטיגע גירסא, שטייט נאך אלץ נישט בפירוש „ואסור". אפשר דער רמב"ם איז געווען מסופק — ער האט אויסגעמעקט דעם היתר, אבער נישט ארייגעשריבן אן איסור.

7. **דער רמב"ם'ס אייגענע מחיקה אין פירוש המשניות:** אין דעם אריגינאלן מאנוסקריפט פון דעם רמב"ם'ס פירוש המשניות (וואס ליגט אין א מוזעאום, צוגענגליך אויף אינטערנעט) קען מען זען ווי דער רמב"ם האט מיט זיין אייגענע האנט אויסגעמעקט „מותר לאכלו" און אויף דער זייט געשריבן אז מ'איז „אין חייב כרת." דאס באשטעטיגט אז דער רמב"ם האט געמאכט דעם טשעינדזש נישט נאר אין משנה תורה נאר אויך אין פירוש המשנה. אבער וואס „אין חייב כרת" מיינט — צו עס איז נאך אסור מדרבנן אדער צו עס איז לגמרי מותר — בלייבט נישט הונדערט פראצענט קלאר.

הלכה ב (המשך) — וועלכע משקים זענען מי פירות

דברי הרמב"ם: מי פירות כוללים יין, חלב, דבש, שמן זית, מי תפוחים, מי רימונים, וכל כיוצא בהם משאר יינות ושמנים ומשקים.

פשט: מי פירות איז א ברייטע קאטעגאריע — נישט נאר אויסגעקוועטשטע פירות, נאר אלע משקים וואס שטאמען פון פירות, אויל, ווייַן, מילך, האניג, א.א.וו.

חידושים:

1. **חלב אלס מי פירות:** די ראשונים פרעגן פארוואס חלב איז מי פירות? זיי ענטפערן ווייל די קו עסט גראז און פירות, און דער חלב שטאמט דערפון. דאס איז א דוחק – חלב איז חלב, עס איז נישט אזוי פשוט צו רופן עס "מי פירות."

2. **דבש — אפילו דבש דבורים:** די הגהות מיימוניות ברענגט אז דבש מיינט נישט נאר דבש תמרים (וואס איז פשוט מי פירות), נאר אפילו דבש דבורים. דער מקור איז "כדמתרגם רב יוסף" אויף דעם פסוק "אשר תסענה הדבורים" – אז דבורים נוגן ארויס פון אלע פירות און בלומען די זאפט, ממילא איז דבש דבורים אויך מי פירות.

3. **ביצים — מחלוקת רש"י ורבינו תם:** דער רמב"ם רעכנט נישט אויס ביצים אין דער ליסטע פון מי פירות. ס'איז דא א גרויסע מחלוקת ראשונים: **רש"י מחמיר** אויף ביצים (ביצים זענען נישט מי פירות), און **רבינו תם היה נוהג היתר בביצים.** דאס איז נוגע למעשה ביי מצה עשירה וואס מ'פארקויפט היינט (געמאכט מיט ביצים) – לויט רש"י איז דאס בכלל נישט קיין מצה, נאר סתם ברויט, ווייל ביצים מיט מעל קען מחמיץ ווערן. מ'קען נישט יוצא זיין מצה דערמיט.

4. **שאלה וועגן נייע משקים:** צו נייע משקים (ווי רייס-מילך אדער אנדערע מאדערנע דרינקס) האבן דעם דין פון מי פירות – מ'דארף פארשטיין וואס איז די סברא, צו ס'איז א כעמיקאלע סיבה (שארפקייט/עסיד) אדער א קלאסיפיקאציע.

הלכה ב (המשך) — מי פירות מיט וואסער

דברי הרמב"ם: "ובלבד שלא יתערב בהם שום מים בעולם. ואם נתערב בהם מים כל שהן, הרי אלו מחמיצין."

פשט: מי פירות זענען נישט מחמיץ נאר ווען זיי זענען ריין אן שום וואסער. אפילו א טראפ וואסער מאכט אז עס קען מחמיץ ווערן.

חידושים:

1. **"שום מים בעולם" — דער רמב"ם'ס שטארקע לשון:** דער רמב"ם זאגט צוויי מאל "שום מים בעולם" – ער וויל מדגיש זיין אז עני עני וואסער שטערט.

2. **וואסער אין יין — בטל:** יין האט דאך אויך וואסער (מ'וואשט אפ טרויבן, א.א.וו.) – זאל מען מורא האבן פאר יעדן יין? דער תירוץ: איינמאל ס'איז בטל געווארן אין דעם יין, האט עס שוין א דין יין. אבער אפשר לויט דעם רמב"ם'ס שטארקע לשון "שום מים" דארף מען טאקע מורא האבן – אבער דאס איז זייער שווער.

3. **כעמישע שאלה — אלע משקים האבן וואסער:** כעמיש איז עס אוממעגליך צו טרעפן א משקה אן וואסער – עפל זאפט איז וואסער פון עפלעך, מילך קומט פון א קו וואס טרינקט וואסער, אפילו ווייץ אליין האט וואסער. "אלעס האט וואסער" – ווי די גמרא חגיגה זאגט אז די גאנצע וועלט איז געווען מים במים. **אלא מאי** – מ'מוז זאגן אז די כעמיקאלע שארפקייט/עסיד אין מי פירות איז מונע פון חימוץ, נישט דער אפוועזנהייט פון וואסער.

4. **רבינו מנוח'ס שיטה — מי פירות ווי חליטה:** רבינו מנוח שטעלט צוזאמען מי פירות מיט חליטה (הייסע וואסער). אזוי ווי הייסע וואסער מאכט אז עס קען נישט נאכדעם מחמיץ ווערן, אזוי אויך מי פירות – די שארפקייט/כח פון מי פירות איז מונע חימוץ. **קשיא אויף דעם:** אויב אזוי, פארוואס זאל א טראפ וואסער העלפן? ביי חליטה, אויב מ'גיסט נאכדעם קאלטע וואסער, ווערט עס נישט חמץ. אבער ביי מי פירות מיט א טראפ וואסער ווערט עס יא חמץ! אפשר מיינט רבינו מנוח נישט אז עס איז ממש ווי חליטה, נאר אז עס שטערט אביסל פון דעם פראצעס.

5. **צוויי פירושים אין "הרי אלו מחמיצים":** (א) עס ווערט חמץ אויב מ'לאזט עס 18 מינוט – ווי רעגולער טייג. (ב) עס ווערט **נאך ערגער** –

תיכף ומיד חמץ, ווייל וואסער מיט מי פירות צוזאמען איז שטערקער מחמיץ (ממהר להחמיץ). רבינו מנוח און אנדערע ברענגען דעם צווייטן פירוש.

הלכה ב (המשך) – קאכן דגן/קמח אין מי פירות

דברי הרמב"ם: "מותר לבשל הדגן או הקמח במי פירות, וכן בצק שנילוש במי פירות ובישולו במי פירות, או קלויה למעכות בשמן — הרי זה מותר, שאין מי פירות מחמיצין."

פשט: מ'מעג קאכן גאנצע קערנער אדער מעל אין מי פירות, און אויך א טייג וואס איז געקנאטן מיט מי פירות מעג מען קאכן אין מי פירות אדער בראטן אין אויל, ווייל מי פירות מאכט נישט חמץ.

חידושים:

- לויט אלע גירסאות שטייט דא **מותר**, וואס שטימט מיט'ן רמב"ם'ס שיטה אז מי פירות בלי וואסער מאכט נישט חמץ. אבער לויט דעם **ראב"ד'ס שיטה** (וואס מיינט אז מי פירות אליין אויך מחמיץ) וואלט דא אויך געדארפט זיין אסור.

- דער רמב"ם חילוק'ט: מי פירות געקאכט **אין וואסער** — אסור; מי פירות געקאכט/געבראטן **אין מי פירות** — מותר.

הלכה ב (המשך) – אין מבשלין חטים ולא קמח במים

דברי הרמב"ם: "אין מבשלין חטים במים, כגון ריפות... ולא קמח, כגון לביבות... הרי זה חמץ גמור, והוא שיתבקו בתבשיל."

פשט: מ'טאר נישט קאכן ווייץ (ריפות/בורגול) אדער מעל (לביבות/פאנקוכן-ענליכע מאכלים) אין וואסער, ווייל עס ווערט חמץ גמור – אבער נאר אויב די ווייץ-קערנער זענען נתבקעו (אויפגעפלאצט/אויפגעבלאזן) אין דעם קאכן.

חידושים:

1. **חמץ גמור = מן התורה:** דער רמב"ם זאגט "חמץ גמור" – דאס מיינט מן התורה'דיגע חמץ, נישט בלויז מדרבנן.

2. **חידוש — אפילו גאנצע ווייץ:** נישט נאר טייג (מעל מיט וואסער געקנעט) ווערט חמץ, נאר אפילו גאנצע ווייץ-קערנער וואס מ'קאכט אין וואסער קענען ווערן חמץ גמור.

3. **ריפות = בורגול:** דער מאכל "ריפות" ווערט אידענטיפיצירט אלס "בורגול" – א מידל-איסטערן מאכל ענליך צו קוסקוס, צושניטענע ווייץ געקאכט מיט תבלינים.

4. **שיתבקו — תנאי:** דער דין פון חמץ גמור איז נאר ווען די חיטים זענען "נתבקעו" – אויפגעפלאצט אין דעם קאכן. דער "שיתבקעו" גייט אויף די חיטים גופא, נישט אויף קמח (קמח קען זיך נישט "אויפשפאלטן"). דער מהלך איז: אזוי לאנג ווי די חיטה בלייבט פארמאכט, קומט נישט אריין וואסער טיף אינעווייניג, און ס'ווערט נישט חמץ גמור. אבער ווען זי שפאלט זיך אויף — גייט אריין וואסער אינעווייניג און מאכט חמץ.

5. **שאלה:** אפילו ווען ס'איז נישט נתבקע, איז עס מסתמא לכל הפחות אסור מדרבנן.

6. **שאלה:** פארוואס איז נתבקע חמץ גמור? חמץ איז דאך במשהו — אפילו א קליינער טראפן פערמענטירטע קמח אינעווייניג אין דער חיטה זאל שוין גענוג זיין.

הלכה ב (המשך) – אין קולין את הבצק בשמן על המחבת

דברי הרמב"ם: "אין קולין את הבצק בשמן על המחבת."

פשט: מען טאר נישט פרעגלען (בראטן) בצק מיט שמן אויף א מחבת.

חידושים — מחלוקת רבינו מנוח און מגיד משנה:

- **רבינו מנוח** (לשיטתו אז מי פירות מעכב/האלט צוריק חימוץ): דער איסור איז נאר ווען מען לאזט דעם בצק לאנג — ד.ה. דער בצק האט שוין וואסער אין זיך, און פאר מען לייגט עס אויף די שמן קען עס שוין מחמיץ ווערן. אבער אויב מען לייגט עס גלייך אויף די הייסע שמן, זאל עס מותר זיין.

- **מגיד משנה** (לשיטתו אז מי פירות אין מחמיצין איז א דין בעצם, אבער מי פירות מיט מים יחד כן מחמיצין): דער איסור איז ווייל בצק איז שוין קמח מיט וואסער — אפילו ווען מען פרעגלט עס אין שמן (מי פירות), איז דאך דא וואסער אין דעם בצק, און א געמיש פון מי פירות מיט מים איז יא מחמיץ.

- **חילוק:** חיטים אליין בשמן על המחבת וואלט מען געדארפט מעגן לויט ביידע שיטות, ווייל דארט איז נאר מי פירות אן וואסער. דער איסור איז ספעציפיש ביי בצק וואס האט שוין מים אין זיך.

הלכה ב (המשך) – מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי

דברי הרמב"ם: "אבל מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי."

פשט: פת וואס איז שוין אפגעבאקן, אדער קמח וואס איז שוין געבראטן (קלוי), מעג מען קאכן אין וואסער — ווייל איינמאל ס'איז געבאקן/געבראטן, ווערט עס נישט מער חמץ.

חידושים — געבראקטס:

- **הגהות מיימוניות** ברענגט ראשונים וואס זענען חושש: אפשר איז דא אין דער פת (מצה) א ביסל קמח וואס איז נישט גוט דורכגעבאקן געווארן, און דאס קען מחמיץ ווערן ווען מען קאכט עס אין וואסער. דאס איז דער יסוד פון דער חומרא פון "געבראקטס."

- **קשיות אויף דער חומרא:**

- (1) מען זעט בפועל קיינמאל נישט מעל אויף א מצה. און אפילו ווען מען זעט עפעס ווייסע שטויב, איז דאס נישט מעל — ס'איז מצה-שטויב.

- (2) אפילו אויב ס'איז דא מעל, זאל עס זיין קמח קלוי (ווייל ס'איז געווען אין אן אויוון מיט טויזנטער גראד), און קמח קלוי ווערט דאך אויך נישט חמץ לויט דער רמב"ם!

- (3) שווער צו גלייבן אז עפעס זאל בלייבן נישט דורכגעבאקן אין אזא הייסן אויוון.

- **שולחן ערוך הרב** (אין זיינע תשובות) שרייבט אז מען זעט דאך מעל אויף מצות. דאס ווערט אפגעשטריטן — דאס איז נישט מעל, דאס איז סתם שטויב פון מצה.

- **היסטארישער הערה:** די חומרא פון געבראקטס איז א שפעטערדיגע חומרא, מחודש געווארן אין דער תקופה פון תלמידי המגיד (דער מעזריטשער מגיד). ס'איז זיכער נישט פריער.

- **מעשה מיט'ן קאצקער רבי:** דער קאצקער רבי האט געבעטן זיין איידעם אברהם (עזרמאן) זיך מברר צו זיין צי ס'איז דא א סיבה מחמיר צו זיין אויף געבראקטס. דער איידעם איז צוריקגעקומען און האט געזאגט ער זעט נישט קיין סיבה. האט דער רבי געזאגט: ער דארף ערשט מחמיר זיין — זעט אויס עס איז על פי קבלה.

הלכה ב (המשך) – חליטה

דברי הרמב"ם: "ואם הרתיח המים הרבה ואחר כך השליך לתוכה הקמח — הרי זה מותר, מפני שהיא מתבשלת מיד קודם שתחמיץ."

פשט: אויב מען האט שטארק אויפגעקאכט וואסער און דערנאך אריינגעווארפן קמח, איז עס מותר — ווייל דער קמח ווערט געקאכט גלייך פאר ס'האט א מעגליכקייט מחמיץ צו ווערן. דער רמב"ם באטאנט: מען ווארפט קמח אריין אין הייסע וואסער (נישט פארקערט — הייסע וואסער אויף קמח).

חידושים:

1. **חילוק צווישן דעם און "אין מבשלין קמח":** דארט רעדט מען ווען מען קאכט קמח אין וואסער סתם (וואסער איז נישט נאך קאכעדיג הייס), דא רעדט מען ווען די וואסער איז שוין "הרתיח הרבה" — זייער הייס — און דער קמח ווערט מיד געקאכט.

2. **מנהג:** דער רמב"ם ברענגט אז "כבר נהגו בשנער (בבל) ובספרד ובכל המערב לאסור דבר זה" — אין בבל, ספרד, און אלע מערב-לענדער (מאראקא א.א.וו.) פירט מען זיך צו אסר'ן חליטה.

3. **טעם פון דער גזירה:** "גזירה שמא לא ירתיח המים יפה יפה" — מען איז מורא אז אפשר וועט די וואסער נישט זיין גענוג הייס, און אין דער צייט ביז ס'ווערט געקאכט קען דער קמח מחמיץ ווערן.

4. **שאלה:** אויב ס'דויערט ווייניגער פון אכצן מינוט, פארוואס איז דא א פראבלעם? דער שיעור פון "הילוך מיל" (אכצן מינוט) שטייט ערשט שפעטער אין דעם פרק.

הלכה ג – כרמל און קדירות חדשות

דברי הרמב"ם: "כרמל שמהבהב באור וטוחנין אותו — אין מבשלין אותו במים, שמא לא נקלה באור יפה ונמצא מחמיץ כשמבשלתו. וכן כשמולין על קדירות החדשות — אין מבשלין אלא מצה אפויה שחזרו ותחנו אותה, אבל קמח קלי — שמא לא נקלי יפה ויבוא לידי חימוץ."

פשט: כרמל — פרישע חיטה וואס איז נאך פייכט, וואס מ'האט אפגעבראטן אויפ'ן פייער כדי אויסצוטריקענען, און נאכדעם צעמאלן — טאר מען נישט קאכן אין וואסער, ווייל אפשר איז עס נישט גענוג גוט געבראטן געווארן. אויך פאר נייע טעפ וואס מ'לייגט אריין מעל צו פארמאכן קליינע לעכער — טאר מען נאר נוצן צעמאלענע געבאקענע מצה, נישט קמח קלי.

חידושים:

1. **וואס איז כרמל:** כרמל איז חיטה פון אנהייב סעזאן וואס איז נאך זייער פריש און פייכט — מ'קען נאך נישט מאכן דערפון נארמאלע קמח ווייל עס וואלט געווען א נאסיגע מאסע. מ'בראט עס אין אויוון (אנשטאט צו ווארטן אויף די זון) כדי עס אויסצוטריקענען, און דערנאך מאלט מען עס. דער תהליך איז נישט א פולשטענדיגער באק-פראצעס ווי ביי מצה — עס איז א לייכטע, שנעלע בראטונג, און דערפאר איז דא א חשש **שמא לא נקלה באור יפה**. כרמל קומט פאר אין תורה ביי הלכות חדש.

2. **נישט דאס זעלבע ווי געבראקטס:** דאס איז **נישט** דאס זעלבע ווי דער חסידישער חומרא וועגן "געבראקטס" — דארט רעדט מען פון געבאקענע מצה, וואס איז קלאר געבאקן. דא רעדט מען פון א ספעציפישע זאך — כרמל — וואס מ'וויסט נישט פונקטליך ווי גוט עס איז געבראטן געווארן.

3. **קדירות חדשות:** ענליך צו בצק שבסדקי עריבות — מ'לייגט מעל/טייג אריין אין נייע טעפ צו פארמאכן קליינע לעכער (ווי א "סיזאנינג" פראצעס). אויף פסח טאר מען נאר נוצן צעמאלענע **אפויה מצה**, נישט קמח קלי.

4. **מגיד משנה:** אין גמרא שטייט נאר דער צווייטער פאל (קדירות חדשות), אבער דער רמב"ם האט געלערנט א קל וחומר — אויב ביי מולל קדירה איז אסור, איז ביי כרמל אליין אויך אסור. ס'איז בעצם איין הלכה.

הלכה ד – בוללין שעורים/חיטים במים

דברי הרמב"ם: "אין בוללין את השעורים במים בפסח, לפי שהן רפים ומחמיצין מהר. ואם בלל — אם רפוי כדי שאם מניחין על פי הביב שופכין עליו — הרי אלו אסורים. ואם לא הגיע לרפיון זה — הרי אלו מותרים. וחיטים מותר לבלול אותם במים כדי להסיר סובן, וטוחנין אותם מיד כדרך שטוחנין למסולת."

פשט: שעורים טאר מען נישט נאס מאכן אין וואסער אויף פסח ווייל זיי זענען ווייך און ווערן שנעל חמץ. בדיעבד — ווענדט זיך: אויב זיי זענען אזוי ווייך אז אויף א הייסן תנור פלאצן זיי אויף — אסור; אויב נישט — מותר. חיטים מעג מען יא נאס מאכן כדי אראפצונעמען די קליי, און גלייך צומאלן.

חידושים:

1. **"בוללין" מיינט נישט לאנג ווייקן** — עס מיינט אפילו א קורצע צייט נאס מאכן פאר'ן שיילן/מאלן.

2. **חילוק שעורים/חיטים:** שעורים האבן א ווייכערע שאל (רפים), וואסער דרינגט שנעל אריין — דערפאר לכתחילה אסור. חיטים האבן א הארטערע שאל — דערפאר מעג מען.

3. **סימן פון רפיון:** אויב מ'לייגט די שעורה אויף שפיץ תנור (פי הביב) און עס פלאצט אויף — באווייזט אז וואסער איז טיף אריינגעדרונגען און עס איז חמץ געווארן.

4. **וויכטיגע באגרענצונג:** ביי ביידע — שעורים און חיטים — רעדט מען נאר פון א **קורצע צייט.** שפעטער וועט מען לערנען אז חיטה וואס האט זיך **לאנג** געווייקט אין וואסער איז אויך אסור. דער שיעור פון חימוץ (אכצן מינוט) איז נאך נישט דערמאנט געווארן אין דעם פרק ביז דעם פונקט.

הלכה ה – מנהג כל ישראל שלא לבלול חיטים במים

דברי הרמב"ם: "וכבר נהגו כל ישראל בשנער וארץ הצבי וספרד וערי המערב שלא לבלול החטים במים, גזירה שמא ישהו ויחמיצו."

פשט: אין בבל, ארץ ישראל, ספרד, און מאראקא (ערי המערב) האט מען זיך נוהג געווען נישט צו נאס מאכן חיטים אין וואסער, אויס חשש אז מען וועט עס לאזן ליגן צו לאנג און עס וועט מחמיץ ווערן.

חידושים:

1. **"ארץ הצבי":** דער רמב"ם רופט ארץ ישראל מיטן נאמען "ארץ הצבי" — "צבי" מיינט דא **חמדה** (באגערונג/שיינקייט), אזוי ווי דער רמב"ם אליין שרייבט אין זיין הקדמה "צבי וחמוד", דאס הייסט "ארץ חמדה."

2. **ערי המערב** מיינט מאראקא (לעבן ספרד). אין אנדערע גרסאות שטייט "כל המערב."

3. **לכתחילה** מעג מען בולל זיין אויף א קורצע צייט (ווי דער רמב"ם האט פריער מתיר געווען), אבער מען האט **מחמיר** געווען ווייל מען האט מורא אז מענטשן וועלן עס לאזן ליגן לענגער און עס וועט ווערן חמץ גמור.

הלכה ו – תבשיל שנמצא בו שעורים או חטים

דברי הרמב"ם: "תבשיל שנתבשל ונמצא בו שעורים או חטים — אם נתבקעו, הרי כל התבשיל אסור שהרי נתערב בו החמץ. ואם לא נתבקעו... מציין אותו ושורפין אותו."

פשט: אויב מען טרעפט גאנצע שעורים/חיטים אין א תבשיל: (א) אויב זיי האבן זיך **נתבקע** (אויפגעגאנגען) — דער גאנצער תבשיל איז אסור, ווייל חמץ האט זיך אויסגעמישט דערין, און **חמץ אוסר במשהו**. (ב) אויב זיי האבן זיך **נישט נתבקע** — נאר די קערנער אליין דארף מען פארברענען, אבער דער תבשיל אליין איז מותר.

חידושים:

1. **ביי נתבקעו:** דער תבשיל איז געווארן עקספאזד צו דער קמח אינעווייניג פון דער חיטה, און דורך קאכן מיט וואסער איז עס מחמיץ געווארן. ווייל חמץ בפסח אוסר במשהו, איז דער גאנצער תבשיל אסור.

2. **צו דער טאפ איז אויך אסור?** "כל התבשיל" אינקלודירט לכאורה אויך דעם טאפ, ווייל אויב משהו אוסר, דארף אויך **משהו שבמשהו** (די בליעות אין טאפ) אסור זיין. אבער **ס'איז דא ראשונים** וואס זאגן אז נישט — נאר דער תבשיל אליין, נישט דער טאפ, ווייל די משהו גייט נישט אזוי וויט.

3. **ביי לא נתבקעו:** דאס איז **נישט חמץ גמור של תורה, אלא מדברי סופרים.** דאס גייט אויף **ביידע הלכות** — סיי נבלל (געווייקט) סיי נתבשל (געקאכט) — ווייל ביי נבלל איז אויך דער סימן געווען אויב ס'איז נתבקע.

4. **אפילו חמץ דרבנן** דארף מען אויך פארברענען (מציין אותו ושורפין אותו).

הלכה ו (המשך) – "ושמרתם את המצות"

דברי הרמב"ם: "משום שנאמר 'ושמרתם את המצות' — כלומר, הזהרו במצה ושמרו אותה מכל צד חמוץ."

פשט: דער מקור פאר די חומרא פון חכמים איז דער פסוק "ושמרתם את המצות" — מען זאל היטן און באוואכן פון יעדע מעגלעכקייט פון חימוץ.

חידושים:

1. **צוויי פירושים אין "ושמרתם":** (א) פשוט היטן — זאל נישט חמץ ווערן. (ב) אזוי ווי **"ושמרתם למשמרתי"** — מאכן א **גדר/סייג** פאר דעם חמץ, אן עקסטרא שטאפל פון שמירה.

2. **"ושמרתם את המצות" מיינט נישט** היטן די מצות (דאס מצה-פראדוקט), נאר **היטן פון חמץ.** דער פסוק רעדט פון איסור חמץ, נישט פון מצות מצה. אבער דווקא ביים באקן מצות איז עס כ'מערסטנס נוגע, ווייל דארט "שפילט מען זיך ארום מיט חמץ."

3. **גרסא-חילוק:** אין רוב גרסאות שטייט דאס אלס א **הקדמה** פאר דער נעקסטער הלכה (לפיכך אמרו חכמים...). אבער אין **גרסת רב רבינוביץ** שטייט עס אלס דער **טעם** פאר דער פריערדיגער הלכה (תבשיל שנמצא בו חיטים).

הלכה ז – שמירה משעת קצירה; דגן שטבע בנהר

דברי הרמב"ם: "לפיכך אמרו חכמים, צריך אדם ליזהר בדגן שאוכל ממנו בפסח כדי שלא יבוא עליו מים אחרי שנקצר עד שלא יהיו בו שום חימוץ. דגן שטבע בנהר או שנפל עליו מים — כשם שאסור לאכלו כך אסור לקיימו, אלא מוכרו לישראל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח... ואם מוכרין לגוים, מוכרין מעט לכל אחד ואחד כדי שיאכלו קודם הפסח, שמא יחזור הגוי וימכרנו לישראל."

פשט: מען דארף אפהיטן דגן פון וואסער **משעת קצירה.** אויב דגן איז אריינגעפאלן אין א טייך אדער ס'איז אראפגעפאלן וואסער דערויף — מעג מען עס נישט עסן אויף פסח, און מעג עס אויך נישט האלטן (

בל יראה ובל ימצא). מען זאל עס פארקויפן פאר אידן מיט א הודעה אז עס איז נאס געווארן, כדי זיי זאלן עס אויפעסן פאר פסח. פאר גוים זאל מען פארקויפן נאר קליינע מענגעס, כדי דער גוי זאל עס אויפעסן און נישט ווייטער פארקויפן פאר א איד.

חידושים:

1. **צוויי לעוועלס פון שמירה:** (א) **לכתחילה** — "צריך ליזהר" משעת קצירה, אז קיין וואסער זאל נישט קומען אויף דעם דגן. דאס איז א **חומרא/הידור**, נישט א דין לעיכובא. (ב) **בדיעבד** — אויב מען **ווייסט** אז ס'איז נאס געווארן (שטבע בנהר), איז עס א ממשות'דיגער איסור (לפחות דרבנן), און מען טאר עס בכלל נישט עסן אויף פסח, און אפילו נישט מקיים זיין.

2. **דער רמב"ם זאגט "צריך ליזהר" — נישט "אסור":** דאס דייט אן אז משעת קצירה איז עס נאר **לכתחילה.** אבער אויב מען ווייסט אז ס'איז טאקע נאס געווארן, איז עס שוין א שטארקערער איסור.

3. **מצה שמורה — צוויי שיטות אין ראשונים:** די **גמרא** זאגט אז **עיסה של גוי** מעג מען עסן אויף פסח (ווייל ס'איז נישט מחומץ), **"ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה"**. פון דא לערנען **ראשונים** אז **"ושמרתם את המצות"** (שמירה משעת קצירה) איז נאר נויטיג **פאר דעם כזית מצה פון מצות מצוה,** נישט פאר אלע מצות וואס מען עסט אויף פסח. **דער רמב"ם אבער** זאגט דא אז אויף **אלע** דגן וואס מען עסט אויף פסח איז דא א חשש חמץ — דאס קלינגט ווי ער מיינט אז די שמירה איז ברייטער ווי נאר מצות מצוה. **אבער** — דער רמב"ם אליין ברענגט **שפעטער** די הלכה פון מצה שמורה, אז פאר מצות מצוה דארף מען ספעציעל שמורה. דאס מיינט אז **לכתחילה** דארף מען שומר זיין אלע דגן, אבער **בדיעבד** איז נאר פאר מצות מצוה א עיכוב.

4. **פארקויפן פאר גוים — ספעציעלע חומרא:** מען זאל פארקויפן נאר **מעט לכל אחד ואחד**, ווייל אויב מען פארקויפט א גרויסע מענגע פאר איין גוי, וועט דער גוי עס ווייטער פארקויפן פאר א איד **אן מודיע צו זיין.** ביי פארקויפן פאר א איד איז געגוג מיט הודעה, ווייל דער איד וועט עס אויפעסן פאר פסח.

הלכה ז (המשך) – דגן שנפל עליו דלף

דברי הרמב"ם: "דגן שנפל עליו דלף, כל זמן שהוא טורד טפה אחר טפה אפילו כל היום כולו, הואיל והוא הולך טפה אחר טפה אינו בא לידי חימוץ. אבל כשפוסק, אם נשתהה כשיעור, הרי זה יאסר."

פשט: ווען רעגן טראפט אויף תבואה כסדר, טראפן נאך טראפן, ווערט עס נישט חמץ, אפילו א גאנצן טאג. אבער ווען דער רעגן הערט אויף און די תבואה בלייבט נאס א שיעור צייט, איז עס אסור.

חידושים:

1. דער מעכאניזם איז ענליך צו "כל זמן שמתעסק בו" — יעדער טראפן רעגן וואס פאלט שטערט דעם חימוץ פראצעס, עס "גיט נישט מנוחה" צום טייג זיך אנצוהייבן יערן. דאס איז פארגלייכבאר צום דין שפעטער אז כל זמן מ'איז מתעסק מיט דעם טייג ווערט עס נישט חמץ.

2. דער רמב"ם זאגט "הרי זה יאסר" — נישט "הרי זה חמץ" — וואס לכאורה ווייזט אז דאס איז אויך א דין מדרבנן, פון "ושמרתם את המצות", נישט חמץ ממש מדאורייתא.

הלכות זהירות באפיית המצה — אין לשין עיסה גדולה

דברי הרמב"ם: "אין לשין בפסח עיסה גדולה שמא תחמיץ, אלא שיעור חלה בלבד."

פשט: מ'טאר נישט קנעטן א גרויסע טייג אויף פסח, נאר ביז שיעור חלה, ווייל א גרויסע טייג קען מען נישט שנעל געגוג באקן.

חידושים:

1. דער דין פון עיסה גדולה איז נאר **לכתחילה** — בדיעבד איז די פת מותרת (ווי דער רמב"ם זאגט שפעטער "הפת מותרת"). דאס איז אנדערש ווי דער דין פון חמין (װארעמע וואסער) וואו אפילו בדיעבד איז אסור.

2. דער שיעור חלה איז בערך 43 און א פינפטל ביצים — געמאסטן לויט דעם **גוף** (וואלום) פון א מיטלמעסיגע אייער, נישט לויט וואג. דער רמב"ם נוצט דעם לשון "גוף הביצה" — וואס מיינט דעם סייז/וואלום. דער רמב"ם גיט אן עצה וויאזוי צו מעסטן: מ'נעמט א כלי פול מיט וואסער, ווארפט אריין 43 ביצים, און די וואסער וואס רינט ארויס איז דער שיעור.

3. **[דיגרעסיע: גימטריא]** דאס ווארט "חלה" איז בגימטריא 43, מיט'ן כולל (43 + 1 = 44, וואס איז די חומש). דאס איז נישט אז חז"ל האבן עס דערפון איינגעפירט, נאר עס איז אן "עשירות השפה" – א פלא'דיגע השגחה פרטית.

אין לשין בחמין / מים שלנו

דברי הרמב"ם: "ואין לשין... לא בחמה ולא בחמי חמה, ולא מים שנשאבו ביום... אלא במים שלנו. ואם עבר על ההלכה ולש באחד מכל אלו, הרי הפת אסורה."

פשט: מ'טאר נישט קנעטן מיט ווארעמע וואסער, נישט מיט זון-געווארעמטע וואסער, נישט מיט וואסער וואס מ'האט ארויסגעשעפט יענעם

טאג. נאר מיט "מים שלנו" — וואסער וואס האט איבערגענעכטיגט. בדיעבד איז די פת **אסורה**.

חידושים:

1. **מחלוקת הפוסקים:** דער רמב"ם האלט אז מים שלנו איז **מעכב** — בדיעבד אסור. דער רא"ש און אנדערע ראשונים האלטן אז מים שלנו איז נאר **לכתחילה**. דאס איז א באדייטנדע מחלוקת.

2. **טעם פון מים שלנו:** ביינאכט ווערט די וואסער אפגעקילט — עס איז די "פערפעקטע טעמפעראטור" פאר מצות באקן, נישט צו קאלט און נישט צו ווארעם. ווארעמע וואסער (נישט הייסע!) פארשנעלערט דעם חימוץ פראצעס. (הייסע וואסער, ווי געלערנט פריער, לאזט דווקא נישט חמץ ווערן.)

3. **מחלוקת חכמי ישראל וחכמי הגוים:** ווערט דערמאנט די באקאנטע גמרא וועגן וואו די זון גייט ביינאכט — חכמי ישראל האלטן אז די זון גייט אונטער די וועלט ביינאכט, און דאס האט א שייכות צו דעם אז מים שלנו ווערן אפגעקילט ביינאכט.

לא תשב תחת השמש / תחת הרקיע ביום העב

דברי הרמב"ם: "לא תשב אשה תחת השמש ותלוש, ולא תחת הרקיע ביום עב אפילו במקום שאין השמש זורחת בו."

פשט: מ'טאר נישט קנעטן אונטער די זון, און אויך נישט אונטער דעם אפענעם הימל אויף א פארוואלקנטן טאג.

חידושים:

- **פארוואס איז א פארוואלקנטער טאג א פראבלעם?** ווען די זון שיינט, ווייסט א מענטש אז אין שאטן איז קילער, אבער ווען ס'איז פארוואלקנט, כאפט מען נישט וואו ס'איז ווארעמער — עס קען זיין אומעטום הייס. א מענטש ווייסט נישט צו אויסמיידן דעם ווארעמקייט.

ולא תניח את העיסה ותתעסק בדבר אחר

דברי הרמב"ם: "ולא תניח את העיסה ותתעסק בדבר אחר."

פשט: מ'טאר נישט איבערלאזן דעם טייג און זיך פארנעמען מיט עפעס אנדערש.

צריכה שני כלים של מים

דברי הרמב"ם: "ואם היתה לשה ואופה, צריכה שני כלים של מים, אחד שמקטפת בו ואחד שמצננת בו ידה."

פשט: אויב די זעלבע פרוי קנעט און באקט, דארף זי צוויי כלים וואסער — איינס פאר'ן קנעטן און איינס פאר'ן אפקילן אירע הענט נאכ'ן ארײַנלייגן אין אויוון.

חידושים:

- דער טעם: ווען זי לייגט ארײַן די מצות אין אויוון מיט אירע הענט, ווערן אירע הענט הייס. אויב זי טונקט איין די ווארעמע הענט אין דעם זעלבן וואסער וואס מ'נוצט פאר'ן קנעטן, ווערט יענע וואסער ווארעם, און ווארעמע וואסער פארשנעלערט חימוץ — דאס זעלבע ווי דער דין פון מים שלנו.

בדיעבד — חילוק צווישן חמין און אנדערע הלכות

דברי הרמב"ם: "ואם עברה ולשה תחת השמש... הפת מותרת."

חידושים:

1. **נאר ביי חמין (ווארעמע וואסער) איז בדיעבד אסור** ("הרי הפת אסורה"). ביי **אלע אנדערע הלכות** — עיסה גדולה, תחת השמש, נישט אפגעקילט די הענט — איז **בדיעבד מותר** ("הפת מותרת").

2. **קשיא:** פארוואס איז מים שנשאבו ביום (וואסער וואס איז נישט מים שלנו) ערגער ווי וואסער וואו זי האט ארײַנגעטונקט ווארעמע הענט? דער תירוץ: מ'רעדט פון די הלכה'דיגע קעיסעס — תחת השמש איז "אביסל ווארימער", נישט די זעלבע זאך ווי ממש ווארעמע וואסער.

3. **שפעטערדיגע חומרות אין מצה בעקערייען:** אויף דעם יסוד פון דעם רמב"ם'ס הלכות קומען צו אין שפעטערדיגע פוסקים נאך חומרות: מ'באקט נישט אונטער דעם אפענעם הימל, א מצה בעקעריי דארף זיין אונטער א דאך. דער רמ"א זאגט אז אפילו אויב דער פלאץ וואו מ'קנעט איז אונטער א דאך, אבער מ'דארף לויפן צום תנור דורך דרויסן, קען דאס אויך זיין א פראבלעם.

סימני חימוץ — כל זמן שאדם עוסק בבצק

דברי הרמב"ם: "כל זמן שאדם עוסק בבצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ."

פשט: אזוי לאנג ווי מ'קנעט און מ'איז עוסק מיט'ן טייג, ווערט עס נישט חמץ.

סימני חימוץ — קול, הילוך מיל, הכסיפו פניו

דברי הרמב"ם: "אבל אם הגביה ידו והניחו, ושהה הבצק עד שהגיע להשמיע קול בזמן שאדם מכה בידו עליו – כבר החמיץ, וישרף מיד."

פשט: אויב מ'קלאפט אויפ'ן טייג און מ'הערט א קול (א פלאטשקע — ס'איז אויפגעבלאזן), איז דאס א סימן אז ס'איז שוין חמץ גמור, און מ'דארף עס פארברענען.

דברי הרמב"ם (המשך): "ואם אין קולו נשמע — אם שהה כדי הילוך אדם מיל — וישרף מיד."

פשט: אויב מ'הערט נישט קיין קול, אבער עס האט געשטאנען כדי הילוך מיל — מ'דארף חושש זיין אז ס'איז חמץ, און מ'דארף עס פארברענען.

דברי הרמב"ם (המשך): "וכן אם הכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו – הרי זה אסור לאכלו, ואין חייבין עליו כרת."

פשט: אויב דער טייג איז געווארן בלאס (ווי א מענטש וואס זיינע האר שטעלן זיך אויף), איז דאס א סימן פון חימוץ, אבער נאר מדרבנן – נישט חמץ גמור מדאורייתא, און מ'איז נישט חייב כרת.

חידושים:

1. דער שיעור "הילוך מיל" ווערט אנגענומען אלס אכצן מינוט (מ'דארף טשעקן אין הלכות עירובי תחומין).

2. **דרוש'דיגע באמערקונג:** חמץ שטייט פאר גאוה – ס'איז אויפגעבלאזן, ס'האט א קול, אן עגא, א פערסאנאליטי.

3. **הכסיפו פניו** — דאס איז א צווישן-שטאפל: נישט חמץ גמור (קיין כרת), אבער אסור מדרבנן.

צוויי עיסות

דברי הרמב"ם: "היו שתי עיסות שהגביה היד מהן בעת אחת ונשתהו — איינע האט א קול, די אנדערע נישט — שתיהן ישרפו, וראוין חמץ גמור."

חידושים:

1. **דער עיקר חידוש:** דער קול איז נישט די **סיבה** פון חמץ, נאר א **סימן**. חמץ איז חמץ אויב ס'איז פאקטיש מחמיץ געווארן, אפילו אן דעם סימן. ווייל ביידע עיסות זענען געמאכט געווארן אין דער זעלבער צייט, ווייסן מיר אז ביידע זענען חמץ, אפילו איינע ווייזט נישט דעם סימן.

2. דער רמב"ם'ס לשון "ראוין חמץ גמור" משמע אז ס'איז ודאי חמץ, נישט בלויז מספק.

3. אויב "נשתהה כדי הילוך מיל" איז אויך נאר א סימן (נישט א סיבה), דאן אויב מ'וואלט געהאט א קלארע סימן אז ס'איז **נישט** חמץ, וואלט עס לכאורה אויך געהאלפן. אבער למעשה איז נישט דא אזא סימן – ס'איז נאר דא סימנים אויף **יא** חמץ.

ציורים אויף מצות

דברי הרמב"ם: "אין עושין צריקין המצויירין — שאישה שוהה עליהן."

פשט: מ'טאר נישט מאכן דיזיינס אויף מצות ווייל ס'דויערט צייט וואס מ'איז נישט עוסק אין דעם טייג, און ס'קען ווערן חמץ.

חידושים:

1. **נחתומין (פראפעשענעלע בעקערס)** מעגן עס טון, ווייל **"שהן בקיאין במלאכתן וממהרין לעשותו"** – זיי מאכן עס שנעל.

2. **בעלי בתים** טארן נישט, אפילו מיט א דפוס (שטעמפל/פריים) וואס מאכט עס שנעל – **"שמא יבוא אחר לעשות שלא בדפוס"** – אנדערע וועלן נאכמאכן אן דעם דפוס.

3. **רבינו מנוח** דערקלערט אז די גמרא רעדט פון ווען מ'מאכט **צורות חיה ועופות ודגים** – קאמפליצירטע דיזיינס. אבער א שנעלע קראץ איז אנדערש.

4. **לעכער אין מצות:** מיר מאכן יא לעכער אין מצות (מיט א רעדל), אבער דאס איז פארקערט – **"הצריכה מונעת תפיחה"** – די לעכער פארמיידן אויפבלאזן, נישט פאר שיינקייט. רבינו מנוח זאגט אז מ'דארף עס אבער טון שנעל. דאס פארקלערט פארוואס האנט-מצות זענען אלע אנדערש אויס (נישט אזוי ווי מאשין-מצות וואס זענען אלע גלייך) – מ'זאל זיך נישט אפגעבן מיט'ן אויסזען.

וואסער פון קנעטן

דברי הרמב"ם: "מים שרוחצין בו ידיהם... ישפכנו במקום מדרון, כדי שלא יתכבד במקום אחד ויחמיץ."

פשט: דאס וואסער האט קליינע שטיקלעך מעל/טייג. אזוי לאנג ווי זיי זענען צושפרייט, קלעבן זיי זיך נישט צוזאמען. אבער אויב מ'גיסט עס אויס אויף א פלאכע פלאץ, קענען זיי זיך צוזאמנעמען און ווערן חמץ.

חידושים:

- דער טעם פארוואס מ'וואשט אפ די הענט: אויף די הענט בלייבן קליינע שטיקלעך טייג, און **חמץ איז אוסר במשהו** – אפילו א קליינע ביסל איז אסור.

מורסן (שלאכטס פון ווייץ)

דברי הרמב"ם: מ'טאר נישט איינווייקן מורסן מיט קאלטע וואסער, **"שמא יחמיץ"** – ווייל אנגעקלעבט אויף דעם איז אביסל מעל.

חידושים:

1. מיט הייסע וואסער איז מותר (ווייל הייס וואסער פארמיידט חימוץ).

2. **"כבר נהגו"** – דער מנהג איז געווען נישט צו עסן מורסן, גזירה **"שמא לא ירתיח המים יפה"**.

3. מ'מעג יא קנעטן פאר בהמות א טייג פון מורסן אדער קמח (ווייל מ'איז עוסק דערמיט).

4. **מנהג רוב העם נישט צו פיטערן תרנגולים מיט מורסן:** אבער לכתחילה מעג מען אויב מ'גיט עס גלייך אדער מ'שטייט און וואטשט. ווילאנג די הינער פיקן דערין אדער דער מענטש מישט עס — ווערט עס נישט חמץ (ווייל עוסק בו). ווען זיי ענדיגן עסן, מוז מען אויסוואשן דאס כלי און אויסגיסן אויף א שיפע פלאץ. דער מנהג פון רוב העם נישט צו פיטערן איז מחמת דער חשש "שמא לא יטריח האדם יפה."

מורסן אויפן גוף (קאסמעטיק)

דברי הרמב"ם: "לא תשרה אשה את המורסן שתלך בו למרחץ, אבל שפה היא על בשרה יבש."

פשט: א פרוי טאר נישט איינווייקן מורסן צו גיין אין באד, ווייל עס ווערט חמץ. אבער טרוקן מעג זי עס אנשמירן אויפן גוף.

חידושים:

1. ווי ווייט דאס איז פון היינטיגע חומרות — לויטן רמב"ם מעג מען טרוקן קמח אנשמירן אויפן פנים אויף פסח, וואס היינט וואלט מען דאס קיינמאל נישט געטון.

2. דער **שולחן ערוך** איז מחמיר אז מ'זאל אפילו יבש נישט לייגן מורסן אויפן גוף, ווייל אפשר וועט עס נאס ווערן.

3. **ולא ילת אדם חיטים ויתן על מכתו** — מ'טאר נישט חיטים לייגן אויף א וואונד אלס באנדאזש, מפני שהן מחמיצות.

קמח אין חרוסת און חרדל

דברי הרמב"ם: "אין נותנין את הקמח לתוך החרוסת — ואם נתן, ישרף מיד, מפני שממהר להחמיץ. אין נותנין את הקמח לתוך החרדל — אבער אויב מ'האט אריינגעלייגט, מעג מען עס אויפעסן פאר'ן שיעור חימוץ."

פשט: קמח אין חרוסת ווערט שנעל חמץ און מוז פארברענט ווערן. חרדל (מאסטערד) איז א קלענערע חומרא — לכתחילה נישט, אבער בדיעבד מעג מען עס עסן אויב ס'איז נאך נישט געווען גענוג צייט פאר חימוץ.

חידושים:

1. **קשיא:** חרוסת איז דאך געמאכט פון מי פירות — פארוואס זאל עס מחמיץ זיין? **תירוץ:** חרוסת האט דערין **חרדל** (מאסטערד סידס), וואס איז א זאך וואס ממהר להחמיץ. דער רמב"ם אליין לייגט חרדל אריין אין זיין רעצעפט פאר חרוסת.

2. **רבינו מנוח** גיט א צווייטן תירוץ: מ'רעדט ווען ס'איז דא דערין עפעס וואסער (נישט נאר מי פירות). אויב ס'איז ריין מי פירות אן וואסער, וואלט נישט געווען קיין פראבלעם.

3. **חילוק צווישן חרוסת און חרדל:** חרוסת מיט קמח — ישרף מיד (ווייל ס'איז זייער שנעל מחמיץ). חרדל מיט קמח — נאר לכתחילה נישט, אבער בדיעבד מעג מען עסן פאר'ן שיעור.

לישת מצה מיט מי פירות / תבלין

דברי הרמב"ם: "מותר ליתן תבלין ושומשמין וקצח תוך הבצק. וכן מותר ללוש אותה במים ושמן או דבש וחלב, או לקטף בהן יין ושמן ודבש. אבל ביום הראשון — אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד, לא מפני שום חמץ אלא כדי שיהיה לחם עוני. ובראשון בלבד הוא שצריך להיות זכרון ללחם עוני."

פשט: מ'מעג לש'ן מצה מיט ספייסעס, זעזאם, שוואַרצקימל, אויל, האניג, מילך — ווילאנג מ'איז מתעסק דערין. אבער דעם ערשטן טאג פסח מוז מען נאר מים בלבד נוצן, נישט וועגן חמץ נאר וועגן "לחם עוני."

חידושים:

1. **מים מיט מי פירות:** דער רמב"ם האלט אז מים מיט מי פירות צוזאמען איז יא מחמיץ, אבער נישט מער שנעל ווי נארמאלע מצה — מ'דארף נאר זיין מתעסק דערין ווי ביי יעדע מצה.

2. **"לקטף"** מיינט אנשמירן פון אויבן (אויפן מצה נאכן באקן אדער פאר'ן באקן), אדער אריינמישן אין טייג.

3. **דער ראב"ד חולק** אויפן רמב"ם און מיינט אז מ'טאר נישט מאכן די אלע זאכן (מיט מי פירות, תבלין, א.א.וו.) א גאנץ יאר אויך (כל ימי פסח), נישט נאר דעם ערשטן טאג. זיין סברא: ווי לאנג מ'שפילט זיך מיט עקסטרע אינגרעדיענטן, האט מען מורא אז מ'וועט נישט גענוג מתעסק זיין אין דעם טייג — ענליך צום איסור פון מאכן ציורים אויף מצה.

4. **"ביום הראשון" — וואס מיינט דאס?** דער רמב"ם שרייבט "ובראשון בלבד" — נישט "בליל הראשון". **רש"י** (ווי דער **מגיד משנה** ברענגט) מיינט אז ס'מיינט נאר די ערשטע נאכט (ביים סדר). אבער **רבינו מנוח** מיינט אז דער רמב"ם מיינט דעם גאנצן ערשטן טאג. רבינו מנוח'ס הסבר: בזמן הזה אין גלות, וואו מ'האט נאך א חיוב מצה ביי דער צווייטער סדר (צווייטע נאכט), זאל מען די גאנצע ערשטע טאג — ווילאנג מ'האט נאך נישט מקיים געווען דעם חיוב פון צווייטע סדר — נאר האבן לחם עוני.

הלכות כלים — כלי חרס בצונן

דברי הרמב"ם: "כל כלי חרס שנשתמש בהם חמץ בצונן – מותר להשתמש בהם מצה בצונן. חוץ מכלי שמניחים בו השאור (בית שאור) וכן עריבות שלשין בהם החמץ."

פשט: כלי חרס וואס מען האט נאר גענוצט פאר קאלטע חמץ, מעג מען נוצן פאר קאלטע מצה. אבער כלים וואס מען לייגט דערין שאור (הייוון/סאוערדאו) אדער חרוסת (שארפע זאכן), אדער קנעט-שיסלען וואו מען לאזט טייג מחמיץ ווערן – די טאר מען נישט נוצן אפילו בצונן.

חידושים:

1. **דיוק פון "בצונן" ביי מצה – רבינו מנוח:** רבינו מנוח דייק'ט אז דער רמב"ם שרייבט "מצה בצונן" – דאס מיינט אז אפילו אויב דער חמץ איז געווען קאלט, אבער מען וויל נאכדעם אריינלייגן הייסע מצה, איז אויך אסור.

2. **שטארקע חולק אויף דעם דיוק:** דער רמב"ם שרייבט נישט קיינמאל זאכן וואס מען דארף ארויסלערנען דורך א "דיוק שבדיוק." אויב דער רמב"ם וואלט געוואלט זאגן "ואסור להשתמש בחמין," וואלט ער עס בפירוש געשריבן. מען זאל נישט אויסטראכטן נייע איסורים בלויז פון א דיוק.

3. **הסבר פון "בליעה" – נישט קיין מעדזשיק, נאר קלעבקייט:** דאס קאנצעפט פון "בליעה" אין כלים מיינט נישט א מאגישע פענאמען וואו עסן גייט אריין אין די וואנט פון כלי. עס מיינט פשוט אז עסן איז קלעביק און שווער אויסצורייניגן. דער ראיה: נעם א כלי וואו מען לייגט שאור – עס איז פאקטיש זייער קלעביק און שווער צו רייניגן. דאס איז וואס "בליעה" מיינט אין אלע סוגיות אין גמרא.

4. **פארוואס שאור און חרוסת זענען אנדערש:** אין א בית שאור ליגט דער שאור כסדר, וואכן און חדשים לאנג. עס ווערט "צוזאמגעקוועלט" מיט דער כלי, און עס איז פאקטיש אוממעגליך אויסצורייניגן. עס איז נישט ווייל "שארפקייט" מאכט א מעדזשיק בליעה, נאר ווייל דער מציאות איז אז מען קען עס נישט ריין מאכן. אויב איינער וואלט געטראפן אן עצה ווי צו רייניגן א כלי חרס הונדערט פראצענט, וואלט עס געווען מותר.

5. **חילוק צווישן הייס און קאלט – אן "בליעה":** דער חילוק איז אויך נישט קיין מעדזשיק – יעדער מענטש ווייסט אז א מעסער וואס שניידט ווארימע פיש ווערט מער שמוציק ווי א מעסער וואס שניידט קאלטע חלה. דאס איז א נאטירליכע זאך.

ביו של חרס (תנור חרס)

דברי הרמב"ם: א ביב (תנור חרס וואס מען באקט אויף די ווענט) וואס מען האט גענוצט פאר חמץ, קען מען כשר'ן דורך **"מלא גחלים והסיק מקום שמובש בחמץ"** – מען פילט אן מיט קוילן און ברענט אויס דעם פלאץ וואו מען באקט, און נאכדעם **"מותר לבש לעולם ומטה."**

פשט: א ביב איז א כלי חרס וואס מען לייגט אריין גחלים (קוילן) אינעווייניג, און מען באקט אויף די אויסערליכע ווענט (אזוי ווי פיטה). ווייל מען האט עס גענוצט מיט שטארקע היץ פאר חמץ, דארף מען עס אויסברענען מיט גחלים אויף דעם זעלבן לעוועל היץ.

חידושים:

1. **כלי חרס איז נישט "מעדזשיק":** אפילו ביי כלי חרס, וואס די תורה זאגט "בלעת," איז עס נישט א סופער-נאטורליכע הלכה. עס איז א פאקט אז כלי חרס איז שמוציג און שווער צו רייניגן. די חכמים זאגן אז מען קען עס נישט כשר'ן ווייל "ס'גייט פלאצן" (דער כלי וועט צוברעכן) איידער עס ווערט ריין – אבער אויב עס איז דא יא אן עצה (ווי ביי א ביב וואס איז געבויט פאר שטארקע היץ), מעג מען יא. דאס באווייזט אז דער כלל אז כלי חרס קען מען נישט כשר'ן איז א פראקטישע זאך, נישט א מעטאפיזישע.

2. **מנהג vs. הלכה ביי בצונן:** דער שולחן ערוך ברענגט אז מיר נוצן נישט אפילו בצונן (קאלט) – אפילו א טיש דעקט מען צו. אבער על פי ההלכה (ווי דער רמב"ם) מעג מען נוצן בצונן.

כלי מתכות, אבנים, עצים – הגעלה בכלי ראשון

דברי הרמב"ם: "כלי מתכות וכלי אבנים שנשתמש בהם חמץ ברותחין בכלי ראשון, כגון קדירות ואלפסין – נותן אותן לתוך כלי גדול וממלא עליהן מים ומרתיחן בתוכו. אחר כך שוטפן... ומשתמש בהן במצה."

פשט: מעטאלענע כלים, שטיינערנע כלים, און האלצענע כלים וואס מען האט געקאכט חמץ אין זיי אויפן פייער (כלי ראשון) – דארף מען אריינלייגן אין א גרויסן טאפ מיט וואסער און קאכן זיי אויף. נאכדעם וואשט מען זיי אפ און מעג מען זיי נוצן פאר פסח.

חידושים:

1. **כלי אבנים – מחלוקת ראשונים:** אנדערע ראשונים האלטן אז אבנים איז ווי חרס, אבער דער רמב"ם האלט אז אבנים איז ווי מתכות (מען קען כשר'ן).

2. **כלי ראשון מיינט געקאכט אויפן פייער:** "כלי ראשון" מיינט נישט אז מען האט אריינגעגאסן הייסע זופ אין דעם כלי, נאר אז מען האט אין דעם כלי אליין געקאכט אויפן פייער. דעריבער דארף די הגעלה אויך זיין אין א כלי ראשון.

3. **"שוטפן" – אפוואשן נאך הגעלה:** ווייל הגעלה אין יענע צייטן האט נישט געמיינט אז דאס וואסער איז ריין נאכדעם – דער שמוץ (כולל חמץ) איז ארויס אין דעם וואסער, דארף מען נאכדעם אפוואשן דעם כלי.

4. **הגעלה איז א "קולא," נישט א "חומרא":** דער גאנצער ענין פון כשר'ן כלים איז בעצם א גרויסע קולא – מען קען ווייטער נוצן דעם זעלבן כלי! היינט מיינען מענטשן אז כשר'ן איז א שווערע, קאמפליצירטע זאך ווייל מען האט עס פארבונדן מיט "פראפעשענעלע כשר'ן." אבער אין אמת'ן, כשר'ן א טאפ איז שנעלער ווי מאכן א טעלעפאן-רוף – מען קאכט אויף וואסער און לייגט אריין דעם כלי.

5. **"משתמש במצה" = פסח'דיג:** דער רמב"ם נוצט דעם לשון "משתמש במצה" וואס מיינט מען נוצט עס פאר פסח'דיגע עסן.

סכינים (מעסערס)

דברי הרמב"ם: "וכן הסכינים – מרתיח את הלהב ואת הנצב, ומשתמש בהן במצות."

פשט: מעסערס דארף מען אויך כשר'ן דורך הגעלה בכלי ראשון – סיי דעם להב (קלינג/שארפע זייט) סיי דעם נצב (האנטל/גריף).

חידושים:

1. **"הנצב" — מקור פון פסוק:** דער ווארט "נצב" קומט פון דעם פסוק ביי עהוד בן גרא (שופטים ג:כב) "ויבא גם הנצב אחר הלהב" — דער נצב איז דער האנטל.

2. **חידוש אז מען דארף כשר'ן אויך דעם האנטל:** א מענטש קען טראכטן אז נאר די שארפע זייט טאטשט דאס הייסע עסן. דער חידוש איז אז אמאל לייגט מען אראפ דעם גאנצן מעסער אויף הייסע חמץ'דיגע זופ, אדער מ'שניידט מיט דער מעסער אין דער טאפ אליין (כלי ראשון). **רבנו יונה** ברענגט אז אסאך מאל שניידט מען פלייש/חמץ אין דער טאפ גופא.

3. **רוב תשמישו vs. מיעוט תשמישו — באקאנטע מחלוקת:** א מעסער נוצט מען רוב מאל נאר צו שניידן (נישט אין א כלי ראשון), אבער אמאל אמאל שטעקט מען עס אריין אין א טאפ. צו גייט מען נאך "רוב תשמישו" (דעמאלט וואלט עירוי גענוג געווען) אדער נאך דעם מיעוט (דעמאלט דארף מען כלי ראשון)? דאס איז א באקאנטע מחלוקת אין שולחן ערוך און ראשונים. דער רמב"ם אליין זאגט נישט בפירוש, אבער פון דעם וואס ער שרייבט "מרתיח" (כלי ראשון) קען מען אפשר זען אז מען גייט נישט דווקא נאך רוב תשמישו.

4. **שפוד (שפיט):** ראשונים ברענגען אז אויב מען נוצט אמאל א מעסער ווי א שפיט צו בראטן דירעקט אויפן פייער, דארף מען ליבון (אויסברענען), נישט בלויז הגעלה.

כלי שני — קערות וכוסות

דברי הרמב"ם: "כלי מתכות ואבנים וכלי עצים... כגון קערות וכוסות [שנשתמש בהם בכלי שני] — נותנן לתוך כלי גדול, נותן עליהן מים רותחין, ומניחן בתוכה עד שיפלוט."

פשט: כלים וואס באקומען נאר כלי שני היץ דארפן נישט הגעלה אין א כלי ראשון — גענוג צו גיסן מים רותחין אויף זיי. אבער מ'דארף זיי לאזן ליגן אין דעם ביז עס פליטט ארויס.

חידושים:

1. **"עד שיפלוט" — נישט גענוג א גיס:** ביי כלי שני איז נישט גענוג בלויז אריבערגיסן הייס וואסער — מען דארף עס לאזן ליגן אביסל אז עס זאל האבן א געלעגנהייט ארויסצוגעבן דעם שמוץ. דאס איז א מציאות'דיגע זאך.

2. **[דיגרעסיע: הגעלה = וואשן דישעס:]** הגעלה איז בעצם וואס יעדער מענטש טוט ווען ער וואשט דישעס מיט הייסע וואסער. די דריי לעווועלס פון כשר'ן (ליבון, הגעלה בכלי ראשון, עירוי) זענען פונקט ווי די דריי לעווועלס פון דישעס-וואשן: א טשאלנט טאפ מוצאי שבת איז שווערער צו קלינען ווי א טעלער, און א קאפ איז נאך גרינגער. ס'איז א פראקטישע מציאות, נישט נאר כללים.

3. **הגעלה איז פאר'ן רייניגן:** פון "עד שיפלוט" זעט מען אז הגעלה לויט דעם רמב"ם איז ווען דער כלי איז **נאך שמוציג** — מ'לייגט עס אריין אין הייסע וואסער ביז עס פליטט ארויס, און נאכדעם שטיפט מען עס אפ.

4. **"בליעה" מיינט סטיקי/קלעבעדיג אויף דער אויבערפלאך:** בליעה מיינט נישט כעמישע אבזארפשאן אינעווייניג אין דער כלי, נאר עפעס קלעבעדיגעס אויף דער אויבערפלאך. ביי א גלאנצעדיגע טאפ קען מען קלאר זען וואס איז שמוץ, אבער ביי א כלי עץ אדער א גראבע שווארצע טאפ וואס מ'נוצט יארן לאנג, קען מען נישט אפקראצן אלעס. היינטיגע רבנים ווערן צעמישט ווייל זיי קוקן אויף כלים **נאכדעם** וואס מ'האט שוין גערייניגט, אבער **פאר'ן רייניגן** זעט מען זייער גוט.

כלי חרס בחמין — אין משתמשין כלל

דברי הרמב"ם: "כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ בחמין, בין כלי ראשון בין כלי שני, בין שמשיחין בעופרת בין שאין משיחין — אין משתמשין בו במצה כלל, אלא מניחו לאחר הפסח ומבשל בו."

פשט: כלי חרס, סיי מיט א לעיער פון עופרת (לעד) סיי אן, קען מען נישט כשר'ן פאר פסח. מ'לייגט עס אוועק און נוצט עס נאך פסח.

חידושים:

1. פריער האט מען געלערנט אז כלי חרס וואס מ'באקט אויף דעם קען מען כשר'ן דורך ליבון (שטארקע היץ). אבער דער פראבלעם מיט כלי חרס איז אז ביי אזא שטארקע היץ קען עס צובראכן ווערן, דערפאר וועט דער מענטש עס נישט נוצן אויף דעם לעוול פון היץ.

2. דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'איז עובר בל יראה אויף די בליעות אין כלי חרס — ער זאגט נאר מ'זאל עס אוועקלייגן. דאס שטימט מיט דעם יסוד אז בליעות אין כלים זענען נישט א בעיה פון בל יראה (ווייל ס'איז נישט דא א כזית), נאר מ'זאל עס נישט נוצן ווייל עס וועט אריינגעבן א טעם אין דעם עסן.

3. **[דיגרעסיע: עופרת/לעד אין כלים]** אין צייטן פון חז"ל זענען זייער אסאך כלים איבערגעדעקט געווען מיט עופרת (לעד). היינט האלט מען עס פאר מסוכן (לעד-פארגיפטונג), אבער דעמאלט איז עס געווען א שטאנדארד פראקטיק. לעד איז א "סאפטע" זאך — נישט אזוי ווי היינטיגע גלאז-קאווערינג וואס איז שטארק גענוג אז מ'דארף זיך נישט זארגן וואס איז אונטער דעם. היינטיגע פארצעליין (porcelain) כלים מיט זייער גלאז-קאווערינג זענען אנדערש פון די אלטע כלי חרס משוחים בעופרת, און מ'דארף פרעגן רבנים וואס די הלכה איז ביי היינטיגע כלים.

כשר'ן א גרויסע טאפ — שפה של טיט

דברי הרמב"ם: "כלי ראשון שרצה להרתיחו ולא מצא כלי אחר גדול ממנו כדי להרתיחו בתוכו — מקיף לו שפה של טיט על שפתו מבחוץ, וממלא מים עד שיגברו המים על שפתו, ומרתיח המים בתוכו, ואחר כך שוטף אותו."

פשט: ווען מ'האט א גרויסע טאפ און מ'האט נישט א נאך גרעסערע טאפ צו כשר'ן אים דערין, נעמט מען טיט (קלעי) און מאכט א ראנד ארום דעם אויבערשטן ברעג פון דרויסן, פילט אן מיט וואסער ביז עס גייט אריבער דעם ברעג, קאכט אויף דאס וואסער אינעווייניג, און נאכדעם שטיפט מען עס אפ.

חידושים:

1. **פארוואס דארף מען דווקא טיט?** עס ווערט געפרעגט א ש

טארקע קשיא: פארוואס קען מען נישט סתם אנפילן דעם כלי ביז עס פליסט איבער? וואס טוט דער טיט צו?

2. **דער פשט אין "שפה של טיט":** דער טיט ווערט געלייגט **אויבן ארום דעם ראנד** פון כלי, וואס מאכט דעם ראנד **העכער**. דאס מיינט אז דער טיט פארגרעסערט כאילו דעם כלי — ער מאכט א העכערע שפה. אזוי קען דאס קאכעדיגע וואסער דערגרייכן ביז דעם אמת'ן ראנד פון כלי (וואו דער חמץ איז בלוע), ווייל דאס וואסער שטייט העכער דורך דעם צוגעלייגטן טיט. אן דעם טיט וואלט דאס וואסער נישט אריבערגעגאנגען דעם ראנד, ווייל מ'קען נישט אנפילן מער ווי דער כלי האלט.

3. **דער טיט מאכט עס נישט שוואכער, נאר בעסער:** דער טיט מאכט נישט אז דאס וואסער זאל שוואכער ארומרינען — פארקערט, ער מאכט אז דאס וואסער זאל **דערגרייכן** דעם ראנד פון כלי.

4. **פראקטישע מציאות:** דאס איז געווען א באקאנטע פראקטיק אין קיך — ווען מ'האט געדארפט א גרעסערן כלי, האט מען גענוצט טיט צו פארגרעסערן דעם ראנד.

5. **אנדערע עצות: אנדערע פוסקים** ברענגען אן אנדערע עצה — אז מ'קען מאכן דאס וואסער **איבעררינען** (overflow) דורך אריינווארפן עפעס אין טאפ. אבער דער רמב"ם רעדט נישט פון איבעררינען, נאר פון **העכער מאכן** דעם ראנד מיט טיט.

6. **נאר אינעווייניג דארף מען כשר'ן:** דער אויסנווייניגסטע זייט פון דער טאפ דארף מען נישט כשר'ן – נאר אינעווייניג ווי ס'האט זיך אנגערירט מיט דער קלעבעדיגע בליעה. דער טיט-ראנד איז נאר כדי מ'זאל קענען אנפילן גענוג וואסער אז עס זאל באדעקן דעם גאנצן אינעווייניגסטן אויבערפלאך אריינגערעכנט דעם ברעג (שפה).

7. **קולא אספעקט:** דער טיט-מעטאד איז עפעס פון א **קולא** – אידעאל וואלט מען געוואלט ממש הגעלה (אריינטונקען אין א גרעסערן כלי), אבער ווען מ'האט נישט, איז דאס גענוג.

כללי'ע מסקנא וועגן הלכות הגעלה

חידושים:

1. **הגעלה = וואשן דישעס:** די דריי לעוועלס פון כשר'ן כלים (שטיפן מיט קאלטע וואסער, הגעלה מיט הייסע וואסער, ליבון באש) זענען נישט נאר א גזירת הכתוב, נאר זייער פראקטישע זאכן. אין א נארמאלע קיך, ווען מ'וואשט דישעס, איז מען שוין מקיים די אלע כללים פון הגעלה. זאכן וואס מ'נוצט מיט קאלטע זאכן (ווי א גלאז) וואשט מען מיט קאלטע וואסער; טעפ וואס מ'קאכט אין זיי דארפן הייסע וואסער; און א טשולנט טאפ (וואס איז שטארקער פארשמוצט) דארף מער ארבעט – יעדער ווייסט אז מוצאי שבת קלינען דעם טשולנט טאפ איז א גרעסערע דזשאב ווי קלינען א טעלער.

2. **בליעה = סטיקי:** "בליעה" מיינט נישט אז עפעס גייט אריין אין די כעמישע סטרוקטור פון דעם כלי, נאר עס מיינט "סטיקי" – עס בלייבט אנגעקלעפט. דער ראיה איז פון דעם וואס דער רמב"ם זאגט "עד שיפלוט" – מ'לייגט אריין דעם כלי אין הייסע וואסער בעת ס'איז נאך שמוציג, און דאס מאכט אז עס זאל "ארויסשפייען" דעם שמוץ. ביי א גלאנצעדיגע טאפ קען מען קלאר זען וואס איז שמוץ און וואס איז דער כלי. אבער ביי א גראבע שווארצע טאפ (כלי עץ, אדער אן אלטע רעסטאראנט-טאפ) קען מען נישט אזוי גוט אונטערשיידן.

3. **הגעלה איז א גרויסע קולא:** אין א נארמאלע קיך, ספעציעל מיט נישט-פענסי כלים (נישט סטעינלעס סטיל), בלייבט אלעמאל עפעס שמוץ. א פשוט'ע טאפ וואס מ'מאכט אייער אין דעם – מ'קען כמעט טעמ'ן דאס וואס מ'האט נעכטן געקאכט. קומט די הלכה און זאגט: האסט נעכטן געקאכט חמץ? קאך היינט ריינע וואסער – און שוין, ס'איז גענוג! דאס איז א גרויסע קולא. כשר'ן א טאפ איז שנעלער ווי מאכן א פאון קאל – נעם דעם פערקאלעיטער, גיס קאכעדיגע וואסער, און דאס איז עס.

4. **דאס פראבלעם מיט היינטיגע חומרות:** היינט מיינען מענטשן אז כשר'ן איז קאמפליצירט, אבער דאס קומט פון חומרות (וויווארטן 24 שעה א.א.וו.), נישט פון דער עיקר הלכה. אפילו ווען מ'איז נישט הונדערט פראצענט זיכער אז מ'דארף כשר'ן, כשר'ט מען עניוועי – ווייל עס איז אזוי גרינג.

סיום פרק ה' פון הלכות חמץ ומצה

די הלכות הגעלה אין רמב"ם באשטייען פון בערך **זעקס הלכות**, און דערמיט ענדיגט זיך פרק ה'. דער פרק האט באהאנדלט: (1) וועלכע מינים ווערן חמץ (חמשה מיני דגן, נישט קטניות); (2) מי פירות אין מחמיצין; (3) קאכן/באקן דגן אין וואסער און מי פירות; (4) שמירת המצות – אלע זהירות'ן ביים באקן מצות (מים שלנו, נישט אונטער די זון, נישט עיסה גדולה, סימני חימוץ, א.א.וו.); (5) הכשר כלים פאר פסח (כלי חרס, כלי מתכות, הגעלה, ליבון, שפה של טיט).

תמלול מלא

רמב"ם הלכות חמץ ומצה, פרק ה' – מהו חמץ

הקדמה לפרק

Speaker 1: א גוטן. א גוטן. מיר לערנען דעם רמב"ם, הלכות חמץ ומצה, פינפטע פרק. ברוך השם, דער רב איז צוריק פון זיך אפרוען מיט פרישע כוחות, און מיר גייען לערנען די תורה הקדושה.

פאר מיר לערנען דארפן מיר זיך באדאנקען משום חובת הכרת הטוב פאר אונזער חשוב'ע ידיד, דער נשיא פון דער באקאנטער קרן וואס פארשפרייט תורה וחכמה בישראל, אונזער ידיד הרב החסיד הנגיד רבי יואל אלי' וועצבערגער, וואס איז דער ספאנסער פון די שיעור, און אזוי אויך אלע אנדערע אידן וואס זענען מחזק אונזער שיעור. און יא, מיר זאלן זיך רוקן ווייטער.

איבערבליק פון דעם פרק

מיר גייען לערנען אין דעם פרק וועגן חמץ: וואס מאכט חמץ, און וויאזוי דארף מען אכטונג געבן ביים באקן מצות אז ס'זאל נישט ווערן חמץ. און אין סוף פרק גייען מיר לערנען וועגן כלים: וויאזוי רייניגט מען כלים, הגעלה, ליבון, וויאזוי מ'רייניגט די כלים אז מ'זאל קענען נוצן פסח. יא? יא. בסדר.

שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי. איך האב געטראכט אז ס'איז נישט ממש אזוי, ס'איז אפשר די נעקסטע פרק, אבער דער רמב"ם רופט עס הלכות חמץ ומצה. דאס הייסט, דא איז דא די איסור פון אכילת חמץ, וואס מיר האבן געלערנט מער וויניגער אין די ערשטע פיר פרקים. אפשר אין דעם פרק אויך איז וואס איז חמץ און וויאזוי ס'ווערט חמץ.

אבער ס'איז דא, דער פרק זעט אויס אויך שוין אן הקדמה אויף די נושא פון שמירת המצות, אז מ'גייט מאכן מצה, און דער נעקסטער פרק גייט שוין שטיין, אין פרק ו', דער חיוב מצות עשה פון עסן מצה. אבער ס'איז דא הלכות חמץ, איסור חמץ, און מצות מצה, וואס איז זייער שטארק קאנעקטעד, ווייל מצה איז נישט...

דער קשר צווישן חמץ און מצה

זייער שטארק קאנעקטעד. זייער גוט, ווייל ווען ס'וואלט געווען פראקטישער, און די פרויען וואלטן זייער הנאה געהאט ווען ס'וואלט געווען אזוי, אז פאר אכט טעג טאטשט מען נישט גארנישט וואס האט צו טון מיט ווייץ, מ'עסט נאר אייער מיט פאטעטאס. אבער למעשה, מצה איז חמץ וואס איז נישט געווארן חמצ'דיג. ס'איז די זעלבע מין מאטעריאל פון וואס ס'ווערט חמץ.

ממילא, דער פרק איז די גרעניץ, ווייל קודם זאגט ער וואס איז חמץ, די זאכן וואס איז חמץ איז וואס מ'מאכט מצה, און נאכדעם זאגט ער וויאזוי מאכט מען עס באופן אז ס'זאל טאקע זיין מצה.

הלכה א – חמשת מיני דגן בלבד

די צוויי עיקר אינגרידיענטס פון מצה און חמץ

שוין. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אין אסור משום חמץ בפסח..."** איך האב באנאנט א קעפלעך, סאו איך קען נאכדעם העלפן. סאו בעיסיקלי, קודם דארפן מיר וויסן, מצה אדער חמץ, ביידע זענען געמאכט פון צוויי עיקר אינגרידיענטס. דאס הייסט מעל, לאמיר זאגן ווייץ, און וואסער. סאו מיר דארפן וויסן וועלכע פון אונזערע טרוקענע זאכן ווערט חמץ, און וועלכע נאסע זאך ווערט חמץ. דאס איז די ערשטע צוויי הלכות וואס מיר גייען לערנען וועגן דעם.

וועלכע מיני דגן קענען ווערן חמץ

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אין איסור משום חמץ בפסח אלא חמשת מיני הדגן בלבד".** ס'איז דא נאך זאכן פון וואס מ'קען מאכן מעל. איך ווייס נישט צו זיי האבן די נאמען "קמח", אבער זאכן וואס איז ענליך, וואס מ'קען מאכן פון דעם געמישט מיט וואסער און ס'ווערט אזוי ווי א קיכל אדער וואס.

אבער למעשה, די זאכן איז נישט חמץ. חז"ל זאגן, נאר זאכן וואס איז פון חמשת מיני הדגן, וואס דאס הייסט פת. איך מיין די הלכה האבן מיר אויך געלערנט למשל ביי די הלכות ברכת המזון, די זאכן הייסן פת, חמשת מיני הדגן. נאר די זאכן קענען ווערן חמץ.

פירוט די פינף מינים

"והן" איז ער מסביר יעצט וועלכע זענען די פינף זאכן. צוטיילט ער זיי, ס'איז דא צוויי קאטעגאריעס. זיי זענען טאקע פינף, אבער זיי זענען נישט פינף עקסטרע מינים, נאר ס'איז דא עכט צוויי מינים, חיטה און שעורה. למשל, להלכה איז דאס נוגע, ווייל תרומת המעשר קען מען נאר מפריש זיין מין במינו. סאו אין אנדערע סוגיות שטייט וועלכע פון די חמשת מיני דגן זענען אונטער די קאטעגאריע פון חיטה, און וועלכע זענען אונטער די קאטעגאריע פון שעורה.

און ער זאגט זיי דא: **"והן שני מיני החיטים שהם החיטה והכוסמת"**. אויב איך געדענק גוט איז כוסמת רופט מען היינט, אסאך מענטשן וואס האבן א הארד טיים מיט ספעלט. **"ושלושת מיני השעורים שהן השעורה ושבולת שועל ושיפון"**. שיפון איז oats. ס'איז אנגענומען צו זאגן אז שיבולת שועל איז oats, און שיפון ווייס איך נישט. איך געדענק נישט.

דאס זענען די פינף מינים וואס ווען מ'מאכט פון דעם קמח ווערט עס חמץ.

דיסקוסיע: חיטה אליין vs. קמח

"אבל" – אבער ס'איז דא נאך... פארוואס דארף מען דוקא מאכן קמח? באלד וועט מען זען אז די חיטה אליינס קען... ווייל אין די חיטה ליגט דאס וואס קען ווערן... קען מאכן שוין די נעקסטע סטעפ. קען זיין די חיטה אליינס קען זיין.

ניין, איך וועל עס זאגן, די שליה צו די חיטה איז נישט וואס די אינעוויינינג פון די ווייסע שטיקל, וואס ווען מ'צעמאלט איז גוט איז עס קמח, אבער אפילו פאר דעם איז עס נישט אזוי גוט צעמאלן אין קמח. איך וויל זאגן, חיטה איז קמח וואס איז נאך נישט עקספאזד געווארן, וואס איז נאך ארומגענומען מיט א שליה. א קמח איז ווען ס'איז שוין צומאלן, ס'איז א צווייטע סטעפ. א חיטה אליין זעט מען, מ'דארף וויסן צו ס'איז דא דרייסט אויף רבונו. אבער עפעס איז א חיטה אינעווייניג, ס'איז א חיטה אליין.

ניין, מ'זעט א קערל. א קערל דארף מען נאך עקסטער צומאלן, קען זיין ס'איז ווייס, אבער ס'איז נישט קמח, ס'איז א פירות, ס'איז די חיטה. אקעי, מיר וועלן שפעטער זען וועגן דעם. טאקע א חילוק אין דעם צווישן חיטה און שעורים מיין איך. צו ווען ס'איז א גאנצערהייט קען ער שוין מחמיר זיין.

קטניות זענען נישט חמץ

זאגט דער רמב"ם, אבער ס'איז דא אנדערע זאכן וואס איז זייער ענליך, מענטשן לייגן זיי אין די זעלבע קאטעגאריע ווי חמשת מיני דגן. זיי האבן געזען אז ביי די ברכה איז אויך דא א מחלוקת וועגן זיי, אז דו זאלסט זאגן אז מען קען יא מאכן א מזונות. און טאקע אפילו למעשה, יעדע יאר פאר פסח האב איך אזוי ווי מענטשן רעכענען מיר אויס, "קענסט מיר העלפן?" און ער רעכנט אויס די זאכן וואס ליגט אין די לעדל וואו ס'ליגט די אלע סארטן oats. רעכנט ער אויס barley און בונדלעך, זיי זענען צוויי אנדערע מיני וועלטן. Barley איז מן חמשת מיני דגן, און קטניות, רייז איז אבער קטניות.

"כגון אורז ודוחן", צוויי סארטן רייז. איך מיין אז די אורז קענען אונז אלס רייז, איך ווייס נישט פונקטליך וואס הייסט אין די היינטיגע... וואס דער אפרען זאגט נישט? ער זאגט נישט ניין. **"אפונין ועדשים"**, אנדערע סארטן בונדלעך. אפונין איז בונדלעך, און עדשים מיין איך איז... וויאזוי הייסט עס? עדשים האט א נאמען, נו? אה, לענצלס? לענצלס, יא. לענצלס, לענצלס, לענצלס, יא. **"וכיוצא בהם"**, די זאכן, **"אין בהם משום חמץ"**. דאס האט נישט קיין דין חמץ.

הלכה א (המשך) – סרחון vs. חמץ

קטניות קענען ווערן סרחון, נישט חמץ

אפילו אויב דו האסט יא געמענעדזשט צו לאז זיין קמח, מאכן צו מאלן די סארטן קטניות, און מאכן פון דעם א מעל, אזוי ווי קמח אורז, מעל פון רייז, **"וכיוצא בהן ברותחין"**, ס'איז דא וועגן וויאזוי צו מאכן, סאו חמץ איז די סארט מעל איינמאל ס'ווערט פערמענטעד, ס'ווערט אויפגעבלאזן. איז דא וועגן אויכעט מיט אורז ודוחן צו מאכן, צו פראדוסן אזא סארט מעל. למשל, מ'טוט עס מיט הייס וואסער און מ'דעקט עס צו מיט בגדים **"עד שנטפח"** ביז ס'ווערט אויפגעבלאזן, ס'ווערט פערמענטעד. און ס'זעט אויס ענליך **"כמו בצק שחמץ"**, ס'זעט אויס אזוי ווי א... חמשת מיני דגן'דיגע בצק. ווערסטו טראכטן אז האסט יא געמיטשט צו מאכן חמץ פון נשפע חמשה מיני דגים?

זאגן אבער חז"ל, ניין, **"הרי זה מותר באכילה שאין זה חמץ אלא סרחון"**. דאס הייסט נישט חמץ, דאס הייסט נישט א קמח וואס האט מחמיץ געווען, נאר ס'איז א קמח וואס האט מסריח געווען. דאס איז דא, ווען מ'קמח, ווען מ'מישט עס מיט אנדערע זאכן, קען ווערן חמץ, אדער קען עס ווערן עפעס וואס חז"ל רופן אלס סרחון. אפילו מענטשן מענעדזשן יא עפעס צו מאכן פון גוטע עסן, אבער ס'האט נישט קיין דין חמץ. איך ווייס נישט צו די חילוק דערפון איז מציאות, כאילו אז ס'איז אן אנדערע כעמיקעל ריעקשן וואס געשעט אין די מעל. קען זיין אזוי. איך מיין א גרויסע מבין.

וואס מיינט "סרחון"

וואס מ'מיינט זאגן ווען ס'שטייט סרחון, מיינט נישט צו זאגן אז ס'מוז זיין אז ס'שטינקט. ניין, סרחון מיינט נישט שטינקען, אבער ס'מיינט נישט חמץ. חמץ איז א געוויסע פראצעס, וואטעווער דאס איז, איז א נקרא חמץ, און סרחון איז עפעס אן אנדערע פראצעס וואס הייסט סרחון, ס'איז עפעס סתם אויפגעבלאזן.

ווייל מ'וועט שפעטער זען די זעלבע זאך איז אויך לגבי אז ווען ס'איז געמאכט מיט וואסער ווערט עס אנגערופן חמץ, און ווען ס'איז געמאכט מיט מי פירות ווערט עס נישט גערופן חמץ, ס'ווערט גערופן סרחון. מ'דארף וויסן וואס דער סרחון מיינט, ווייל ס'איז נישט דורכגעגאנגען די פערמענטעישאן וואס מיינט חמץ. אן אנדערע פראסעס.

דיסקוסיע: איז סרחון אויך א מין פערמענטעישאן?

ווייל דאס איז די דערין פון די... ווייל דארף יעדער חמץ קענסטו רופן סרחון. ס'איז דא עפעס א זאך וואס איז פארשטינקען. ס'איז אויך עפעס א פראמענטער, ווי דו האסט געזאגט, דו ווילסט פראמענטן. אזוי ווי חמץ און ייל, למשל. געוועגלע חמץ זאגט מען נישט פראמענט, מ'זאגט חמץ. בקיצור, סאו, ס'איז אלץ כעמיקל פראסעסעס. איינע פון זיי איז חמץ, און איינע פון זיי איז נישט.

גרייט, אז דו לאזט ליגן א זאך לאנג, אדער גייט עס ווערן א גוטע פראמענטעישאן, און ס'וועט ווערן, איך ווייס, ס'וועט ווערן ווין אדער חמץ. ס'וועט ליגן לאנג, און די זעלבע זאך קען ווערן בראנפן. בראנפן איז אויך א מין פרוכט וואס האט זיך געפערמענטעד, ס'איז געווארן מסריח אין א גוטע וועג. אדער ווערט עס קאליע, און די הלכה זאגט דא וועלכע עס וועלכע. איך זאג, ס'איז נישט קיין גזירת הכתוב, איך ווייס נאר נישט פונקטליך פון וואס מ'רעדט, וועגן דעם זאג איך אז... יא.

יא, ס'קען זיין נישט נאר דו ווייסט. ס'איז דא אסאך חקירות אין די היינטיגע מפרשים. מיר פרובירן צו פארשטיין וועלכע פונקטליכע פראצעס איז די גדר חמץ און וועלכע נישט. אבער ס'קען זיין אז די חמץ האבן נישט געהאט די זעלבע סארט סייענס וואס אונז האבן, אפילו היינט. ס'איז נישט עפעס א זאך וואס מ'היסטאריעט צופיל, ס'איז נאר נוגע פאר די בעקערס. איך מיין אז ס'איז נישט קיין טיפע סייענס. אבער מ'רעדט וועגן דעם אסאך, און ס'איז דא וועגן דעם מחלוקת'ן און חקירות.

אבער ס'איז זיכער אז ווען... אזוי מיין איך, איך מיין נישט וואס ס'איז זיכער. איך טראכט זיכער אז ווען די חמץ זאגט עס עכטן, מיינען זיי עפעס אן אנדערע פראצעס. מ'קען זען די חילוק. ס'האט נישט די גוטע טעם, איך

ווייס? חמץ איז משבח די טעם, אבער דאס איז עפעס סתם אויפגעבלאזן, ס'פעלט עפעס אנדערש.

נפקא מינה: רייס קעיק און אנדערע מאדערנע פראדוקטן

ניין, וואס איך מיין וואס ס'וועט זיין א נפקא מינה למעשה איז, לאמיר זאגן אז היינט האט מען בעסערע מאשינס און מ'קען יא מאכן, איך ווייס, א רייס קעיק וואס זעט אויס זייער גוט, אבער ס'איז נאך אלץ עפעס אן אנדערע מין זאך ווי חמץ. ס'איז געשען אן אנדערע מין כעמיקעל פראצעס אין עס.

חידוש: ארטיפישעל יסט איז אפשר נישט חמץ מדאורייתא

קען זיין פארקערט, איך טראכט אז... קיינער זאל זיך נישט סומך זיין אויף דעם להלכה, אבער איך טראכט אז אויב מ'מאכט חמץ, ברויט, חלה מיט ארטיפישעל יסט, איך ווייס נישט וואס הייסט, ד�� נישט עכטע שאור, איך מיין אז ס'איז נישט קיין חמץ מדאורייתא. איך מיין אז די איינציגסטע עכטע חמץ איז די סאוערדאו. אויב איינער וויל מקפיד זיין צו פארברענען שריפת חמץ, זאל ער דווקא פארברענען סאוערדאו, ווייל דאס איז די חמץ פון וואס די חכמים האבן גערעדט. די היינטיגע זאך, מ'מאכט מיט כעמיקלס, גיי ווייס, אפשר איז עס בכלל סירחון, אבער נישט חמץ.

מ'דארף וויסן, אויב אבער ס'געשעט די כעמיקעל פראצעס אין די טייג, די זעלבע ווי... אויב דו האסט עס אן אנדערע פראצעס, זעסטו אז ס'טעיסט אנדערש. עפעס א חילוק איז דאך דא, רייט? ס'טעיסט אנדערש.

יא, אבער סאוערדאו טעיסט נישט אנדערש ווי נארמאלע חלה? ס'טעיסט אנדערש, אוודאי טעיסט עס נישט. ס'האט נישט קיין אנדערע אינגרידיענטס, ס'האט ווייניגער אינגרידיענטס. אז דו מאכסט פלעינע חלה, פלעין מיט מעל און וואסער, ס'האט נישט קיין טעם. די סאוערדאו געט א טעם, ווייל די חמץ שבו, ס'איז א גוטע חמץ, מ'מאכט עס גוט, האט עס א טעם.

סאו, איך מיין, וואס איך מיין ארויסצוברענגען איז אזוי, ווען ס'וואלט געווען א מצוה צו האבן חמץ, וואלט זיכער קיין שום חסידישער איד נישט געגעסן די היינטיגע.

מי פירות אין מחמיצין — גרסאות הרמב"ם ומחלוקת הראשונים

דיגרעסיע: מנהג איסור קטניות בפסח

Speaker 1:

אזוי ווי מ'עסט נישט קיין מאשין מצה.

Speaker 2:

איי, ס'איז די זעלבע?

Speaker 1:

יא, אבער למעשה, נישט דאס האט מען געמיינט. די זעלבע זאך, חמץ מיינט יענץ. אקעי, איך ווייס נישט צו מ'קען זיך חותם זיין אויף דעם, אבער ס'איז נישט צו מקיל זיין, אבער איך זאג אז מיר ווילן זען די חמץ, זאגן אז ס'איז דא א חילוק. דאס הייסט צורכן.

Speaker 2:

איי, ס'זעט אויס ענליך?

Speaker 1:

יא, אבער ס'איז נישט, ס'איז עפעס אנדערש. זייער גוט.

רבינו מנוח'ס טעמים פאר איסור קטניות

Speaker 1:

סתם, האבן מיר דא גערעדט וועגן קטניות. אונז אלע האבן דאך, זענען נוהג איסור בקטניות. די איסור מיט קטניות איז נישט ווייל אונז זענען מיר חושש אז ס'איז יא מחמיץ, ווייל חז"ל האבן געזאגט אז ס'איז נישט מחמיץ איז נישט מחמיץ.

איז דא דא אן אינטערעסאנטע רבינו מנוח, ער זאגט אזוי, ער ברענגט אז אין ספר המנהגות, איינער פון די ראשונים, זאגט אז מ'עסט נישט קיין קטניות בפסח. זאגט ער, די סיבה איז, זאגט רבינו מנוח אליין, ווייל יום טוב איז דא וואס ס'מאכט **"ושמחת בחגך"**, און קיינער פרייט זיך נישט מיט א מאכל פון קטניות. ס'איז אינטערעסאנט, אונז ענדזשויען זייער שטארק אונזער טשולנט, אבער מ'זעט אסאך מאל אין די גמרא אז קטניות איז געווען אסאך ביליגער, ס'איז שווער אויף די בויך, ס'איז נישט קיין זאך וואס איז גוט צו עסן יום טוב, ווייל ביי יום טוב גייסטו זיך נישט ארומדרייען מיט א בויך פול מיט קטניות.

שפעטער זאגט ער, אז אפילו אויב איינער האט נאר איסור געווען ביי קטניות, מעג ער אנהייבן. ברענגט ער א הלכה אזוי ווי איינער וואס האט נאר געווען איסור און ער ווערט געוואויר אז ס'איז געווען בטעות, איז א גמרא אין... איז א גמרא אין... איך מיין נישט אין די סוגיא פון ראגי, אזוי ווי מ'איז געוואויר געווארן אז ס'איז געווען בטעות ווערט עס מותר.

נאר וואס זאגט ער אז ס'קען זיין אז די סיבה איז ווייל ס'פאלט אריין... איין סיבה פארוואס ס'קען זיין אסור איז ווייל ס'קען אריינפאלן חיטה צווישן קטניות.

צום סוף זאגט ער אן אינטערעסאנטע זאך, אז ס'איז דא סארטן געוויקסן וואס ווען ס'וואקסט גוט ווערט עס אזוי ווי חיטה, און ווען ס'וואקסט נישט גוט הייסט עס קטניות. און דא איז ווי דער חשש'ער, זעסטו די לעצטע שטיקל וואס ער זאגט, אז ס'טוישט זיך, און א גוטע ווערטער ווערט עס אינטו איינע פון די חמשה מיני דגן? אינטערעסאנט, איך האב נישט געוואוסט פון דעם. און אין שלעכטע ווערטער ווערט עס אינטו קטניות, ממילא ווייסטו נישט, אפשר די יאר איז עס נישט אמת'דיגע קטניות, נאר ס'איז פון די חמשה מיני דגן.

אגביי, למעשה, צום סוף האט ער יא סיבה פארוואס מ'זאל מורא האבן פון קטניות. פארשטייט זיך, אונזער מנהג איז... מנהג אשכנזי. אונזער אשכנזי פירט זיך נישט צו טון קטניות.

נפקא מינה לגבי פאטעיטא סטארטש און פסח קוקיס

Speaker 1:

נאכאמאל, איך וויל דאס זאגן נישט וועגן אונז קוועסטשענען צו מ'קען מאכן דערפון צו ס'הייסט יא מחמיץ. ס'איז זיכער אז ס'איז נישט מחמיץ, נאר די ווארט איז ווייל מ'האט מורא אז ס'פאלט אריין א ווייצל, אדער אפשר די חשש פון רבינו מנוח.

מסתמא איז מ'פירט זיך נישט, דאס הייסט מ'פלעגט מאכן ברויט פון באנדלעך אדער פון רעזן, מ'מאכט... וועגן ספרעזן קען מען יא מאכן.

Speaker 2:

ניין, איך וועל עס זאגן, ווייל אויף אונזער מנהג איז דאך נאך שווערער, ווייל אונז מאכן דאך מיט ערעס טארטש אדער מיט איך ווייס נישט אנדערע זאכן.

Speaker 1:

וויאזוי הייסטו זאכן וואס דו נוצט ווייסט?

Speaker 2:

ערעס טארטש, יא. אבער ס'איז דא נאך, ס'איז דא עלמאנד פלאוער היינט האלט מען אנדערע זאכן וואס זעט אויס ממש ווי חמץ.

Speaker 1:

על כל פנים, ס'זעט אויס... מען זעט די פארטיגע פראדוקט, ס'זעט אויס ווי א קוקי.

Speaker 2:

ס'זאל קיינמאל נישט זען אז ס'זאל אויסקוקן ווי מעל, איך מיין ווי א טייג.

Speaker 1:

ווי מעל זעט עס זיכער אויס.

Speaker 2:

מ'טעגט מער עפעס א קעיק.

Speaker 1:

זעסט נישט א טייג? זעסט א טייג? דו מאכסט נישט די קוקעס. אפשר פרעגן די וואס מאכן עס. ווערט אויסגעלייגן טייג?

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

איך ווייס נישט אויב ס'בלאזט זיך אויף, איך ווייס נישט. אפשר נישט. איך ווייס נישט אויב ס'בלאזט זיך אויף. אבער... ס'ווערט אזא גיסעדיגע טייג. אויף וועלן אונז מאכן קעיק, לאזט מען עס נישט אויף אזוי ווי ווייט אלעס. עפעס אן אנדערע מהלך. איך ווייס נישט פונקט. אפשר איז טאקע נישט חמץ א קעיק? איך ווייס נישט. איך ווייס נישט צו די ווארט. עניוועי, ס'זעט אויס ווי ברויט. איך מיין די ווארט איז אזוי שטייט, at least.

דער שולחן ערוך הרב'ס טעם און דער רמב"ם'ס שיטה

Speaker 1:

אבער דאס זאגט ער דאך, ס'שטייט יא, ער ברענגט למשל אז דער שולחן ערוך הרב האט געזאגט דאס איז דער טעם, אז מ'פלעגט יא מאכן, זעט אויס עפעס קטניות, ברויט, צו קוקיס, צו עפעס, איך רעמזלעך, איך ווייס וואס, ס'זעט אויס ענליך, וועט מען זיך טועה זיין. אויב יענץ איז דער טעם, וואלט געדארפט זיכער זיין אסור מקל וחומר די אלע פסח קוקיס און די אלע זאכן.

אויף דעם זאגט דער רמב"ם זייער קלאר אז ס'איז נישט קיין פראבלעם, ווייל ער זאגט דאס איז זיין לשון, זיין לשון איז דאס **מפני שאפילו לש קמח וכיסהו בבגדו שנפח כמעט בצק**, זאגט דער רמב"ם אז מען מעג יא. דער רמב"ם זאגט די עיקר הדין. אויב ס'קומט איינער און זאגט, "זע, מיינע קינדער ווערן צומישט, איך מאך א גזירה", ס'איז נישט קיין סתירה מיט דעם. און אויב דו האסט נישט קיין מנהג וועגן דעם, וואלט געדארפט יא זיין אסור די אלע זאכן וואס אונז נוצן.

Speaker 2:

איך הער, איך הער.

Speaker 1:

ניין, אבער איך זאג, דער רמב"ם וואלט נישט מסכים געווען. די צווייטע פראבלעם אז ס'מישט זיך אריין אמאל חטים, וואלט דער רמב"ם מסכים געווען, אבער דא זאגט ער לכאורה גאנץ קלאר אז דאס זאל נישט זיין קיין פראבלעם. דאס איז נישט נאך א טעם. איך זאג אז פון דעם וואס אונז פירן זיך נישט צו אסר'ן פאטעיטא סטארטש מיט די אלע זאכן, זעט מען אז זיי האלטן נישט פון די טעם, זיי האלטן אפשר פון עפעס אן אנדערע טעם. אבער דעמאלטסטער, זיי האלטן מנהג אבותינו בידינו, נישט קיין חילוק וואס די טעם איז, אויף דעם איז נישט דא קיין מנהג. איז שוין, דאס איז די עכטע ריזען פארוואס מ'טוט דאס און נישט יענץ. שוין.

ספרדים וואס עסן קטניות — די חשש פון אריינמישן

Speaker 1:

סאו יא, אפילו די געוויסע ספרדים, זייער אסאך נוהגים היינט, אבער אפילו די וואס עסן למשל רייז פסח, זאל מען מאכן א גאנצע קפידא, מ'טשעקט עס, צו מאכן זיכער אז ס'איז נישטא קיין ווייץ. ס'איז יא געווען עפעס אזא... דאס הייסט, די חשש אז ס'קען זיך אריינמישן, ס'קען טאקע זיין א חשש, מ'דארף טאקע טשעקן, ס'איז מקורב מיט א הכשר וואס מ'האט גוט געטשעקט, וכדומה. שוין.

הלכה ב — מי פירות אין מחמיצין

לשון הרמב"ם: צוויי גרסאות

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער. ביז יעצט האבן מיר גערעדט וועגן די חלק פון די טייג, די מעל, מיין איך צו זאגן, די חלק פון די טייג וואס איז די מעל.

Speaker 2:

טרוקענע חלק.

Speaker 1:

טרוקענע חלק. און יעצט גייען מיר רעדן וועגן די וואסער דערפון.

זאגט דער רמב"ם, **חמש מיני דגן אלו** ווערט נאר חמץ מיט וואסער, **אבל אם לשן במי פירות בלבד**, אויב מ'האט זיי געקנעטן מיט מי פירות אליין, **איז נישטא דערין קיין וואסער נאר מי פירות בלא שום מים בעולם**. דער רמב"ם איז זייער מדגיש דאס, ס'האט נישט קיין טראפ וואסער. דעמאלטס **אינן באין לידי חימוץ**, קומט עס נישט חמץ. **אפילו הניחן כל היום**, אפילו אויב מ'האט עס געלאזט א לאנגע צייט **עד שנתפח הבצק**, האסטו יא געמענעדזשט מיט מי פירות אז ס'זאל ווערן אויפגעבלאזן.

דא טוישט ער די לשון, איכה יבואו עליו קורות. דאס איז אין דיין לשון. ס'איז דא דא צוויי גרסאות. אין די געדרוקטע רמב"ם שטייט **אינן באין לידי חימוץ**.

לאמיר קודם לערנען נישט מיט די אלע לשונות. איינמאל אין די חמץ זעט אויס אז דער רמב"ם וואלט געהאלטן אפילו לכתחילה, מ'מעג עסן פסח עפעס וואס מ'האט געמאכט מיט מעל און מי פירות.

די מהדורא בתרא — עדות רבי אברהם בן הרמב"ם

Speaker 1:

און א שפעטערדיגע גירסא, איך מיין די גירסא איז אויף דעם איז מעיד רבי אברהם דער זון פון דעם רמב"ם, אז דאס איז די גירסא, **אין חייבין עליו כרת, שאין פירות מחמיצים אלא מסריחים**. מי פירות איז נישט מחמץ, נאר ס'איז מסריח. אז ס'איז דא אן אנדערע גירסא וואס זאגט **הרי זה מותר באכילה**, ברענגט ער.

אויף דעם איז דא א גרויסע מחלוקת.

מחלוקת הראשונים: רש"י, רי"ף, ראב"ד

Speaker 1:

סאו, דער רמב"ם, לאמיר גיין קודם אין די שיטה פון **הרי זה מותר באכילה**. אין די גמרא, ווי די גמרא זאגט אז **מי פירות אין מחמיצין**, זאגט רש"י דארטן אז מ'איז נישט חייב כרת, סאו ס'ווערט נישט קיין חמץ דאורייתא, אבער ס'איז דאך אזוי ווי חמץ.

אבער אסאך אנדערע ראשונים לערנען אז ניין, **מי פירות אין מחמיצין** איז אזוי ווי מ'האט געזאגט לגבי **אורז ודוחן אין מחמיצין**, אז ס'הייסט בכלל נישט קיין, ס'הייסט בכלל נישט קיין חמץ, איז מותר, מ'מעג עס עסן.

אבער ס'איז דא א גירסא פון די רמב"ם אז **אין חייבין עליו כרת**. אה, דער ראב"ד קומט גלייך, און דער ראב"ד קריגט זיך אויף די רמב"ם, און ער זאגט אז ס'איז נישט אזוי פשוט אז ס'איז נישט חמץ גמור, אבער ס'וועט עס אויסגעלייגן חמץ נוקשה. ס'איז טייטש אנדערש ווי אורז ודוחן, ווערט נישט חמץ נוקשה. דאס ווערט ער תלית חמץ נוקשה, און ממילא וועט זיין אסור מדרבנן. אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט אז חמץ נוקשה מעג מען נאר עסן אויב מ'הייסט נישט קיין אכילה, מ'מעג עס נאר נוצן פאר רפואה, אבער עסן טאר מען נישט. אזוי זאגט דער ראב"ד, אזוי קריגט זיך דער ראב"ד אויף דעם רמב"ם.

ביאור: דער רמב"ם האט געטוישט די גירסא

Speaker 1:

רבי אברהם בן הרמב"ם זאגט אז אין די שפעטערדיגע גרסא האט זיין טאטע טאקע געטוישט, דער רמב"ם האט געטוישט. פון די לשון משל, אזוי ברענגט ער, רבינו אברהם בן הרמב"ם בן הכתב יד, אז דער רמב"ם האט געטוישט פון די ווארט **אין מחמץ כלל** צו **אין חייבין עליו כלל**. פון די ווארט **מותר**. דאס הייסט, דער ראב"ד האט באקומען דעם רמב"ם'ס מהדורא קמא. ער

האט דאך טאקע געדינגען און ער האט געזאגט אז ס'איז נישט אזוי פשוט. און דער רמב"ם אליינס האט כאילו מודה געווען שפעטער די השגה פון דער ראב"ד.

Speaker 2:

איך ווייס נישט צו דער ראב"ד האט עפעס געכאפט אז ס'איז נישט ממש מותר, ס'איז נאר...

Speaker 1:

אזוי קומט אויס. יא? און דער רי"ף האלט אז ס'איז בכלל נישט חמץ, אויך נישט קיין דרבנן. איז די מהדורא קמא פון די רמב"ם האבן זיי געלערנט אזוי ווי דער רי"ף, אבער אין די מהדורא בתרא פון די רמב"ם האבן זיי געטוישט אזוי ווי כשיטת רש"י, אז ס'איז אנדערש ווי...

קשיא: דער לשון "מסריחין" איז געבליבן

Speaker 1:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די לשון **"שאין פירות מחמיצין אלא מסריחין"** איז געבליבן, און ווען זיי האבן עס געלערנט ביי די קמח, **"אין חמץ אלא סרחון"** מיינט אז ס'איז מותר. דארטן יא שטייט קלאר, **"הרי זה מותר באכילה שאין זה חמץ אלא סרחון"**.

איך האב געזאגט, לויט די ראב"ד'ס שיטה אדער לויט די רבי אברהם בן הרמב"ם'ס שיטה וואלט מען אויך געדארפט טוישן די ווערטער **"שאין הפירות מחמיצין אלא מסריחין"**. חמץ נוקשה איז יא פשט אז ס'איז געווארן מחמיץ, נאר ס'איז אנדערש ווי געווענליכע חמץ.

תירוץ: "מסריחין" איז א שם הכולל

Speaker 1:

קען זיין אז די... קען זיין אז מסריחין איז דא מער ווי איין זאך וואס הייסט מסריחין. מסריחין איז א שם הכולל פאר נישט חמץ. איז דא איין סארט וואס די רבנן האבן יא גע'אסר'ט, און די אנדערע סארט האבן... זייער אינטערעסאנט.

שיטת רמב"ם פון ראבינאוויטש — אפשר מסופק

Speaker 1:

איך זע אז ער איז נאך אלץ נישט זיכער, אין רמב"ם פון ראבינאוויטש, דער רמב"ם אין די מסקנא האלט ממש אז ס'איז אסור. דאס הייסט, ער זאגט אז ווען דער רמב"ם אין די מסקנא שרייבט נאר **"אין חייבין עליו כרת"**, לאמיר זאגן אז דאס איז די ריכטיגע גירסא, שטייט אבער נאך אלץ נישט **"ואסור"**. מען ווייסט נאר וואס איז מותר. אבער אויב האט ער אויסגעמעקט און געטוישט, ער האט חושש געווען, ער האט נישט געוואלט מאכן אזא ברייטע היתר, מיינט ער. קען זיין אז ער איז געווען מסופק, אזוי זאגט ער. ער האט נאך אלץ לאו דוקא געהאלטן אז ס'איז חמץ נוקשה שוין. ער האט נישט געוואוסט, ער האט געשריבן. אין די גמרא שטייט זיכער אז מ'איז פטור פון כרת, אבער וואס איז למעשה די דין ווייסט ער נישט.

ער זאגט יא, אינטערעסאנט, דאס הייסט, די סומאר איז נישט עפעס די שטיקל פון די מפרשים וואס ווערט געברענגט אין מפרשים. אבער

פרק ה: מהו חמץ — המשך הלכה ב ומי פירות, והלכה ג בישול דגן

המשך הלכה ב — מי פירות אין מחמיצין

דער רמב"ם'ס עמענדמענט אין פירוש המשניות

Speaker 1: אונז האבן מיינט צו זאגן אז ס'ליגט אין א מוזעאום, מ'קען עס זען אויף די אינטערנעט. און אין די פירוש המשניות האט דער רמב"ם טאקע געטוישט אויף די זעלבע זאך, און ס'שטייט "מותר לאכלו", און מ'קען זען ממש דער רמב"ם'ס אייגענע פען ווי ער מעקט, אזוי ברענגט ער, מ'קען עס נאכקוקן ווער ס'וויל זוכן די פיקטשער, און ער שרייבט אויף די זייט אז מ'איז נישט חייב כרת.

סאו טאקע, מ'זעט קלאר אז דער רמב"ם האט געמאכט די טשעינדזש, נישט נאר אין משנה תורה נאר אויך אין פירוש המשנה, אבער וואס ס'מיינט "אין חייב כרת", צו ס'מיינט אז דערפאר איז מען חייב, איז אסור אזוויווי מדרבנן, אזוויווי חמץ נוקשה, דאס איז נישט הונדערט פראצענט אין דער רמב"ם. ס'איז, איך האלט עס אביסל אפן.

צוויי שיטות אין "מי פירות אין מחמיצין אלא מסריחין"

Speaker 1: איך האב געזען אז ס'איז דא צוויי שיטות וואס טייטשט די "אין מי פירות מחמיצין אלא מסריחין". פשטות וואלטן מיר געזאגט אז ס'איז די זעלבע ווי מיר האבן געלערנט ביי אורז, אז דאס הייסט נישט אז ס'איז געווארן בכלל חמץ.

רבינו מנוח ברענגט א מהלך אז... אונז גייען מיר שפעטער לערנען אז אויב ווייקט מען איין די מעל מיט הייסע וואסער, די היץ פון די וואסער לאזט עס נישט נאכדעם מחמיץ זיין. זאגט ער אז די זעלבע זאך, מי פירות איז זייער פאורפול, ס'האט די זעלבע געדאנק ווי הייסע, און דאס מאכט אז ס'זאל נישט נאכדעם קענען מחמיץ זיין.

ס'זעט נישט אויס אזוי, ווייל שפעטער זעען מיר אונז אז אויב האט עס אביסל וואסער איז עס יא מחמיץ. אבער ס'וואלט געווען אינטערעסאנט, אויב איינער פון אונזערע ליסענערס פארשטייט צו כעמיסטרי, זאל איינער זען צו דאס וואס מ'זאגט אז אורז ודוחן איז נישט מחמיץ, און מי פירות איז נישט מחמיץ, צו אין כעמיסטרי קען מען זען וואס מ'מיינט מיט דעם, צו ס'איז אן אנדערע מין פערמענטעישאן? אדער יא.

Speaker 2: ניין, איך מיין אזוי ווי רבינו מנוח, די... שוין, מער א מניעה.

Speaker 1: יא, די עסיד, עפעס א... אבער דעמאלטס וואלט לכאורה נישט געווען די זאך אז אפילו אויב ס'האט א טראפ וואסער, וואלט עס א טראפ צו טוישן.

Speaker 2: אפשר ווייל ס'איז א גזירה שוין, אפשר דאס איז שוין נישט ממש...

Speaker 1: אקעי, לאמיר לערנען ווייטער.

וואס מיינט מי פירות

Speaker 1: און מי פירות, וואס מיינט מי פירות? זאגט דער רמב"ם, ס'איז נישט אמת אז ס'מיינט נאר אויסגעקוועטשטע פירות, נאר די הגדרה דערפון איז ברייטער. **כגון יין וחלב ודבש וזית, אדער מי תפוחים אדער מי רימונים, וכל כיוצא בהם משאר יינות ושמנים ומשקים.** סיי וועלכע אויל, ווייל אדער משקים הייסט מי פירות און ס'איז נישט מחמיץ.

דיסקוסיע: פארוואס חלב און דבש הייסן מי פירות

Speaker 1: אויך די ראשונים דא שטעלן זיך אויפ'ן פלאץ, אזוי ווי למשל חלב זאגן זיי פארוואס? ווייל וואס עסט די קו? די קו עסט פירות און גראזן, זאכן וואס הייסן אזוי ווי...

און די זעלבע זאך, איך האב געזען אינטערעסאנט, די הגהות מיימוניות ברענגט... ניין, איך וועל דיר זאגן לגבי דבש. ער זאגט, דבש מיינט נישט נאר דבש תמרים, ווייל דאס איז דאך זיכער מי פירות, נאר אפילו דבש דבורים. זאגט ער אזוי, כדמתרגם רב יוסף - איך ווייס נישט ווער דער מתרגם רב יוסף איז - כדמתרגם רב יוסף אויף די פסוק "אשר תסענה הדבורים", איז דער תרגום פון רב יוסף זאגט אז אזוי ווי די דבורים לויפן ארום און זיי נוגן ארויס פון אלע פירות און פון אלע בלומען די זאפט, און זיי געבן עס ארויס, און די דבש פון דבורים איז אויך פיור פירות אזוי ווי ס'איז.

Speaker 2: ממילא, וואס איז די תורה? וואס מיינט אז ס'איז נישט וואסער רופט מען מי פירות?

Speaker 1: ניין, איך זאג שאר משקים. דו קענסט שרייבן שאר משקים. אויב דו ווייסט טראכטן, יין מאכט מען פון פרוכט, שמנים מאכט מען אויך. אלע שמנים מאכט מען פון פרוכט.

Speaker 2: אקעי, אבער ס'האט נישט געווען נאך מי פירות אין אנדערע קאנטעקסט.

Speaker 1: אקעי, קען זיין. ניין, מ'דארף טראכטן אויב איינער וועט אויפקומען מיט עפעס אן אנדערע מין פרי, איך ווייס, רייס דרינק, אדער איינער מאכט היינט עפעס א נייע מין משקה פון עפעס אנדערע זאכן, אפשר וועט עס נישט זיין אין די גדר, ווייל ס'קען זיין אז די סיבה פארוואס ס'הייסט מי פירות איז ווייל זיי שטאמען פון פירות. די חלב מאכט, די קו מאכט זיין חלב פון גראז און פון...

Speaker 2: איך מיין אז די תורה איז א דוחק. חלב איז חלב. דאס האט עס געמיינט.

Speaker 1: דו ביסט גערעכט, ס'קען זיין א שאלה. דאס קען דעמאלטס זיין א שאלה. מ'דארף וויסן וואס איז די סברא פארוואס, ס'האט עפעס א כעמיקאל, אדער מ'דארף וויסן אויב ס'האט עפעס א נייע זאך.

ביצים – מחלוקת רש"י ורבינו תם

Speaker 1: איין זאך וואס דער רמב"ם רעכנט נישט דא אויס איז ביצים. ביצים איז נישט אין די קאטעגאריע יין ושמן ומשקין. איז דא א גרויסע מחלוקת הראשונים. רש"י האט מחמיר געווען אויף ביצים, און זיין אייניקל רבינו תם היה נוהג היתר בביצים.

ווייל היינט למשל, ווען מ'פארקויפט מצה עשירה, אז מ'זאל קענען שבת ערב פסח זאל מען קענען האבן לחם משנה גרינג, מאכט מען עס געווענליך מיט ביצים, דאס איז די גרינגע וועג וויאזוי צו מאכן. ס'איז תלוי אין די מחלוקת רש"י מיט רבינו תם.

Speaker 2: דאס איז מצה. אויב ס'איז מצה, איז נישט קיין פראבלעם בכלל. די שאלה איז צו מ'קען יוצא זיין מיט יענעם מצה עשירה.

Speaker 1: ס'איז מצה עשירה, יא. ס'איז דא אפילו מצה עשירה. לויט אויב מי ביצים איז לאו מי פירות, איז דאס בכלל נישט קיין מצה. ס'איז סתם א נייע מאכל, יא. ברויט.

Speaker 2: איך מיין אז ס'איז א דבר מותר, ס'איז נישט קיין מצה.

ובלבד שלא יתערב בהם שום מים בעולם

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, דער דין אז מי פירות איז נישט מחמיץ איז נאר ווען ס'איז פיור מי פירות, אזוי ווי ער האט שוין מדגיש געווען גלייך אנפאנג. **ובלבד שלא יתערב בהם שום מים בעולם.** נישט שום, ער זאגט שם מים. עניטינג וואס הייסט וואסער.

Speaker 2: יא, שם מים. עני וואסער.

Speaker 1: אינטערעסאנט, ביידע מאל זאגט ער דאס ווארט שום מים בעולם. עפעס האט ער דא געהאט עפעס וואס האט אים געקוועטשט. ס'מיינט עני עני עני וואסער. עני עני וואסער. **ואם נתערב בהם מים כל שהן,** אויב ס'האט זיך אויסגעמישט סיי וועלכע וואסער, **הרי אלו מחמיצים** איז עס שוין יא מחמיץ, ווייל די אכן אריין וועלט די מי פירות אליין נישט.

ביי די ביסל וואסער, ס'טייטש אזוי, אפילו ס'איז נאר א טראפ וואסער וואס די וואסער אליין וואלט נישט געקענט מחמיץ זיין גארנישט, ס'איז נאר א טראפ. אבער דעמאלטס מאכט עס אז אויך די מי פירות קען מחמיץ זיין. אזוי מיין איך לערנען זיי סוף.

Speaker 2: אפ.

דיסקוסיע: וואסער אין יין און די כעמישע פראגע

Speaker 1: למשל, אויף אזא זאך ווערט א שאלה, איך מיין א געוואלדיגע מיינער, אז יין האט דאך אויך געווענליך עפעס וואסער. יא, מ'וואשט אפ די טרויבן, אדער ס'פאלט אריין אביסל וואסער אין די יין. זאלסט אויך זאגן אז יעדע יין דארף מען מורא האבן וועגן די טראפ וואסער שבו?

זאגן זיי ניין, אז איינמאל ס'איז געווארן בטל אין דעם יין, האט שוין א דין יין. ס'קען זיין די לשון הרמב"ם שום מים, אפשר איז דער רמב"ם יא, מאכט מען מורא האבן אויף אזא זאך, אז עני מי פירות, אויב איז דא דערין אפילו נאר אביסל וואסער, דאס איז אריינגעפאלן, אפשר דאס איז אבער זייער שווער.

Speaker 2: דאס האבן מיר גערעדט א מינוט צוריק.

Speaker 1: ס'איז זייער שווער צו פארשטיין. ס'איז דא אפילו וואס זאגן נאך מער, רבינו מנוח ברענגט און אנדערע אז אפשר אויב מ'לייגט צו וואסער אין מי פירות ווערט עס נאך ערגער, ווערט עס נאך ממהר להחמיץ. ס'איז זייער שווער צו פארשטיין. מ'דארף וויסן די ריאליטי פון וואס זיי רעדן. ס'קען אויך זיין אז זיי האבן געמאכט אזא גרויסע כלל, אזוי פיל מי פירות קען זיין יעדע זאך איז אביסל אנדערש.

מיר איז שווער צו פארשטיין, ווייל פאקטיש, וואס איז טרויבן? וואס איז עפל זאפט? ס'איז וואסער פון עפלעך. ס'איז דורך א גאס, ס'קומט פון די וואסער.

Speaker 2: יא, דו זאגסט אז מילך איז מי פירות ווייל די קו הייסט מילך, די קו טרינקט אויך וואסער.

Speaker 1: יא, דו ווייסט? אין משום ה' קענסטו זאגן אז די ווייץ האט דאך אויך וואסער, און די וואסער האט אויך די ערד ווייץ.

Speaker 2: אמת, אמת. און דער מענטש האט אויך וואסער, יא.

Speaker 1: אמת, אלעס האט וואסער. דאס איז וואסער. אקומער מים, יא, די גאנצע וועלט איז געווען מים במים. אזוי האט אלעס געזאגט, אלעס קומט פון וואסער. אלעס האט וואסער אין די גמרא חגיגה. וואס מיינט די אנפאנג וועלט איז געווען מים, נאר מ'איז געווארן שלג, נאר מ'איז געווארן קרח?

Speaker 2: יא, סאו וואס וויל מען דא זאגן? סאו וויאזוי קען זיין כעמיקלי איז נישט מעגליך צו טרעפן א משקה וואס האט נישט אין זיך קיין וואסער?

Speaker 1: אלא מאי, דארף מען זאגן די פריערדיגע זאך, אז די כעמיקאל פון די שארפקייט, אויף וואטעווער ס'איז דא אין די מי פירות, איז מונע פון מחמת זיין. אזוי ווי אזוי וועט ער פארשטיין וואס ס'שטערט אז מ'לייגט אריין אביסל וואסער.

אבער לכאורה, די זאך, אויב לייגט מען עס אין א הייס וואסער, העלפט עס אז עס זאל מונע זיין אפילו שפעטער. איך גלייב נישט אז דער רבינו בן נחמן האט געזאגט אז אויב ער האט געלייגט מאי פירות, קען מען נאכדעם צולייגן וואסער. לאמיר זען, די נעקסטע הלכה גייען מיר אונז לערנען וועגן חולט זיין, חליטה. אזוי ווי מ'גיסט אן מיט א הייס וואסער, קען עס נישט נאכדעם מחמיר זיין אפילו אויב מ'גיסט אריין קאלטע וואסער.

Speaker 2: יא, אבער איך זאג רבינו מנוח שטעלט צוזאמען די צוויי הלכות. ער זאגט אז די שארפקייט פון די מי"ע פירות מאכט עס אז ער זאל נישט נאכדעם קענען מחמיר זיין. ער שטעלט נאך צו בדרך... איך ווייס נישט אויב ער מיינט אז נאך שפעטער גייט עס נישט קענען מחמיר זיין, ס'גייט עס רונען?

Speaker 1: אפשר מיינט ער נישט להלכה.

Speaker 2: יא, אפשר ברענגט ער ארויס די אידיע אז ס'שטערט אביסל פון די פראצעס פאר די מחמיר זיין.

Speaker 1: סאו דאס וואס דו האסט געזאגט אז דעמאלטס ווערט עס שטערקער איז די שאלה אויף די ווארט הרא אלו מחמיצים. פשטות קען מען לערנען הרא אלו מחמיצים צוויי וועגן. הרא אלו מחמיצים, אויב מ'האט עס געלאזט פאר אכצן מינוט. אזוי ווי אלע אנדערע דינען חמץ. אבער אנדערע שונים זאגן עריה למחמצים נאכמער, אז ס'ווערט גלייך, ס'ווערט תיכם ומיד חמץ, ווייל די וואסער מיט מאיר פירות איז שטערקער מחמץ. מיר זאלן וויסן.

Speaker 2: אקעי, לאמיר לערנען סעיף ג'. שוין, זאגט דער רמב"ם אויף ווייטער. סארי.

Speaker 1: יא, וואס טוט זיך ווען מ'... אקעי, לאמיר לערנען.

הלכה ג – אין מבשלין חטים ולא קמח במים

אין מבשלין חטים במים

Speaker 1: **אין מבשלין חטים במים, כגון ריפות.** ס'איז דא א מין מאכל וואס הייסט ריפות. איך האב געזען אז היינטיגע צייטן רופט מען עס "בורגול", און ס'איז א מידל-איסטערן ענליך צו קוסקוס, אז ס'איז דא צושניטענע ווייץ וואס מ'קאכט מיט תבלינים און מ'עסט. ס'איז א פאפולער מאכל. טאר מען דאס נישט טון, ווייל ס'איז נישט קיין חילוק צו מ'מאכט א טייג, און אויך ווען מ'קאכט עס קען עס ווערן...

Speaker 2: אה, דאס דארף מען וויסן צו דאס איז חמץ.

Speaker 1: דער רבי זאגט אז ס'איז חמץ גמור. אינטערעסאנט. מ'דארף זען שפעטער אז ס'שטימט מיט דעם דין פון חליטה, יא? חליטה איז נאך א זאך, אבער דא זעט מען א חידוש, אז נישט נאר מ'מאכט ווייץ, מעל, און מ'מאלט עס, נישט מ'מאלט עס, מ'קנעט עס און אלעס, ווערט עס חמץ. נאר מ'קען אפילו קאכן ווייץ דירעקט אין וואסער, הייסט עס אויך שוין חמץ. דאס וועט שוין שפעטער אין אפאר מיני וועגן זעען מיר, און דאס איז אן קיין וואסער, אויף ווייס, גאנצע ווייס הייסט עס חמץ.

Speaker 2: אפשר דאס איז א... אפשר דאס איז א... אפשר דאס איז א... ולא קמח.

Speaker 1: אדער, ס'איז דא צוויי מינים. אדער קמח מיינט מאכן אזעלכע... מאכן קנידלעך, מאכן... איך ווייס, א פארינע, א גריס. אפילו אויב ס'איז נישט געווארן... וואס איך מיין צו זאגן די אלע זאכן, איז אפילו ס'איז נישט געווארן פון אן אויפגעבלאזענע ווייץ, אן אויפגעבלאזענע בוצק. **כגון לביבות...** לביבות איז טייטש, יא, דו זאגסט. איך נעמסט נאך עפעס. איך נעמסט נאך עפעס. איך נעמסט נאך אזעלכע סארט זאכן. ווער מיר זאגן אז אויב האט מען האט מען יא געקאכט מיט דעם, **הרי זה חמץ גמור.**

והוא שיתבקעו בתבשיל

Speaker 1: אבער זאגט דער רמב"ם, **והוא**, דער דין אז ס'ווערט חמץ גמור. אה, דא זאגט ער יא, הרי זה חמץ גמור מיינט אז ס'איז מן התורה'דיגע חמץ. זאגט ער, **והוא שיתבקעו בתבשיל**, אז די חיטים, איך מיין די שיתבקעו גייט מען סתם אויף די חיטים, די קמח ווערט שוין נישט נתבקעו. די חיטים,

הלכות חמץ ומצה: בישול דגן, מי פירות, וחליטה

הלכה ג: בישול חיטים וקמח

Speaker 1: לביבות איז טייטש, יא, דו וואס דו זאגסט, איך נעמסט נאך אזעלכע סארט זאכן, און בשעת, אויב האט מען יא געקאכט מיט דעם, הרי זה חמץ גמור. אבער זאגט דער רמב"ם, והוא, דער דין אז ס'ווערט חמץ גמור, אה, דא זאגט ער יא, הרי זה חמץ גמור מיינט אז ס'איז מן התורה'דיגע חמץ.

זאגט ער, **והוא שיתבקעו בתבשיל**, אז די חיטים, איך מיין דאס שיתבקעו גייט מען סתם אויף די חיטים, די קמח ווערט דאך נישט נתבקע. די חיטים, אויב קענסטו ווען מאכן זיכער אז די חיטים בלייבט אינגאנצן צוגעמאכט ביז די ענד, איז נישט אריינגעקומען וואסער טיף אינסייד אין די חיטה. אבער אויב ס'איז געווארן נתבקע, איך מיין אזוי ווי ס'געשעט געווענליך, די חיטה עפנט זיך אביסל, ס'באקומט א לאך, און דארטן גייט אריין וואסער, און ס'מאכט נאס אינעווייניג אין די חיטה, דאס איז ווען ס'ווערט חמץ גמור.

דיון: פארוואס איז נתבקע חמץ גמור?

Speaker 1: איך מיין לכאורה ווען ער זאגט ווען ס'איז נישט נתבקע, וועט עס אפשר נישט זיין חמץ גמור, אבער ס'וועט זיין לכל הפחות אסור מדרבנן. אויך האב איך דאך סתם שווער... איך זאג אז אפילו נתבקע איז שווער צו פארשטיין פארוואס דאס הייסט חמץ. ס'ווערט אויפגעבלאזן, יא, ממש. חמץ איז דאך במשהו, ס'וועט קענען זיין אזא קליין טראפ אינעווייניג פון די חיטה איז געווארן אביסל פארמענטעד.

Speaker 2: ניין, מ'קען נישט אנקומען אויף דעם ווייל חמץ איז ביי א משהו.

Speaker 1: לכאורה יא. יא, איך פארשטיי אז ס'איז א משהו, ס'גייט נישט קיין גרויסע שטיקל חמץ, אבער נאך אלץ איז עפעס...

הלכה ג: אין קולין את הבצק בשמן על המחבת

Speaker 1: אקעי. אונזערנאמען ווייטער, נאך א זאך וואס מ'טאר נישט טון. **אין קולין את הבצק בשמן על המחבת.** אז מ'טאר נישט בראטן א בצק וואס מ'האט געמאכט, טאר מען עס נישט בראטן מיט שמן על המחבת, מ'טאר נישט פרעגלען בצק.

מ'רעדט דא אויב מ'לאזט עס מחמיץ זיין, אויב מ'לאזט עס מער ווי די שיעור, אדער די ווארט דא איז וועגן די מי פירות גייט עס... מחמיץ זיין נאך שנעלער. מען קען עס לערנען אזוי, אז מ'האט געמאכט א בצק, אפילו אויב ס'איז נאך אין די אכצן מינוט, אבער אויב גייט מען עס פרעגלען מיט שמן, די מי פירות דערפון, די שמן איז דאך מי פירות, גייט ממהר זיין די...

Speaker 2: דאס איז נאר לויט די דעה וואס זאגט אזוי.

דיון: מחלוקת רבינו מנוח און מגיד משנה

Speaker 1: אבער... נישט קלאר. אפשר מיינט ער אזוי ווי דו זאגסט פריער, דו זאגסט "אין מבשלין חטים". וואס פרעגסטו? ס'איז וויניגער ווי אכצן מינוט, און אן עמי אפשר. מ'רעדט אויף אן אופן וואס... נאכאמאל, ווען ס'איז געווען חיטים, מעג מען כולל זיין בשמן על המחבת, ווייל די שמן איז מי פירות. יא? און אזוי ווי מען מעג מאכן מיט סיי וועלכע מי פירות וואלט מען געדארפט מעגן.

Speaker 2: פת וואס מעג מען?

Speaker 1: ניין, איך זאג, דא זאגט ער בצק טאר מען נישט. חיטים אליין וואלט מען געמעגט, יא? חיטים בשמן על המחבת וואלט מען געדארפט מעגן, יא? ווייל די חיטים איז נאר אין קאנטעקט מיט מי פירות, נישט מיט קיין מים. דאס הייסט מיט די שמן וואלט מען געדארפט מעגן. אבער בצק וואס האט שוין מים, דאס טאר מען נישט, ווייל די ברעט איז טאקע יעצט אין מי פירות, אבער ס'האט דאך אין זיך וואסער.

הלכה ג: אבל מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי

Speaker 1: אבער נאכדעם וואס... אבער **פת וקמח שכבר... אבל מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי.** פת וואס מ'האט שוין אפגעבאקן איז שוין נישט מחמיץ נאכדעם, מעג מען עס יעצט קאכן אין וואסער. ווייל איינמאל ס'איז געווארן געבאקן, גייט עס נישט ווערן נאכאמאל חמץ. און די זעלבע זאך קמח קלוי, קמח וואס מ'האט געבראטן האט מען שוין געענדיגט, ס'איז שוין געווארן געענדיגט, ס'איז שוין נישט יעצט א קמח וואס קען חמץ ווערן, מעג מען יעצט קאכן מיט וואסער. און ס'רעדט וועגן די... יא.

מחלוקת מפרשי הרמב"ם: רבינו מנוח און מגיד משנה

Speaker 1: סאו דא, אויף דעם איז אויך דא צוויי שיטות האב איך געזען. די זאך אז **אין כולין את הבצק בשמן על המחבת**, זע איך אז ס'איז דא א מחלוקת צווישן צוויי מפרשי הרמב"ם, רבינו מנוח און דער מגיד משנה, און זיי גייען ביידע ווייטער לשיטתם.

רבינו מנוח האט געזאגט אז די סיבה פארוואס מי פירות איז נישט מחמיץ איז ווייל ס'האלט צוריק, ווייל ס'האט מי פירות האלט עס צוריק פון מחמיץ זיין. סאו זאגט ער אז... אז די זאך אז "אין כולל נת הבצק בשמן" איז אויב מען לאזט עס לאנג, אויב די בצק האט שוין וואסער, און נאך פאר מען לייגט עס אויף די שמן קען עס שוין מחמיץ זיין, דעמאלטס טאר מען נישט. אבער אויב גלייך ווען מען מאכט די בצק לייגט מען עס שוין אויף די הייסע שמן, דארף עס זיין מותר.

אבער די מגיד משנה לערנט נישט אזוי, ער לערנט אז ס'איז דא עפעס א דין אז מי פירות אין מחמיצין, און אויב האט עס סיי וועלכע וואסער איז עס יא מחמיץ. סאו איז דאך דא די פאל, הבצק איז דאך פשוט מעל מיט וואסער. שמן הייסט טאקע מי פירות, אבער דא איז עס א געמיש פון מי פירות מיט וואסער, איז עס יא מחמיץ.

די חומרא פון געבראקטס

הגהות מיימוניות: מורא פון מעל וואס איז נישט גוט דורכגעבאקן

Speaker 1: אבער פת וקמח קלוי נישט. דא איז דא א באקאנטע זאך וואס ווערט גערופן ביי אונז געבראקטס. געבראקטס איז פשוט פת אדער קמח קלוי. סאו דער רמב"ם זאגט אז איינמאל ס'איז שוין געווארן געקאכט אדער געבאקן איז עס שוין נישט מחמיץ.

אבער די הגהות מיימוניות ברענגט ראשונים וואס האבן געזאגט אז מ'דארף דאך מורא האבן אז אפשר איז דא אין די פת עפעס א טראפעלע קמח וואס האט זיך נאך נישט גוט געבאקן און יענץ קען מחמיץ זיין. סאו דאס איז ווי אונזער חומרא פון געבראקטס קומט, אז אפשר איז געבליבן אויף די מצה עפעס א טראפעלע קמח וואס האט נישט געווארן גוט דורכגעבאקן, און יעצט אז דו גייסט עס צוזאמענמישן קען עס מחמיץ זיין.

איך מיין די חומרא פון געבראקטס האט צוטון מיט די הלכה דא אויף אייבערבאשן ספּיאטע פאסט. א געווארס פון מיימנות? אדער לאמיר זען, ווי האב איך געזען די הלכה? איך ווייס אז די געבראקט איז וועגן דעם, באט עס איז אסאך א שפעטערדיגע חומרא. ס'איז מחדש געווען די... ווי האב איך געזען? חסידים האבן עס אויסגעטראכט די חומרא. קענסט אין א שפעטער גייט מען זען די חליטה אין די נעקסטע שטיקל, און מ'טוט עס נישט. איך האב עס נישט געזען אפשר דער? נישט, ניין, נישט אין... ס'שטייט אין די... איך האב עס געזען אין די מפרש הרמב"ם. איך האב עס געזען אז איינער פון די מפרש הרמב"ם האלט מורא די זאך. איך ווייס נישט אויב ס'איז דא מיינע מנוחה, לאמיר זען. איך געדענק נישט דא אויפ'ן פלאץ, אבער דאס איז די וואס זענען חושש אז אפשר איז דא דערין אביסל מעל.

דיון: קשיות אויף די חומרא פון געבראקטס

Speaker 2: אה יא, דאס איז אמת. די חשש איז זייער שווער צו פארשטיין, ווייל איך האב נאך קיינמאל נישט געטראפן מעל אין קיין מצה, און אפילו ווען ס'איז יא געווען מעל, איז דאך קמח קלי, און קמח קלי ווערט דאך אויך נישט חמץ. ס'איז דאך געווען זייער שווער צו גלייבן אז ס'זעט באסטן ממש קמח קלי.

Speaker 1: אבער אפשר די ווארט איז א מורא עפעס קמח וואס איז נישט געווארן גוט געבראטן. ס'קען זיין אז אין די צייטן פון די תלמידי המגיד, תלמידי פון די מעזריטשער מגיד, נישט די מגיד. ס'איז נישט פריער. ס'איז זיכער נישט פריער. די חומרא איז זיכער נישט פריער, ווייל אונז וויסן פון די... קען זיין ס'איז עפעס אן ענליכע זאך.

ס'איז זייער שווער צו פארשטיין. זיי שרייבן, דער שולחן ערוך הרב שרייבט אז מ'זעט דאך... נישט דער שולחן ערוך הרב, זיינע תשובות. מ'זעט דאך אז ס'איז דאך דא מעל. וויאזוי קענסטו זאגן אז ס'איז נישט דא קיין מעל? דאס איז נישט מעל. דאס איז סתם... וויאזוי הייסט עס? ס'איז שטויב. ס'איז מצה. אבער מען זעט נישט קיין מעל אויף די מצה. איך האב קיינמאל נישט געזען מעל אויף די מצה. און אפילו ווען ס'איז יא געווען, איז שווער צו גלייבן אז ס'איז געווען אין די אויוון וואס איז טויזנטער גראד דארט. ס'זאל בלייבן עפעס נישט כולל. יא.

מעשה מיט'ן קאצקער רבי

Speaker 1: סאו, ס'איז געווען א מעשה אז דער הייליגער קאצקער רבי האט געבעטן זיין איידעם, דער אברהם עזרמאן. ער וועט זיך מברר זיין צו ס'איז דא אזא ריזן צו מחמיר זיין אויף געבראקטס. האט ער צוריקגעקומען און ער האט געזאגט אז ער זעט נישט קיין סיבה מחמיר צו זיין. האט דער רבי געזאגט אז ער דארף ערשט מחמיר זיין, זעט אויס אז עס איז על פי קבלה.

סאו, מיך מיט די קאצקע רבי האלטן אז געבראקטס איז נישט קיין חומרא וואס מאכט סענס. שיין, וואס וועלן מיר טון? אקעי, זייער גוט.

הלכה ג: חליטה — אריינווארפן קמח אין קאכעדיגע וואסער

Speaker 1: ווייטער... יא, ביסט גערעכט אז ס'קאנעקט מיט די הלכה. מ'זעט אויך, זאג, די זאך פון מחמיר זיין, מ'זעט די נעקסטע הלכה געווען אויך צו זען, מ'האט געטראפן עפעס חומרות. די רמב"ם איז אן אנגענומע זאך בעת סוף. עפעס ווערט גערופן חליטה.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"ואם הרתיח המים הרבה, ואחר כך השליך לתוכה הקמח"**, מ'האט אריינגעווארפן קמח. ס'איז דא די לשון, נישט אז ער האט אריינגעווארפן הייסע וואסער אין די קמח, נאר ער האט אריינגעווארפן קמח אין הייסע וואסער, דעמאלטס יא, **"הרי זה מותר"**. און נישט אזוי ווי פריער האט ער געזאגט, "אין מבשלין", מ'טאר נישט קאכן קמח אין וואסער. אבער אויב איז די וואסער שטארק הייס און נאכדעם האט מען אריינגעלייגט די קמח, מעג מען יא.

"מפני שהיא מתבשלת מיד קודם שתחמיץ". אה, די "מיד" מיינט צו זאגן נאך פאר די קמח, נאך פאר ס'איז געווארן בצק, נאך פאר ס'איז געווארן עניטינג, האט ער עס אריינגעלייגט אין הייסע וואסער, און דעמאלטס ווערט עס געקאכט נאך פאר ס'האט די טשענס צו ווערן מחמיץ. מעג מען יא. מ'מעג מאכן אזא סארט קניידל למשל, אפילו נישט דווקא א הארטע מצה, קאכן אין די וועג אויב ס'איז שוין זייער הייס בשעת מ'לייגט עס אריין. זייער הייס, ווייל דעמאלטס ווערט עס געקאכט, און די קאכן פלאגט עס אז ס'זאל נישט נאכדעם קענען דורכגיין די פראסעס פון פערמענטעישאן, פון ווערן קמח, פון ווערן בצק.

מנהג בבל וספרד: לאסור חליטה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, דאס איז מעיקר הדין. אבער **"וכבר נהגו בשנער ובספרד ובכל המערב"** - מ'פירט זיך אבער אין בבל און אין ספעין, די צוויי פלעצער וואו דער רמב"ם האט... בבל האט ער נישט געוואוינט, אבער בבל איז געווען די גאונים. ער האט געוואוסט וואס ��ר האט געוואוסט פון וואו כלל ישראל פירט זיך. **"ובכל המערב"**, און אלע לענדער פון מערב פון ארץ ישראל, **"לאסור דבר זה"**, צו אסר'ן די זאך פון חליטה.

Speaker 2: מאראקא, יא.

Speaker 1: **"לאסור דבר זה"**, צו אסר'ן די זאך פון קאכן מעל אין וואסער. פארוואס? **"גזירה שמא לא ירתיח המים יפה יפה"**. ווען מ'מאכט עס ווען מ'ווייסט זיכער אז ס'ווערט געקאכט נאך פאר ס'קען מחמיץ זיין, דעמאלטס איז נישט קיין פראבלעם. אבער אונז האבן דאך מורא אז אפשר וועט די וואסער נישט זיין אזוי הייס, און ס'וועט דאך דויערן אביסל ביז ס'ווערט געקאכט, און אין די צייט קען עס יא מחמיץ זיין.

דיון: די שיעור פון אכצן מינוט

Speaker 2: איך וויל פארשטיין, אויב איז עס ווייניגער פון אכצן מינוט, האב איך נישט קיין פראבלעם.

Speaker 1: מ'רעדט נישט ווען ס'איז ווייניגער פון אכצן מינוט. איין מינוט, דו האסט געטראפן שוין אין רמב"ם די נושא פון אכצן מינוט?

Speaker 2: עקזעקטלי.

Speaker 1: שפעטער גייען מיר נישט רעדן. יא, ס'שטייט יא א שיעור הליכת כדי מיל, שטייט ער אין די פרק. ביזדערווייל האבן מיר נאך נישט געזען.

הלכות חמץ ומצה: בישול דגן במי פירות, כרמל, ובלילת שעורים וחיטים

דיון: פראבלעם פון חימוץ בהייסע וואסער

Speaker 1: אבער אונז האבן דאך מורא אז אפשר וועט די וואסער נישט זיין אזוי הייס, און ס'וועט דאך דויערן אביסל ביז ס'ווערט געקאכט, און אין די צייט קען עס יא מחמיץ זיין.

איך וויל פארשטיין, אויב איז עס ווייניגער פון אכצן מינוט, האב איך נישט קיין פראבלעם. מ'רעדט נישט ווען ס'איז ווייניגער פון אכצן מינוט.

Speaker 2: איין מינוט, דו האסט געטראפן שוין אין רמב"ם די נושא פון אכצן מינוט?

Speaker 1: עקזעקטלי. שפעטער גייען מיר נישט זען.

Speaker 2: יא, ס'שטייט יא שיעור כדי הילוך מיל שפעטער אין דעם פרק.

Speaker 1: ביז דערווייל האבן מיר עס נאכנישט געזען. סאו, אונז ווייסן נאכנישט.

איין מינוט, איך וויל פארשטיין, דיווארט דא איז... ס'איז נישט דא גיין אכצן מינוט. סאו וואס איז די פראבלעם מיט... ס'ווערט חמץ גלייך. ווי האט ער געזאגט אז ס'ווערט נישט חמץ גלייך? דו האסט נאך פאר א נייע זאך אז ס'נעמט אכצן מינוט?

אבער איך וויל פארשטיין, דאס איז די וועג וויאזוי מען מאכט מצה. מען נעמט וואסער מיט מעל. הייסע וואסער מיט מעל וועט זיין ערגער ווי געהעריגע וואסער מיט מעל. איך מיין אז ס'וועט טאקע שפעטער וועט שטיין וועגן דעם הייסע...

Speaker 2: אקעי, מען מאכט נישט מצה דורך קאכן. מען מאכט מצה דורך באקן.

Speaker 1: דורך באקן? דאס איז די ווארט? אז מען מעג נאר באקן און מען טאר נישט קאכן מצה?

Speaker 2: איך מיין ס'איז מער, ווייל שפעטער גייען מיר זען אויך וועלכע טעמפעראטור די וואסער דארף זיין, און נאך אזעלכע הלכות. סאו שפעטער וועט געווען. וואס ס'שטייט דא איז... מ'מאכט נישט מצה. ס'גייט דאך נישט ארויסקומען קיין מצה אויף דעם. ס'גייט זיין עפעס א געבייט.

Speaker 1: אבער די צורה איז פאס.

Speaker 2: אקעי, איך רעד נישט דא אלס מצה א שיעור, אבער אלס חמץ... ס'איז נישט קיין מצה, ס'איז עפעס אנדערש.

Speaker 1: אקעי, שפעטער וועלן מיר זען...

Speaker 2: דא, די זאכן וואס קען ווערן אביסל חמץ, לייגט אריין א חיטה אין וואסער, און מען מאכט נישט. ס'שטייט נישט אז מען דארף אכצן מינוט אדער עניטינג.

Speaker 1: אקעי, שפעטער וועט שטיין מער.

Speaker 2: אקעי. שפעטער וועט שטיין די סדר פון מאכן מצה. דארטן גייט שטיין ווי לאנג און וועלכע מין וואסער מען זאל נוצן, און אזוי ווייטער. דא רעדט מען אלס חמץ. שפעטער גייט מען רעדן אלס מצה. נישטא קיין כלל אז ס'ווערט נאר חמץ און מען לאזט עס אכצן מינוט. די כלל שטייט נישט. ביזדערווייל האבן זיי נישט געראפן אזא כלל.

הלכה ד: בישול דגן וקמח במי פירות

Speaker 2: זאגט דער רמב"ם ווייטער, דאס וואס מ'האט יעצט גערעדט וועגן קאכן, אז בעצם וואלט מען געמעגט און מען אסר'ט, דאס רעדט מען וועגן קאכן אין וואסער. אבער **אין מי פירות איז מותר לבשל הדגן**, מ'מעג נעמען די גאנצע קערלעך, חיטה, אדער קמח, און עס קאכן אין מי פירות, ווייל אזוי ווי מ'האט געשמועסט, מי פירות אין מחמיצין.

וכן, בצק שלשה במי פירות. אפילו ווען מ'האט שוין געמאכט א בצק. קודם רעדט ער פון ארייגווארפן רויע קמח אדער דגן אין די מי פירות און קאכן, אדער ווען מ'האט שוין געמאכט דערפון א בצק. אבער אויב די בצק איז נאר געמאכט מיט מי פירות, **און נאכדעם אין בישולה במי פירות** האט מען געקאכט מיט מי פירות, **או קלויה למעכות בשמן**, אן אנדערע מין וועג פון קאכן מיט מי פירות, דורך בראטן אויף א טאפ מיט אויל, פרעגלען, וואס אויל הייסט אויך מי פירות, **הרי זה מותר, שאין מי פירות אינם מחמיצין.** דאס איז דאך מי פירות געקאכט מיט מי פירות.

מי פירות געקאכט אין וואסער וועט מען נישט טארן, אזוי ווי מ'האט פריער געלערנט. מי פירות געקאכט אין מי פירות אדער געבראטן אין מי פירות מעג מען.

רייט, דא זעט מען ווייטער, לויט אלע גרסאות שטייט מותר, אמת? לויט ראב"ד'ס שיטה דארף דא אויך זיין אסור אפשר.

הלכה ה: כרמל וקדירות חדשות

Speaker 2: אה, די נעקסטע וועט זיין שטארק נוגע פאר די נושא וואס מיר האבן גערעדט וועגן בראקן.

כרמל שמהבהב באור, אויב מ'בראט אפ פרישע חיטה, חיטה וואס איז נאך לאך, און מען בראט עס אפ אז ס'זאל ווערן אויסגעטרוקנט, **און נאכדעם טוחן אותו**, נאכדעם מאכט מען... אנדערש, די געוועליכע קמח איז רויע קמח, סתם צעמאלענע ווייץ. דא רעדט מען פון קמח וואס מען האט אפגעבראטן ווען ס'איז נאך געווען ווייץ, און נאכדעם האט מען געמאכט דערפון א קמח.

איז לכאורה, אונז האבן געלערנט אז איינמאל ס'איז געווארן געגוג הייס, ס'איז געווארן געקאכט אדער געבאקן, קען עס שוין נישט נאכדעם ווערן חמץ, ווייל ס'איז שוין געווארן געבאקן, האט עס שוין פארלוירן די כח מחמיץ צו זיין.

אבער דא איז יא דא א חומרא, אז **אין מבשלין הקמח שלא במים**, מ'טאר נישט נעמען די קמח וואס איז שוין עכט געקאכטע קמח, ס'איז שוין געבראטענע קמח, וואס איז שוין געווארן געבראטן נאך פאר'ן צעמאלן, טאר מען עס אבער נישט קאכן אין וואסער. פארוואס? **שמא לא נקלה באור יפה**, ווייל מ'האט מורא אז אפשר איז נישט געווארן געגוג גוט געבראטן, **ונמצא מחמיץ כשמבשלתו**, ווען מ'גייט עס קאכן, דעמאלטס וועט עס מחמיץ זיין. אויף דעם דארף מען מחמיר זיין.

Speaker 1: יא.

Speaker 2: איך זאג, ס'איז נישט ממש די ענין פון געבראטן, ווייל דא רעדט מען א ספעציפישע זאך, כרמל. אבער דא זעט מען די ענין אז ס'איז דא א חשש פון שמא לא נקלה, אפשר איז עס נישט געווארן אזוי גוט געבראטן.

Speaker 1: יא, אבער דאס איז דא א ריזען פאר דעם, ווייל כרמל איז דאך אלע סדר, וואס שטייט אין די תורה ביי... וויאזוי הייסט עס? ביי... נו, ביי חדש. כרמל איז דער סדר, ווען... אויך ביי ארבע שטייט עס, ניין? וחוט לא נקלת כי אפילתנה.

Speaker 2: איך געדענק נישט, לאו דווקא, אקעי.

Speaker 1: די קרמל איז די סדר, אנהייב סעזאן איז די חוט איז נאך זייער פריש, נישט דעמאלטס די גוט, די גוטע ברויט מאכט מען נישט פון דעם, מ'נעמט די מער אזוי פרישע, אזוי ווי פייכטע זאך. אויב מ'וויל דוקא עס נאר נוצן, ס'פעלט נישט אויס, ס'פעלט אויס, אדער דעמאלטס בראט מען די קרמל, אדער עסט מען עס גלייך אזוי, אדער אפשר קען מען נאכדעם מאכן פון דעם אפילו א סארי, אפילו א מעל און מאכט פון דעם אזא ברויט. אבער די נארמאלע וועג איז, ס'איז נאך נישט עכט ready, ס'איז נאך נישט עכט גרייט, ווערט נישט געווען לחמץ. און ס'איז אויך לכאורה, מ'בראט עס נישט אזוי הונדערט פראצענט. ס'איז אזא לייכטע, מ'מאכט עס אזא שנעלע בראטן פראצעס. סאו ס'איז נישט... אין אכורם בעצם איז נישט... לחמץ איז נישט נישט געווען, דא מאכט ער א עקזירה. ס'האט נישט קיין צוטון מיט די עקזירה וואס עפעס א חסידישע איד האט געמאכט אז די מצות זאלן נישט זיין געבאקן.

Speaker 2: ס'איז זייער פאני, ווייל דו באקסט דאך מצות. געבאקן.

Speaker 1: ניין, אויך געבאקן איז נישט עפעס א סייענס וואס אונז ווייסן נישט וואס ס'איז. קוק אויף די מצה, ס'איז געבאקן איז עס געבאקן. ס'איז נישט קיין באהאלטענע זאך. קארבל איז אויך נישט, אבער קארבל איז לכתחילה נישט אזעלכע סאך. אבער ווייסטו נישט פונקטליך וואס ס'איז, יא.

Speaker 2: איך ווייס נישט, אבער איך שטעל זיך פאר אז ס'איז עפעס א זאך.

Speaker 1: יא, איך מיין לכאורה אויף א פראקטישע וועג אויב דו טראכסט אז מען קען נאר מאכן קמח ווען ס'איז שוין אינגאנצן געווארן געגוג

מבושל אויף די שדה. כאמור איז זייער פריש, דו קענסט נאך נישט מאכן דערפון קיין קמח, ס'וועט זיין אזא נאסיגע מוסד. מען בראט עס אין די אויבן אז ס'זאל, אנשטאטס אויף די זון, מען געבט עס א בראט אין די אויבן אז ס'זאל ווערן אויסגעטרוקנט, און קען מען מאכן דערפון א קמח. וואלסטו געקענט מיינען אז דאס איז געווג? ס'איז שוין אזוי ווי קמח וואס איז געבראטן? זאגט ער, ניין, ס'גייט נישט דורך די געוועגליכע פראצעס פון ברוטן, ס'איז א ברוטן פון כרמל, און דארטן איז דא דער חשש אז ס'איז נישט געווארן גענוג גוט געברוטן.

מוללין קדירות חדשות

Speaker 2: ווייטער, **וכן כשמולין על קדירות החדשות.** ס'איז דא א מין פראצעס וואס מ'פלעגט טון, נייע טעפ, איך מיין ס'איז אביסל ענליך צו די בצק שבסדקי ערבות וואס מ'האט געלערנט פריער. נייע טעפ פלעגט מען ארייגלייגן דערין מעל אדער טייג, אז ס'זאל... אז דאס ענדיגט צו די טאפ. איך מיין ס'דעקט צו אלע פיצי לעכער, אזוי ווי ס'איז דא קליינע לעכער, אזוי ווי מיר האבן גערעדט וועגן א נייע טאנער וואס ענדיגט צו די טאפ.

זאגט דער רמב"ם, **וכן כשמולין להם על קדירות החדשות,** למשל מ'וויל האבן א נייע טאפ פאר פסח, טאר מען נישט נעמען קיין רויע מעל אדער רויע טייג און עס טון. **אין מבשלין אלא מצה אפילו שחזרו ותחנו אותה.** וואס דו קענסט טון איז, דו קענסט נעמען געבאקענע מצות, דו קענסט עס צומאלן, פריש צומאלן, און עס נאכדעם דארטן אין דעם בראטן אז מ'זאל טון וואטעווער די מעל טוט צו די טאפ.

אבל קמח קלי, מ'טאר אבער נישט נוצן קמח קלי. קמח קלי איז די קמח וואס מ'האט געבראטן, אדער די כרמל. פארוואס? **שמא לא קלי יפה ויבוא לידי חימוץ.** האט מען מורא אז ס'איז נישט געווארן קלי יפה, ס'גייט ווערן חמץ, און דיין טאפ גייט יעצט ווערן חמץ.

קמח קלי מיינט די קמח כרמל קלי, און די הלכה איז בעצם די זעלבע הלכה. אין די גמרא שטייט עס נאר די צווייטע קעיס, אבער די רמב"ם האט געלערנט אז אויב אזוי טאר מען דאך א קל וחומר נישט נוצן לכתחלה, ווייל אפילו פאר די מולל זיין די קדירה האט די גמרא גע'אסר'ט. אבער ס'איז בעצם די מעשה, ס'איז איין מעשה די הלכה. ווי אזוי זאגט דער מגיד המשנה.

הלכה ו-ז: בלילת שעורים וחיטים במים

Speaker 2: יעצט גייען מיר זען א נייע הלכה וואס טייטשט בלילה, אז ס'איז געווען די וואס האבן איינגעווייקט די קערלעך נאך פאר מ'האט עס אפגעשיידט, נאך פאר מ'האט געמאכט דערפון קמח.

שעורים

זאגט דער רמב"ם: **אין בוללין את השעורים במים בפסח.** מ'טאר נישט איינווייקן אדער נאס מאכן די שעורים מיט וואסער בפסח. מען ווייל נאכדעם געהעריג נעמען די קמח און עס געהעריג מאכן אויף א פסח'דיגע פארנעם. אבער מען טאר נישט פארדעם בולל זיין די שעורים, ווייקן די שעורים. איך מיין נישט ווייקן, איך מיין אפילו אויף א קורצע צייט. דאס מיינט לייגן אין וואסער. פארוואס? **לפי שהן רפים,** די שלחץ פון די שעורים איז שוואך, **מחמיצין מהר,** די וואסער קומט שנעל אריין אין די קמח, אין די חיטה, און מאכט עס חמץ.

וואס איז בדיעבד אויב מ'האט עס געמאכט? **ואם בלל,** אויב מ'האט יא געטאן? **אם רפוי...** עס ווענדט זיך. זעט, געט מען א קוק, אויב איז טאקע אזא ווייכע, אויב איז די שעורה אזוי ווייך, וויאזוי קען מען עס זען? ער געט א סימן: **כדי שאם מניחין על פי הביב,** אויב לייגט מען דאס אויבן פון א תנור, **שופין עליו אחר לו,** ס'איז בכיסטו זען אז די שעורה פלאצט אויף, איז פשט אז די וואסער האט גענוג אויפגעטאן אז די שעורה איז געווארן זייער ווייך און וואסער איז טיף ארייגעגאנגען, איז **הרי אלו אסורים,** טאר מען נישט מער נוצן די שעורים ווייל די שעורים איז געווארן חמצ'דיג.

ואם לא הגיע לרפיון זה, אויב אבער די וואסער האט נישט געהאט אזא שטארקע השפעה, און אפילו ווען מ'האט געלייגט די שעורה אויף די הייסע שפיץ פון די תנור האט זיך עס נישט אויפגעפייפט, איז פשט אז די שעורה איז נאך געבליבן אינגאנצן צוגעמאכט און די וואסער האט נישט אזויפיל אויפגעטאן דערפון, **הרי אלו מותרים,** איז בדיעבד יא מותר. דאס איז שעורה.

חיטים

וואס טוט זיך מיט חיטה? חיטה איז **יא מותר לבלול אותה במים כדי להסיר סובה.** יעצט זאגט ער אונז די סיבה פארוואס מ'טוט עס: כדי מ'זאל קענען גרינג אראפנעמען די שלחץ פון די חיטה. **וטוחנין אותה מיד כדרך שטוחנין למסולת.** דאס מעג מען טון, מ'מעג עס מאכן נאס פארן צמאלן, ווייל די חיטה איז יא א הארטערע שלחץ, די חיטה ווערט נישט אזוי שנעל נאס פון אינעווייניג, מעג מען יא.

באגרענצונג: קורצע צייט

Speaker 2: אבער איך מיין, ביי בײדע זאכן רעדט מען נישט ווען ס'ליגט א לאנגע צייט. מ'רעדט דא מסתמא ווען ס'ליגט אויף א קורצע צייט פאר מ'גייט עס עקטשולי אפשיילן און צומאלן. אזוי זעט מען אויס, ווייל שפעטער זעען מיר אז וואסער וואס האט זיך געווייקט מיט... אז חיטה וואס האט זיך געווייקט אין וואסער איז אסור. סאו דא רעדט מען מסתמא ווען ס'איז א קורצע צייט, ווען ס'איז נאך... מיר האבן נאכנישט געלערנט די ווארט שיעור חמץ, אבער א קורצע צייט.

הלכה ז (המשך): מנהג כל ישראל

Speaker 2: זאגט דער רמב"ם, אבער אויך אויף די הלכה, **וכבר נהגו כל ישראל בשנער ובארץ הצבי**

הלכות חמץ ומצה: שמירת המצות משעת קצירה

הלכה ה (המשך) — מנהג כל ישראל שלא לבלול חיטים במים

מ'רעדט דא מסתמא ווען ס'ליגט אויף א קורצע צייט פאר מ'גייט עס עקטשועלי אפשיילן און צומאלן. אזוי זעט מיר אויס, ווייל שפעטער זעען מיר אז חיטה וואס האט זיך געווייקט אין וואסער איז אסור. סאו דא רעדט מען מסתמא ווען ס'איז א קורצע צייט. מיר האבן נאכנישט געלערנט די ווארט שיעור חימוץ, אבער ס'איז א קורצע צייט.

זאגט דער רמב"ם, אבער אויך אויף די הלכה, **וכבר נהגו כל ישראל, בשנער, ובארץ הצבי, ובספרד, ובערי המערב** — אינטערעסאנט, ער רופט ארץ ישראל "ארץ הצבי", ס'איז אן אגדה'דיגע לשון. איך ווייס נישט אויב ס'רופט עס אזוי היינט. פארשטייען מיר אונז, ווייל ס'איז א לאנד וואס שפרייט זיך אויס, און מ'נעמט איין שטחים, אבער אזוי ווי די גמרא דעמאלטס זאגט אזוי. צבי פשוט צו טייטש מיינט מלשון רצון, יא? מלשון... ספעות וואס לויפן ארום? ניין, ס'מיינט אז... איך געדענק, א לשון הפסוק, ארץ הצבי, ס'מיינט א פלאץ וואס... אזוי ווי הרמב"ם זאגט מען צבי וחמוד ורבג, יא? שטייט אין די הקדמה. ס'מיינט א לאנד ארץ חמדה, אזוי ווי ס'איז א וועג פון זאגן ארץ חמדה, א לאנד וואס מ'שטויגט דערין.

אין בבל, אין ארץ ישראל, און אין ספעין, אין די... אין ערי המערב. לעבן ספעין. יעצט מענטשן ווייסן וואס איז די נייעס. לעבן ספעין איז מאראקא. ערי המערב. **שלא לבלול החטים במים** — פירט מען זיך שוין שלא לבלול החטים במים, מ'זאל נישט נאס מאכן חטים במים. פארוואס? פריער איז געשטאנען נישט ערי המערב, ס'איז געשטאנען כל המערב. דאס איז ערי המערב, הייסט עס א חילוק.

שלא יבללו החטים במים, פארוואס? **גזירה שמא ישהו ויחמיצו.** אזוי ווי איך האב געזאגט, ווען ס'איז א קורצע פראצעס פון בולל זיין, מעג מען. אבער מ'האט מורא אז ס'וועט בלייבן לענגער און ס'וועט ווערן חמץ אינגאנצן. האט מען מחמיר געווען אויף דעם. שוין.

הלכה ו — תבשיל שנמצא בו שעורים או חטים

ווייטער, זאגט דער רמב"ם אזא הלכה. עד כאן האט מען געלערנט די בעיסיק פראצעס פון חכמים. וואס איז דאך פארשטאנען? לאמיר לערנען ווייטער.

תבשיל שנתבשל, ונמצא בו שעורים או חטים — מ'האט געקאכט א תבשיל, ווען מ'טרעפט אינעווייניג גאנצע שעורים אז חטים. איז די שאלה אז

דער שעורים או חטים האט מחמיץ געווען די גאנצע מאכל.

איז אזוי, **אם נתבקעו, הרי כל התבשיל אסור שהרי נתערב בו החמץ.** אויב ס'האט זיך געעפנט, איז פשט אז דער תבשיל איז געווארן עקספאזד צו די אינסייד פון די חיטה, דאס טייטש צו די קמח וואס איז אינסייד פון די חיטה, און ס'איז געווארן געקאכט, נתבשל מיינט מיט וואסער, איז די חיטה געווארן חמץ, איז הרי כל התבשיל אסור, שהרי נתערב בו החמץ, איז די גאנצע תבשיל אסור ווייל ס'האט זיך אויסגעמישט מיט דעריין חמץ, און חמץ אוסר במשהו.

איך האב געזען אין די מפרשי הרמב"ם רעדן צו, אויך די טאפ דערפון איז געווארן. איך וואלט געוואלט זאגן אז כל התבשיל, אינקלודינג די טאפ, ווייל אז ס'איז אוסר במשהו מיינט במשהו שבמשהו אויך, די בליעות. ס'איז דא ראשונים וואס זאגן אז נישט, נאר די תבשיל אליין, נישט אזוי ווייט גייט נישט די משהו.

ואם לא נתבקעו — די סורי חיטה איז געבליבן אינגאנצן צוגעמאכט, איז אזוי, לגבי די תבשיל איז מען מחמיר. איך מיין, אנטשולדיגט, די חיטה אליין טאר מען נישט עסן, מ'איז מחמיר, **מציין אותו ושורפין אותו.** מ'דארף יא פטור ווערן פון די חיטה, מ'דארף עס פארברענען, דאס וועלן מיר שוין זען. אבער די איבעריגע תבשיל מעג מען יא עסן. אה, זאגט ער, ס'איז נישט ממש חמץ.

שהדגן אשר נבלל או נתבשל ולא נתבקע — די דגן וואס איז געווארן אדער נבלל אדער נתבשל און ס'איז נישט געווארן נתבקע — ס'איז דאך די הלכה גייט ארויף אויף די ביידע הלכות פון נבלל און נתבשל, ווייל ביי נבלל איז אויך געווען די סימן איז געווען אויב ס'איז געווארן נתבקע. אויב ס'איז נישט געווארן נתבקע, **איז נישט חמץ גמור של תורה, ואינו אלא מדברי סופרים.**

דער מקור: "ושמרתם את המצות"

פון וואו האבן די חכמים גענומען די הלכה אז מ'זאל מחמיר זיין? זאגט ער, די סיבה פארוואס חכמים האבן מחמיר געווען מער ווי די עיקר דין איז **משום שנאמר "ושמרתם את המצות". "ושמרתם"** מיינט אז מ'זאל מאכן גדרים וסייגים, נישט נאר מחמיר זיין אויף די איסור אליין, נאר שמירה. **כלומר, הזהרו במצה ושמרו אותה מכל צד חמץ.** ווען ענק מאכן מצה זאלט ענק זיין זייער געווארנט פון יעדע מין וועג וואס מ'דארף נאר חושש זיין אז ס'קען ווערן חמץ'דיג.

איז, א יוצא מן הכלל מדברי סופרים דארף מען עס פארברענען. אבער דא זעט מען אויס אינטערעסאנט אז עפעס וואס איז נאר חמץ דרבנן דארף מען אויך פארברענען. פארוואס נישט? איך ווייס נישט צו מיר האבן געהאט חמץ נוקשה איז געשטאנען למשל אז מ'דארף עס פארברענען. אקעי.

דיסקוסיע: וואו פאסט די הקדמה פון "ושמרתם את המצות"?

רוב גרסאות האבן אמאל געשטאנען אין דעם שטיקל אז דאס איז אן הקדמה פאר די נעקסטע שטיקל. ס'איז זיכער א קאנעקשאן, ס'שטייט לפיכך חמרו חכמים. אבער אין אונזער גרסא וואס מיר האבן דא פון רב רבינוביץ שטייט אנדערע, האבן מיר געלערנט אז דאס איז אויך אזויווי די טעם, פארוואס? ווייל מ'גייט זען, די גאנצע שמירת המצות האט צוטון מיט די חיטין שנתבקעו. און חיטין שנתבקעו אליין איז דאך נאר דרבנן, אדער פאר נתבקעו. נישט אויב נתבקעו איז מדאורייתא, זעט אויס נאר נישט נתבקעו. אבער ס'זעט אויס אז מ'האט געלערנט אז "ושמרתם את המצות" האט צוויי מינים. ס'קען זיין אן היטן, דאס הייסט היט זאל נישט חמץ. ס'קען אויך זיין אזוי ווי א תמיה, "ושמרתם למשמרתי", היט עס אפ נאך איין סטעפ, אזוי ווי א גדר פאר די חמץ.

חברותא א: רייט, דו קענסט עס אבער זאגן אן אנדערע וועג, אז "ושמרתם את המצות" קען זיין איז לגבי ווען מ'מאכט מצות, אז ס'איז א חומרא און מ'זאל עסן כשר'ע גוטע מצות. אבער דא שטייט אז "ושמרתם את המצות" איז דאך די ווארט דערפון כדי ס'זאל נישט ווערן חמץ. דארף די זעלבע, ווען מ'מאכט א מאכל, א תבשיל, מ'קאכט זופ, דארף מען אויך אינזין האבן "ושמרתם את המצות", ווייל די גאנצע סיבה פון איסור איז כדי ס'זאל נישט קומען לידי חמץ. איז דארף מען חושש זיין ביי יעדע זאך.

חברותא ב: יא, יא, אוודאי, ווייל "ושמרתם את המצות" מיינט נישט היטן די מצות, ס'מיינט היטן פון חמץ. אזוי זעט אויס. טאקע, איך פארשטיי וואס דו זאגסט. ס'איז א חומרא, איסור חמץ נישט אויף די מצות מצה. אבער דארטן איז דאס מערסטע נוגע, ווייל ביים באקן מצות איז עס ווי מ'שפילט זיך ארום מיט חמץ. יא.

הלכה ז — שמירת הדגן משעת קצירה

זאגט דער רמב"ם ווייטער, נאך די הקדמה, אזוי ווי דו זאגסט, מ'גייט מען לערנען הלכות שמירת המצות. מ'גייט מען לערנען וועגן שמירה פון... שמירה פון חמץ במצות.

זאגט דער רמב"ם, **"לפיכך אמרו חכמים, צריך אדם להזהר בדגן שאוכל ממנו בפסח"** — די דגן, די ווייץ אדער חמשה מיני דגן וואס מ'גייט מאכן דערפון מצות אויף פסח, דארף מען שומר זיין, דארף מען אפהיטן, **"כדי שלא יבא עליו מים אחרי שנקצר"** — עס זאל נישט קומען וואסער נאכדעם וואס עס איז געווארן אפגעשניטן, **"עד שלא יהיו בו שם חמץ"** — עס זאל נישט זיין קיין חשש חמץ. "שם" מיינט אזוי ווי "שום", אזוי ווי מיר האבן געזען פריער, עני חמץ, אפילו נישט ממש חמץ.

הגם, ווי לאנג ס'איז נישט נתבקע, ס'איז דאך נישט קיין פראבלעם, וואס דארף מען עס אזוי שטארק אפהיטן? אבער מ'דארף עס יא אפהיטן, אזוי ווי ער האט יעצט געזאגט, ס'איז א חומרא.

דגן שטבע בנהר או שנפל עליו מים

וועגן דעם זאגט ער אזוי, **"דגן שטבע בנהר"** — אמאליגע צייטן, אלעס האט מען געברענגט אין שיפן, איך מיין היינט אויך, אונז זעען אז אלעס נעמט מען פון די סופערמארקעט, פארדעם איז עס געווען אויף א שיף. סאו אזא שיף האט געזינקען מיט דגן, מען האט ארויסגעראטעוועט די דגן, אבער ס'איז שוין געווען נאס, אדער אן אנדערע אופן **"שנפל עליו מים".**

איז די שמירה פון "ושמרתם את המצות" זאגט אזוי ווייט, אז **"כשם שאסור לאכלו"** — נישט נאר אז ס'איז אסור וועגן די איסור פון אכילת חמץ, נאר ס'איז אויך אסור אלס א חשש. ס'איז דא א חשש חמץ, ס'איז דא א חשש אין "בל יראה בל ימצא", **"אסור לקיימו"**. נאר וואס דען? וואס דארף מען טון?

"אלא" — דער מענטש איז אנגעקומען אביסל פאר פסח מיט אזא שיפמענט פון די ווייץ, **"מוכרו לישראל"** — זאל מען עס פארקויפן פאר אידן, **"ומודיעו"** — ער זאל מודיע זיין פאר די אידן, זאלסט וויסן אז די ווייץ איז נישט קיין גוטע ווייץ וואס מ'קען נוצן פאר מצה. **כדי שיחזור וימכרנו לישראל** — זאל מען מודיע זיין, "דו קויפסט עס, אבער עס אויף פאר פסח."

און מ'זאל עס נישט פארקויפן לכתחילה איז בעסער מ'זאל עס נישט פארקויפן פאר א גוי. וואס גייט דיר העלפן פארקויפן עס פאר א גוי? אבער א גוי וועט עס גיין פארקויפן פאר א איד און נישט מודיע זיין פאר די איד. ער וועט עס נישט פארקויפן פאר די איד און זיין מודיע.

ואם מוכרין לגוים קודם הפסח, מוכרין מעט מעט לכל אחד ואחד — אויב פארקויפט מען עס פאר גוים, זאל מען נישט פארקויפן די גאנצע זאך פאר איין גוי, ווייל דעמאלטס וועט די גוי ווייטער פטור ווערן און עס פארקויפן פאר א איד. ס'וועט נעמען לאנגע צייט צו פארקויפן פאר די גוי אויף א קלענערע פארנעם, **כדי שיאכלו קודם הפסח.** פארוואס? דאך איז דא א חשש **שמא יחזור הגוי וימכרנו לישראל.**

דיסקוסיע: צוויי לעוועלס פון שמירה

סאו, ס'זעט אויס, און ער ברענגט דא, די מגילה איז נישט אזוי סימפל, ווייל ס'זעט אויס אז ס'איז דא צוויי לעוועלס. ס'איז דא די "ושמרתם את המצות" וואס ער זאגט, אז מדרבנן, אפשר נישט מדאורייתא, עני חטה וואס איז געווארן נאס, אפילו ס'איז נישט נתבקע געווארן, רייט? אויב ס'איז נתבקע

געווארן איז אפשר חמץ מדאורייתא, אבער ס'איז נישט נתבקע געווארן, די חכמים זאגן אז מ'דארף עס היטן פון נוצן די חטה אויף פסח. דאס איז איין זאך.

נאכדעם איז דא נאך א זאך וואס ס'שטייט דא אז מ'דארף ממש היטן. דאס הייסט, מ'דארף שטיין דארט, אזוי ווי דער רמב"ם, "צריך ליזהר". ס'שטייט נישט דא ממש דאס, ס'שטייט אז "צריך ליזהר", אבער מ'זעט אין די אנדערע מפרשים, נאכדעם, דער רמב"ם אליין שפעטער ברענגט אז ס'איז דא א חילוק פון מצה שמורה. ס'איז אינטערעסאנט, אבער שמירה מיינט... דא שטייט עס, דא שטייט שמירה בשעת קצירה, רייט? אבער דער רמ"א מאכט עס נישט קלאר עפעס. אין די רב און אנדערע מפרשים זעט מען אז ס'איז דא אזא זאך אז נאר למצות מצוה דארף מען האבן שמירה.

דא קומט אריין א גאנצע... די גמרא זאגט אזוי, אז עיסה של גוי מעג מען עסן, יאכל, מען מעג עסן עיסה של גוי. מיינט צו זאגן, נישט ווען דער גוי האט עס געלאזט חמץ ווערן, אבער א גוי האט יעצט איינגעקנעטן א פרישע בצק. דאס הייסט, דו גייסט דורך א גוי'אישע בעקעריי, און דו זעסט ווי ער האט יעצט געענדיגט מאכן א בצק. דו קענסט עס נעמען פון אים, ווייל דער בצק האט נאך נישט מחמיץ געווען, א פרישע בצק, און עס באקן און עסן ווייל ס'איז נישט געווארן מחומץ. אבער "ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה", אזוי שטייט אין די גמרא. לערנען מיר דא אפ די ראשונים אז לענין די כזית מצה, אויף יענץ איז דא "ושמרתם את המצות" נאר אויף די כזית.

אבער דער רמב"ם דא זאגט נישט אזוי, דער רמב"ם זאגט אז אויף אלע איז דא א חשש אז ס'זאל זיין ממש חמץ. און לכאורה פון דא וועט אויסקומען אז דא קומט אונזער חומרא פון שמירה משעת קצירה, אז אויב ס'איז אראפגעפאלן, ס'איז געווארן נאס, אפילו אויף די ווייץ איז געווארן נאס, איז דא די חומרא, די איסור דרבנן, אז מ'דארף מורא האבן אז ס'וועט ווערן חמץ.

רייט, אבער דער רמב"ם אליינס ברענגט יא שפעטער די הלכה פון מצה שמורה. אויב איינער האט נאר מצה שמורה, וועט ער עסן די לעצטע כזית דערפון. סאו ס'איז נישט אז דער רמב"ם האלט נישט פון די הלכה אז מ'דארף נישט. ס'קען זיין אז דאס איז נאר לכתחילה. ס'איז דאס וואס שטייט דא אז מ'דארף משמר זיין משעת קצירה. עס סאונדט אז עס איז וועגן א חשש חמץ, אבער עס סאונדט אז אפשר איז נאר לכתחילה. "צריך ליזהר", ער זאגט נישט.

חברותא א: בדיעבד, דאס זאג איך, ס'איז דא צוויי לעוועלס. בדיעבד, אויב מ'ווייסט... דער רמב"ם דא לייגט אריין... אויב מ'ווייסט נישט, דארף מען מורא האבן. ער זאגט, "שטבעה בנהר, שנפל עליה מים".

חברותא ב: ניין, צוויי זענען די זאכן. אזוי קומט אויס, ס'איז נישט קלאר. ס'קומט אויס אז ס'איז דא צוויי אנדערע לעוועלס. מ'דארף נזהר זיין. אבער אויב ס'איז נישט נזהר געווארן, איז נישט... איז בסדר, חוץ פאר די מצה שמורה, פאר די מצות מצוה איז נישט בסדר. אבער אויב מ'ווייסט יא, דעמאלטס איז אויך בכלל די "ושמרתם את המצות", אז אויב מ'ווייסט אז ס'איז געפאלן אין דעם וואסער, זאל מען עס בכלל נישט עסן.

הלכות חמץ ומצה: זהירות מחימוץ — מים, שמירת המצות, ודיני אפיית מצה

דגן שנפל עליו דלף — טפה אחר טפה

און דא קומט ארויס די גרויסע חומרות פון חושש זיין ווען מ'זאל שניידן אין די ריכטיגע. דאס איז נאך א גרעסערע לעוועל פון חומרות, אז אפילו ווען ס'איז נאך מחובר לקרקע, אויב ס'איז שוין אינגאנצן נתבשל כל צרכו, האט מען אויך מורא אז ס'קען ווערן חמץ פון רעגן וואס פאלט דערויף נאך די זמן. אבער דאס איז שוין חומרות על גבי חומרות. אפילו יענץ, דאס הייסט מעיקר הדין איז נאר פאר מצות מצוה. דאס הייסט, דער מנהג איז אלעמאל געווען צו עסן מצות נישט איינע שמורה. שמירה משעת קצירה.

שוין. ווייטער, זאגט דער רמב"ם, **"דגן שנפל עליו דלף"**. דא האט מען גערעדט ווען ס'איז אריפגעפאלן דערויף א גרויסע קוואליע וואסער, **"טבע בנהר"**. אבער וואס טוט זיך **"דגן שנפל עליו דלף"**? ס'איז טראפט דערויף רעגן. דער רמב"ם, **"כל זמן שהוא טורד טפה אחר טפה אפילו כל היום כולו, הואיל והוא הולך טפה אחר טפה אינו בא לידי חימוץ"**. איך מיין אז ס'איז ענליך צו די הלכה וואס מ'לערנט שפעטער, אז **"כל זמן שמתעסק בו"**, יעדע מאל וואס ס'טראפט דערויף איז עפעס קוועטשט עס צוריק אראפ אדער וואס, **"אינו בא לידי חימוץ"**. **"אבל כשפוסק"**, אבער ווען ס'סטאפט רעגענען, דעמאלטס וועלן מיר דארפן מורא האבן, **"אם נשתהה כשיעור"**, אויב די ווייץ ליגט נאס אין וואסער כשיעור, שפעטער וועט ער זאגן וואס דער שיעור איז, דעמאלטס **"הרי זה יאסר"**, ווייל ס'האט גענוג צייט ווען ס'איז נאס און ס'איז נישט די זאך אז ס'איז **"דולף עליו"**, **"טורד עליו"**, איז **"הרי זה יאסר"**. וואס איז לכאורה אויך מדרבנן, מיט די דין פון **"ושמרתם את המצות"**? ער זאגט נישט אז ס'איז **"הרי זה חמץ"**.

אקעי. גייט מען לערנען נאך כללים פון זהירות, אז מ'מאכט די מעשה. לכאורה אויך איז אלעס פארט פון די נושא פון **"ושמרתם את המצות"**, יא?

יא.

די מפרשים פרעגן למשל, אז מ'ווייסט נישט, דארטן איז ווי די גרויסע... צו מ'קען זיך פארלאזן אז מ'קוקט עס אן, ס'זעט אויס ווי שיינע ווייץ. דאס איז די שאלה צו דער רמב"ם דא וואלט גע'אסר'ט אזא פאל. ער אסר'ט זיכער נישט, ער הייבט אן מיט די... אז מ'זאל... דאס איז מסכים אז מ'זאל.

דיון: דער מעכאניזם פון טפה אחר טפה

אבער דאס איז מיר אינטערעסאנט, אז ווייל ס'טראפט איינס נאכ'ן צווייטן קען עס נישט ווערן חמץ. וואס דאס איז דער רמב"ם? ס'איז אזוי ווי איך האב עס מסביר געווען אז ס'איז אזוי ווי מתעסק עמו כל היום, איז דאס די ווארט?

ס'איז אזוי ווי מ'לאזט נישט די... ס'געבט נישט מנוחה אז ס'זאל זיך אנהייבן יערן.

דאס איז שלעכט. ס'וואלט נישט זיין.

יא.

זהירות באפיית המצה

שוין, יעצט גייען מיר שוין גיין מער דירעקט ביים באקן מצות, וויאזוי מ'קען אכטונג געבן אז די מצה זאל נישט נחמץ ווערן.

הלכה יא: אין לשין עיסה גדולה

זאגט דער רמב"ם אזוי, מ'האט געמאכט א גוטע קעפל, זהירות באפיית המצה. זאגט דער רמב"ם אזוי, **אין לשין בפסח עיסה גדולה**. ביי פסח קענט מען נישט איין א גרויסע טייג. פארוואס? אויף פסח, רייט ווען מ'איז אין פסח. פארוואס? **שמא תחמיץ**. ווייל ווען דו מאכסט א גרויסע טייג, קענסטו נישט... אזוי שנעל פטור ווערן און באקן אלע טייג, איז האט מען מורא שמא תחמיץ. **אלא**, וואס איז יא די שיעור? **שיעור חלה בלבד**. שיעור חלה, וואס דער רמב"ם גייט שפעטער, סוף פון די הלכה גייט ער זאגן וויפיל איז די שיעור חלה. אונז קענען עס אלץ ערגעץ ווי פינף, זעקס פונט. די שיעור חלה איז א קלענערע שיעור, און דאס קען מען נאך קאנטראלן. דאס דויערט נישט אזוי לאנג ביז ס'קומט אן צו די אויוון, און דאס קען מען אפשר זיך מתעסק זיין א גאנצע צייט. איז נישט קיין פראבלעם. דאס איז איין דין אין די שיעורות פון מצות.

הלכה יא (המשך): אין לשין בחמין — מים שלנו

נאך א הלכה, **ואין לשין** מיט ווארימע וואסער, **לא בחמה ולא בחמי חמה.** און אזוי ווייט, **לא מים שנשאבו ביום**, ווייל וואסער וואס מ'האט שואר געווען, וואס מ'האט ארויסגעשעפט יענעם טאג, איז ווארימע. אנדערש ווי הייסע וואסער האבן מיר אונז פריער געלערנט, לאזט נישט חמץ ווערן. אבער ווארימע וואסער מאכט נאך מער, מאכט אז די טייג זאל שנעל שנעל ווערן חמץ. **אלא במים שלנו**, נאר מיט וואסער וואס האט גענעכטיגט, וואס

די חכמים זאגן אז ביינאכט ווערט די וואסער אביסל אפגעקילט. די וואסער איז די פערפעקט טעמפעראטור צו מאכן מיט דעם, נוצן די וואסער פאר מצות. **ואם עבר על ההלכה ולש באחד מכל אלו**, ער האט יא גענוצט וואסער וואס איז ווארעם, **הרי הפת אסורה**, איז דאס נישט כשר פאר מצות, אסורה אפילו בדיעבד.

אסורה גייט ארויף אויף ביידע, סיי אדער מ'האט געמאכט א עיסה גדולה, אדער מ'האט גענוצט חמין. אויף די זאך איז דא א מחלוקת הפוסקים. ס'איז דא דער רא"ש און אנדערע ראשונים לערנען אז דער דין מים שלנו איז נאר א לכתחילה, אבער דער רמב"ם זאגט אז דער דין מים שלנו איז מעכב, אויב איז עס ווארעמער ווי מים שלנו.

וואס איז באקאנט, די גמרא זאגט אז ס'איז געווען אויף דעם א מחלוקת די חכמי ישראל מיט די חכמי הגוים וואו די זון גייט ביינאכט. און איך געדענק נישט פונקטליך, דו געדענקסט, אבער די מים שלנו האט צוטון מיט דעם אז די זון גייט אונטער די וועלט ביינאכט, און ס'קאנטראלט די טעמפעראטור פון די וואסער. בקיצור, פאר דעם איז מים שלנו די ריכטיגע טעמפעראטור, ס'איז נישט צו קאלט און נישט צו ווארעם. אבער דא איז די ווארט נישט ווארעם, וואסער איז נישט ווארעם.

הלכה יב: לא תשב תחת השמש ותלוש

שוין, יעצט גייען מיר לערנען נאך הלכות וואס דער רמב"ם זאגט אז די טייג זאל נישט ווערן צו ווארעם. זאגט דער רמב"ם, **לא תשב אשה תחת השמש ותלוש**, זי זאל נישט זיצן אונטער די זון און קנעטן טייג. די זעלבע זאך, **ולא תחת הרקיע ביום עב**, און נישט אין א פארוואלקנטע טאג אונטער די אפענע הימל, **אפילו במקום שאין השמש זורחת בו**, ווייל די ווארעמקייט מאכט אז ס'זאל קענען שנעלער קומען לידי חמץ. און נאך א הלכה, **ולא תניח את העיסה ותתעסק בדבר אחר**. ווי לאנג ביז מ'באקט עס, דארף מען עוסק זיין אין די עיסה. זי טאר נישט איבערלאזן די עיסה און זיין ביזי מיט עפעס אנדערש.

הלכה יב (המשך): צריכה שני כלים של מים

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער נאך א הלכה, **ואם היתה לשה ואופה**, אויב די זעלבע פרוי טוט ביידע זאכן, זי קנעט, און נאכדעם נעמט זי די טייג וואס זי האט געקנאטן און זי לייגט עס אריין אין די אויוון, ווערט איר הענט הייס. יעדע מאל זי לייגט אריין די הענט אין די אויוון ווערט איר הענט הייס. און אזוי ווי מיר האבן געלערנט היינט, ממהר להחמיץ, פאר די זעלבע סיבה פארוואס מ'טאר נישט נוצן ווארעמע וואסער. איז וועגן דעם, **"צריכה שני כלים של מים"**, דארף זי צוויי כלים פון וואסער, **"אחד שמקצפת בו ואחד שמצננת בו ידה"**. ווען זי מאכט די מעל, א גאנצע צייט ס'דארף זיין גענוג נאס אז מ'זאל קענען מאכן דערפון א טייג, אבער זיי ווילן נישט אז זי זאל אויך מיט די זעלבע וואסער אפקילן אירע הענט נאך יעדע מאל וואס זי לייגט עס אריין. דו זעסט אז מ'האט נישט גענוצט כלים אין יענע צייטן, מ'האט גענוצט די הענט און אריינגעלייגט אין אויוון קעגן די פת וואס ליגט אין אויוון. איז אז זי גייט איינטונקען די הענט אין די זעלבע וואסער, גייט די וואסער ווערן ווארעם, און אזוויו מיר האבן געלערנט, טאר מען נישט נוצן ווארעמע וואסער אויף צו באקן מצות.

הלכה יב (המשך): בדיעבד — הפת מותרת

"ואם עברה ולשה תחת השמש", אויב האט זי יא עובר געווען אויף די איסור און זי האט יא געקנעטן אונטער די שמש, אדער זי האט נישט אפגעקילט אירע הענט, אדער זי האט געמאכט א עיסה יותר משיעור חלה, **"הפת מותרת"**. אוי, איך האב נישט גוט געלערנט פריער. ווי איך האב געזאגט פריער **"הרי הפת אסורה"** מיינט אויף די חמין, ווארעמע וואסער. אבער אויף די ערשטע הלכה, אין איין לשון, עיסה גדולה, איז יא נאר לכתחילה. אבער בדיעבד, אויף די אלע הלכות, פון די אלע הלכות וואס מ'האט יעצט געלערנט, בדיעבד איז נאר די ווארעמע וואסער. אלע אנדערע הלכות איז א לכתחילה, ווייל די וואסער ווערט אביסל ווארעם אדער אזוי ווייטער, אבער בדיעבד איז יא מותר.

דיון: חילוק בין מים שלנו לאנדערע חומרות

מ'דארף וויסן פארוואס... וואס איז די פראבלעם? **"מים שלא נשאבו בו ביום"** איז מער ווארעם ווי וואסער וואס זי האט איינגעטונקען אירע ווארעמע הענט?

איך מיין צו זאגן, גייט מען קענען מעסטן מיט א טעמפעראטור?

יא. אקעי, אוודאי. אויב מ'קען נישט, איז עס מותר טאקע. מ'רעדט דאך פון די הלכה, מ'רעדט פון די קעיס.

וואס איז שווער צו פארשטיין? דו קענסט פארשטיין אז די... וויאזוי הייסט עס? **"תחת השמש"** איז אביסל ווארימער, ס'איז נישט די זעלבע זאך ווי הייסע וואסער.

איך וויל וויסן, די **"תחת הרקיע ביום האביב"** איז אויך וועגן ווארעם אדער וועגן ס'איז א הומידיטי? וואס איז דארטן די ענין? ס'איז ווארעם?

ביום האביב? ניין, ס'באקט דאך נישט די זון.

ניין, ניין, ניין. ווייל ווען די זון באקט, קענסטו גיין זען, קענסטו גיין אין די שעיד, וועסטו וויסן אז דארט איז וויניגער ווארעם. ווען ס'באקט בכלל נישט, איז א מענטש כאפט נישט וואו ס'איז ווארעמער, סאו איבעראל קען זיין הייס. ס'קען זיין וועגן דער מענטש ווייסט עס נישט. איך ווייס נישט אויב ס'ווערט ווארימער וועגן דעם, אבער ס'קען דאך זיין אזוי הייס ווי אין די אנדערע טאג אונטער די זון, פארשטייסטו?

אזוי.

חומרות בשפעטערדיגע פוסקים

אויף די הלכה קומט צו אין די שפעטערדיגע פוסקים נאך פארשידענע חומרות וואס אונז האבן שטארק איינגעפירט אין די מצה בעקערייען. מ'באקט נישט אונטער די אפענע הימל, טייטש אויב וויל מען מאכן א מצה בעקעריי אין די בעקיארד, דארף מען מאכן א... דאס איז די הלכה דא, נישט אונטער די זון, מ'האט מורא אז ס'וועט זיין א זון.

ניין, למשל, איך זאג דיר, דער רמ"א זאגט, למשל, ניט אמאל טאר מען עס דורכפירן. למשל, א מענטש האט אזא בעקעריי אין זיין בעקיארד, און אפילו די פלאץ וואו מ'קנעטעט, איז יא אונטער א דאך, אבער מען דארף צולויפן צו די תנור.

אבער דאס וואס שטייט תליש, מיינט דווקא אלישע אדער אן אנדערע פארטי?

איך ווייס נישט. פארשטייסטו וואס איך זאג? נישט זיכער אז ס'איז נישט אזוי ווייט. הייסט, אויב מען זאגט אז די זון איז א פראבלעם, איז...

יא.

הלכה יב (סוף): שיעור חלה

ווייטער, זאגט דער רמב"ם ווייטער. דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'זאל נישט מאכן קיין גרויסע שיעור, נאר שיעור חלה. זאגט דער רמב"ם יעצט, וויפיל איז דער שיעור חלה? **כמו בערך שלש וארבעים וחומש ביצה**, דריי און פערציג מיט א פיפטל פון א ביצה. זאגט דער רמב"ם, וועלכע ביצה? **גוף הביצה הבינונית? לא קומשקלא.** אזוי ווי די סייז. ער זאגט אז די ווארט איז סייז, נישט וואג. אינטערעסאנטע לשון גוף, דאס הייסט די גרויסקייט. און דער רבנו מנוח זאגט דא צוויי אינטערעסאנטע זאכן.

הלכות חמץ ומצה: שיעור חלה, סימני חימוץ, וזהירות באפיית מצות

שיעור חלה — גימטריא וסימנים

נישט אז פארדעם האבן חז"ל איינגעפירט אז דאס איז די שיעור חלה, נאר מ'לערנט עס ארויס פון פסוקים. דאס איז אן עשירות השפה. אבער ס'קומט אויס אזוי אן אינטערעסאנטע השגחה פרטית, יא, א פלא'דיגע זאך, אז "חלה" איז בגימטריא די שיעור חלה. נישט מיט א חומש, אבער וואו איז די חומש? אקעי, די חומש איז די כולל מיט'ן כולל. אקעי.

און די צווייטע זאך וואס ער זאגט, **"כגוף הביצה הבינונית לא כמשקלה"**, זאגט ער, ממילא געבט ער דיר א גוטע עצה וויאזוי מ'זאל דאס טון. עס איז

דא אין די גמרא אויף אן ענליכע פאל, אז נעם א כלי וואס איז פול מיט וואסער, און ווארף אריין דריי און פערציג ביצים. די וואסער וואס רינט ארויס, דאס איז די שיעור. זייער גוט.

הלכה: סימני חימוץ וזהירות בעיסה

זאגט דער רמב"ם ווייטער. איך גיי יעצט לערנען... נאך הלכות? ניין, ס'איז מער אזוי ווי ווען ס'ווערט א חשש אז ס'איז שוין יא געווארן חמץ. פון וואו ווייסן מיר אז ס'איז געווארן חמץ? וואס איז די שיעור חמץ? ער האט שוין פריער דערמאנט שיעור, אבער יעצט זאגט ער וואס די שיעור איז. לכאורה האט ער שוין געזאגט די ווארט שיעור ווען ס'ווערט מחמיץ. ווי האט ער עס געזאגט? "**אם נשתהה כשיעור**". "**דגן שנפלו עליו מים אבל שפסקו אם נשתהה כשיעור**". דא זאגט ער וואס דער שיעור איז. אקעי.

עיסוק בבצק מונע חימוץ

זאגט דער רמב"ם אזוי: "**כל זמן שאדם עוסק בבצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ**". ווי לאנג מ'קלאפט, ווערט עס נישט חמץ. פארשטייט זיך דא, מ'דילט דערמיט, מ'איז עוסק אין דעם, מ'פאטשקעט, מ'קנעט, קען עס נישט ווערן. ס'איז פשוט א פשוט'ע זאך, ס'ווערט נישט אויפגעבלאזן. אזוי ווי יעדער איינער וואס האט אמאל געזען זיין מאמע באקן, דער עיקר ווען ס'ווערט אויפגעבלאזן איז ווען מ'לייגט עס אין די זייט און מ'לאזט עס יערן. אבער ווי לאנג מ'פאטשקעט אויף דעם, קומט עס נישט לידי חימוץ.

סימן הקול — ווען בצק ווערט חמץ

אבל אם הגביה ידו והניחו, אויב ער האט אוועקגענומען זיין האנט און געלאזט די בצק זיך מחמץ זיין, **ושהה הבצק**, די בצק איז געלונגען, ווי לאנג? **עד שהגיע להשמיע קול בזמן שאדם מכה בידו עליו**. וויאזוי ווייסט מען די שיעור? איז אזוי, א בצק וואס איז אויפגעבלאזן, אז דו קלאפסט דערויף גייט זיך הערן א קול, ס'האט אזא פלאטשקע. דעמאלטס איז א סימן כבר החמיץ, אז ס'איז שוין געווארן חמץ, **וישרף מיד**, דארף מען עס שוין פארברענען.

ואם אין קולו נשמע, אבער אויב דו קלאפסט אויף וואס מ'הערט נישט קיין קול, ס'האט נישט די גאוה — חמץ זאגט מען אייביג איז גאוה, ס'איז שוין אויפגעבלאזן, ס'האט שוין אן עגא, א קול, ס'האט שוין א פערסאנאליטי — איז אפילו ווען מ'וויל נישט... איי, **אין קולו נשמע**, אויב מ'האט נישט די שיעור, אויב מ'האט נישט די סימן פון קולו נשמע, וואס איז די שיעור? **אם שהה**, אויב די צייט וואס מ'האט עס געלאזט ווארטן איז **כדי הילוך אדם מיל**, די שיעור פון ווי לאנג ס'דויערט פאר א מענטש צו גיין א מיל — איך מיין אז אין אונזער הלכה נעמט מען אן אז ס'איז אכצן מינוט, מ'דארף טשעקן אין הלכות עירובי תחומין און אנדערע פלעצער וואס איז די שיעור מיל און ווי לאנג ס'דויערט — דעמאלטס ווייסט מען אז מ'דארף חושש זיין כבר החמיץ, אפילו ס'האט נישט די שיעור, די סימן, איז **וישרף מיד**, דארף מען עס פארברענען.

סימן הכספת פנים

וכן, ס'איז דא נאך א סימן, **אם הכסיפו פניו**, אויב די טייג איז געווארן בלאס, **כאדם שעמדו שערותיו**, אזא מין בלאסקייט ווי א מענטש וואס די האר האט זיך אים אויפגעשטעלט, א שטארקע בלאסקייט, **הרי זה אסור לאכלו**, דאס איז אויך א סימן אויף חמץ, אבער נישט קיין חמץ מדאורייתא, **ואין חייבין עליו כרת**, דאס איז א שיעור מדרבנן, און דעם וואלט מען אויך חושש אז ס'איז חמץ.

הלכה: שתי עיסות — הסימן איז נישט די סיבה

ווייטער, נאך א הלכה, זאגט דער רמב"ם אזוי: **היו שתי עיסות שהגביה היד מהן בעת אחת ונשתהו**, ער האט צוויי שטיקלעך טייג, און איינס פון זיי האט ער געלאזט ליגן אן עוסק זיין. ביידע האט ער געלאזט, און איינס פון זיי האט שוין די שיעור אז ער קלאפט און ס'האט די קול, און די צווייטע האט נישט קיין קול. איז אפילו דער וואס האט נישט די קול, האסטו אבער די סימן אז זיי זענען דאך ביידע די זעלבע צייט, און ער האט געמאכט ביידע די זעלבע טייג. איז **שתיהן ישרפו וראויין חמץ גמור**.

דיסקוסיע: די נאטור פון סימנים

ער מיינט צו זאגן אז די סימן איז נישט די סיבה, ס'איז נישט אז דאס איז די איסור ווייל ס'מאכט נישט קיין קול, ווייסן מיר אז ס'איז חמץ, נאר די קול איז אזא סימן. פון דעם האט נישט די סימן, אבער למעשה ווייסן מיר אז ס'איז חמץ ווייל ס'איז די זעלבע צייט.

Speaker 2: איך פארשטיי, אבער ס'קען זיין אז ס'איז דא אזא זאך אז ס'איז געווארן נחמץ וואס מ'קען נישט זען מיט די סימן. אפשר איז דא אנדערע סימנים וואס מ'וואלט געקענט זען, אבער איך ווייס, ס'איז נישט קיין מעדזשיק, מ'קען נישט זען אז ס'איז געווארן חמץ. ס'איז זיכער אז חמץ איז א זאך וואס מ'קען זען. עס קען אמאל זיין אז עס זאל נישט לאזן די קול, אבער ס'איז נאך אלץ חמץ.

Speaker 1: איך ווייס. דאס זאג איך, אבער ס'איז נישט קיין סיבה. אוודאי, די קול איז נישט חמץ. ס'איז נישט קיין חמץ. חמץ איז חמץ, נישט קול. אבער עפעס איז געשען אין דעם בצק, אפשר איז עס אביסל ווייניגער. עס איז נישט קלאר. אויך, ס'קען זיין אז ס'איז מער אזוי פון מספק. איך ווייס נישט אויב ס'איז...

Speaker 2: יא, שוין. יא. די זעלבע זאך איז די נשתהה. נשתהה מיינט צו זאגן אז אויב אזוי זעסטו אז דו האסט חמץ. אויב איינער האט א קלארע סימן און ער האט געמאכט נשתהה, און ער ווייסט קלאר אז ס'איז נישט חמץ, אויב ס'וואלט געווען, איך ווייס נישט, ס'איז נישט דא אזא סימן, ס'איז דא נאר א סימן אויף יא חמץ. אויב ס'וואלט געווען אזא זאך א סימן פאר נישט חמץ, לכאורה וואלט עס אויך געדארפט זיין. נשתהה איז אפילו נישט, נשתהה איז אויך נאר א סימן. ס'נעמט טאקע צייט, אבער דאס איז גענוג אז מ'דארף חושש זיין. דאס זעט מיר אויס.

הלכה: איסור ציורים אויף מצות

זאגט דער רמב"ם נאך א הלכה, א חומרא אין פסח. זאגט דער רמב"ם, ס'פלעגט זיין די סדר, מ'פלעגט מאכן שיינע היינט אויך אויף סאועך דאוז, דא וואס מאכן אזא דיזיין. זאגט דער רמב"ם, זאל נישט מאכן א דיזיין. **אין עושין צריקין המצויירין**, מ'מאכט נישט... ס'איז א קליינע פאס, קליינע מאטעלעך. אבער מ'מיינט זאגן געפלעכטן. אקעי, ניין, איך מיין אז ס'איז יאר מיינט מ'שניידט ארויף א זאך און מ'מאכט דיזיינס אויף עס.

פארוואס? מ'הייסט **שאישה שוהה עליהן**. ווען מ'וויל עס מאכן ציור, מאכט מען עס שיין, און ס'דויערט צייט. און אין די צייט האט מען דאך אויך נישט, מ'קלאפט עס נישט דעמאלטס, מ'איז נישט עוסק אויף דעם, מ'לאזט דאך עס, מ'מאכט נאר א ציור פון דרויסן. און מ'איז חושש, מ'ווייסט, ס'איז יא, וואס איז נישט? אין די צייט טוט מען דאך גארנישט, נאר מ'איז נאר מצייר ווערט עס חמצ'דיג.

נחתומין מעגן, בעלי בתים נישט

לפיכך איז דער רמב"ם מסביר, **הנחתומין**, פראפעשענעלס, פראפעשענעל בעיקערס, מעגן עס מאכן, **לפי שהן בקיאין במלאכתן**, זיי טוען עס זייער שנעל, זיי ווייסן וויאזוי צו טון שנעל, **וממהרין לעשותו**. **אבל בעלי בתים**, די וואס ווילן נאכמאכן די פראפעשענעלס, גייט זיי דויערן זייער אסאך צייט, זיי טארן נישט.

זאגט דער רמב"ם, **אפילו צרו אותן בדפוס**, אפילו אויב מ'האט געטראפן א וועג אז ס'זאל נישט דויערן צייט, ווייל מ'האט אזא פרעים וואס דאס מאכט די ציור, טאר מען אבער ווייטער נישט, **שמא יבוא אחר לעשות שלא בדפוס**, ס'גייט דאך ווערן קאמפעטישן, יעדער איינער בעל הבית'טע גייט וועלן מאכן אזוי שיין ווי די שכנ'טע, און זי וועט נישט וויסן אז יענער האט א טריק, א וועג ארויס פאר דעם, וועט עס דויערן לענגער, **וישהה ויחמיץ**. ממילא האט מען גוזר געווען אז מ'זאל גארנישט צולייגן קיין דיזיינס צו די מצה.

שייכות צו אונזער מנהג

אינטערעסאנט, ס'קען זיין וועגן דעם אונזער מנהג איז אז די מצות זענען, יעדער איינער זעט אויס בערך אנדערש, און נישט אזוי ווי די מאשין מצות וואס יעדער איינער זעט אויס עקזעקטלי די סעים. און ס'האט צוטון מיט דעם אז ס'זאל דויערן ווי שנעלער, מ'זאל זיך נישט אפגעבן מיט די וויזשועל, מיט די שיינע אויסקוק דערפון. אקעי.

דיסקוסיע: די גמרא און רבינו מנוח

אויף דעם שטייט אין גמרא, זאלן זיי אים זאגן, כל הסריקין מתרין, וסריקי בייצים, יא? וסריקי בייצים הן מותרין, ס'גייט נישט אזוי. יא. ער מאכט נישט קיין פיקטשערס אויף די מצות למעשה. און שוין, די גמרא וואלט אפשר געמעגט, אפילו ווייל ס'איז א נחתום, אויב ס'איז א בעקעריי איז אפשר א נחתום.

אין רבינו מנוח'ס צייטן האט ער יא געוואוסט פון מצות וואס מ'מאכט דערויף א סטייל. זאגט ער אז די גמרא רעדט פון ווען מ'מאכט **צורות חיה ועופות ודגים**, און דאס איז געווען די סטייל. אבער ער מאכט סתם עפעס א שנעלע דיזיין, איך ווייס נישט וואס מ'מאכט דערויף עפעס א קראץ, איז ער מער מיינט.

דיסקוסיע: די לעכער אין מצות

Speaker 2: אונז מאכן יא אויכעט, אונז מאכן די לעכער. אונז מאכן די רעדלער? דאס איז פארקערט, אז ס'לאזט נישט מאכן.

Speaker 1: ס'איז געמאכט, יא. דאס הייסט די עוסק זאל זיין מיט דעם.

Speaker 2: דאס זאגט ער, ניין, זייער גוט, איך מיין אז פון דאס טוט רבינו מנוח. **ועכשיו הצריכה מונעת תפיחה.** ער זאגט, עם כל זה דארף מען עס טון אין א שנעלערע וועג. פארקערט, ער רעדט פון עפעס ענליכע, איך ווייס נישט ממש וואס אונז טוען, אבער עפעס אן ענליכע זאך, אז מען פלעגט עפעס ארייןפרעסן כדי אז ס'זאל זיך נישט אויפבלאזן. און טאקע ווער ס'מאכט די לעכער, דארף מען מאכן זיכער אז מען מאכט עס שנעל. היינט איז דא די גרויסע דריי וואס האט אסאך רעדלעך.

הלכה: זהירות מיט וואסער פון קנעטן

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, מים נאך ענינים פון זהירות פון חמץ. זאגט ער, **מים שרוחצין בו ידיהם**, דער מענטש וואס קנעט, ער האלט זיך אין איין אפוואשן די הענט. בסתם איז וויכטיג טאקע אפצוואשן די הענט, ער האט עס נישט געזאגט, אבער לכאורה דארף מען אפוואשן די הענט פון קנעטן איין טייג צו די נעקסטע.

Speaker 2: יא, בסתם איז עס שווער, ווייל ס'איז א נאס קנעטן.

Speaker 1: איך זאג, אויף דיין הענט בלייבט דאך חמץ וואס ס'בלייבט שיעור.

Speaker 2: יא, אויב וואשט מען עס נישט אפ, איז דא דערויף קליינע שטיקלעך.

Speaker 1: חמץ איז אסור במשהו. אדער **מ'וואשט אפ די עריבה אחר שלשין**, מ'וואשט אפ די טאפ. **וכן**, אדער **מים שמשתמשים בשעת לישה.** בשעת לישה נוצט מען, אזוי ווי מ'האט פריער געזאגט, די פרוי האלט אריין אן טונקען איר הענט, אז ס'מאכט אביסל נאס אז מ'זאל קענען גרינג זיך עוסק זיין מיט די טייג. איז דאך דא א פראבלעם אז יעצט איז דא אסאך קליינע פיצי שטיקלעך מעל אדער קליינע פיצלעך שטיקלעך טייג אין די וואסער.

יעצט, ווי לאנג ס'איז נאר א קליינע שטיקלעך, קלעבן זיי זיך נישט צוזאמען, ס'ווערט נישט דערפון א בצק. אבער אויב גייט מען עס אויסגיסן אויף א פלאץ וואו ס'גייט ליגן צוזאמען, און מיר גייען זיך דארטן מאכן פון אפאר גוים איין גוי, און זיי גייען זיך צוזאמען צוזאמנעמען און ווערן א רשעות'דיגע טייג. יעצט, **ישפכנו**, שפך, **במקום מדרון**, זאל מען עס אויסגיסן אויף א שיפע פלאץ, אז ס'זאל זיך גיסן, און אזוי זאל עס ווייטער ווערן צושפרייט, **כדי שלא יתקבץ במקום אחד ויחמיץ.**

הלכה: שורין את המורסן — איינווייקן שלאכטס פאר בהמות

נאך אן ענליכע הלכה. **אין שורין את המורסן**, די וועג וויאזוי מען פלעגט געבן עסן פאר תרנגולים, איז מען נעמט ווייצלעך. מורסן איז די שלאכטס פון די ווייץ. טאר מען נישט נעמען די שלאכטס פון ווייץ און עס איינווייקן מיט וואסער ומניחין פאר די תרנגולים, **שמא יחמיץ**, אפשר איז דא דערויף אנגעקלעבט אביסל פון די מעל, און ס'וועט ווערן חמצ'דיג.

אבער אויב מ'טוט עס מיט הייס וואסער, **חולטין להם המורסן ברותחין ומניחין לפניהם.** ס'איז דא נישט דא דער חשש וואס מ'האט זיך געפירט אין שורין את המורסן. **כבר נהגו רוב העולם** האבן נישט קיין... יא, **שלא לחלוט.** אויך פאר די זעלבע סיבה, **גזירה שמא לא ירתיח המים יפה.**

אבער וואס מעג מען יא? זאגט ער, **מותר ללוש לתרנגולין מורסן או קמח.** מען מעג יא אז זיי קנעטן א טייג פון מורסן אדער קמח פאר די תרנוגלים, ווייל דאס איז עוסק.

הלכות חמץ ומצה: האכלת בהמות, מורסן אויפן גוף, קמח אין חרוסת, לישת מצה מיט מי פירות, און הקדמה צו הלכות כלים

הלכה י"ח: האכלת מורסן לתרנגולים (המשך)

דער רמב"ם זאגט: כבר נהגו רוב העם שלא להאכיל — אבער אויב מ'טוט עס מיט הייס וואסער, חולט להם המורסן ברותחין ונותנין לפניהם, איז דא נישטא דער חשש וואס מ'האט זיך געפירט אין שנער ובארץ ישראל.

זאגט דער רמב"ם, כבר נהגו רוב העם שלא להאכיל, אויך פאר די זעלבע סיבה וואס מיר האבן גערעדט, שמא לא יטריח האדם יפה.

אבער וואס מעג מען יא? זאגט ער, **מותר ללוש לתרנגולים מורסן או קמח**, מען מעג יא אז זיי קנעטן א טייג פון מורסן אדער קמח, אויב געבט מען זיי עס צו עסן גלייך, ווייל ס'וועט נישט בלייבן א שיעור חמץ, **או נותן לפניהם והוא עומד עליהם**, ער שטייט דארטן און ער וואטשט אז ס'זאל נישט בלייבן געגוג לאנג, **עד שלא ישהה לפניהם כדי הילוך מיל.**

זאגט דער רמב"ם נאך א הלכה, **וכל זמן שהן מנקרים**, ווילאנג די תרנגולים שפילן זיך מיט דעם, זיי האבן צוויי עצות: אדער זיי עסן די גאנצע זאך גלייך, אדער ער שטייט דארט און ער וואטשט אז זיי מאכן זיך נישט ארבעטן. און דעמאלטס, אויב זיי זענען מנקר מיט זייער הארטע מויל, וואס זיי קנאקן זיי אויף דעם, איז דאס אזוויי עוסק זיין מיט דעם. דאס, **או שהיה אדם מהפך בידו**, אדער דער מענטש שטייט און מישט עס ווייל די תרנגולים עסטן, איז **אינו מחמיץ**, אזוויי מ'האט געלערנט, אז א ווי לאנג מ'איז עוסק דערין, ווערט עס נישט מחמיץ. **וכשיפסקו מלאכול**, ווען די תרנגולים ענדיגן עסן, **ישטוף הכלי במים**, זאל ער עס אויסוואשן די כלי אין וואסער, און אזוויי מ'האט געלערנט, **וישפוך במקום המדרון.** דאס הייסט, יא, ווייל ס'קען בלייבן...

הלכה י"ט: מורסן אויפן גוף פאר קאסמעטיקס

יעצט גייען מיר אונז לערנען, פרויען פלעגן נוצן בוטצייג פאר קאסמעטיקס. פאר'ן גיין אין מרחץ האבן זיי געלייגט מורסן, האבן זיי גענומען די שולחץ פון ווייץ און געלייגט אויף זייער פנים אדער אויף זייער בשר.

זאגט דער רמב"ם, **לא תשרה אשה את המורסן שתלך בו למרחץ**, זיי טארן נישט איינווייקן פאר די זעלבע סיבה וואס וועט ווערן חמצ'דיג. אבער זיי מעגן יא נעמען טרוקענע חיטים אדער טרוקענע קמח, מעגן זיי יא רייבן אויף איר פנים, **אבל שפה היא על בשרה יבש.**

יא, מ'זעט דא ווי ווייט, ווי אנדערש ס'איז פון די היינטיגע חומרות. פארוואס? יא, טריי ארויס א רעים. נעם מעל און שמיר עס אן אויף דיין פנים אויף פסח. עה, גייט ארויס פון דא. שוין, ס'איז נישט.

אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער. איך זע דא יא אבער אסאך חומרות, לפי די מנהגים וואס איז געווען דעמאלטס איז געווען אסאך חומרות. זאגט דער רמב"ם ווייטער, מ'נוצט אויך חיטים אמאל אלס א בענד-עיד, **ולא ילעוס אדם חיטים ויתן על מכתו**, פאר די זעלבע סיבה, **מפני שהן מחמיצות.** יא, אפשר מאכט עס פילן אביסל בעסער, איך ווייס נישט, קען זיין.

דיון: דער שולחן ערוך'ס חומרא

ס'שטייט טאקע אין שולחן ערוך אז מ'זאל נישט לייגן די מורסן על הגוף, אפילו יבש, פארשטייסט? ווייל גיי ווייס, אפשר וועט עס ווערן נאס אביסל. אקעי.

הלכה י"ט (המשך): קמח אין חרוסת און חרדל

ווייטער, **אין נותנין את הקמח לתוך החרוסת**. מ'טאר נישט אריינלייגן קמח אין די חרוסת. **ואם נתן**, אויב האט מען יא אריינגעלייגט קמח אין די חרוסת, **ישרף מיד**. פארוואס? חרוסת איז דאך געמאכט פון א געמיש פון מי פירות מיט וויין מיט זאכן, **מפני שממהר להחמיץ** איז דא א געמיש פון קמח מיט מי פירות.

דיון: פארוואס איז חרוסת ממהר להחמיץ?

א מינוט, ס'איז דאך אבער נאר מי פירות, האט מען מורא אז די חרוסת האט אויך וואסער? זעט אויס אז חרוסת האט עפעס וואס איז שארף, עפעס וואס מאכט... איך ווייס נישט פונקט וואס חרוסת האט, עפעס א חריפות. פארקערט, שארף העלפט. אונז ווייסן דאך נישט וואס חרוסת איז, אפשר וועלן מיר עס לערנען אין א שפעטערדיגע פרק. אבער זעט אויס אז ס'איז עפעס א זאך וואס מאכט שנעל חמץ. אקעי, ס'איז א זאך וואס מאכט שנעל חמץ. איי דאונט נאו, ס'איז דא זאכן וואס אונז האבן נישט געלערנט קעריג. אקעי.

ער זאגט נישט וואס איז חרוסת? ער זאגט, דא די חרדל? ס'איז דא עפעס א זאך, ס'איז נישט די מים פון די חרוסת וואס איז די פראבלעם. ס'איז דא איינע פון די אינגרידיענטס וואס דער רמב"ם לייגט אריין אין די חרוסת, ער זאגט אז מ'לייגט אריין דעם חרדל, מאסטערד סיעדס, און דאס איז עפעס א זאך וואס מאכט זיך שנעל מחמיץ זיין. אזוי ברענגט ער.

אדער רבינו מנוח לייגט טאקע צו, מען רעדט ווען ס'איז דא דערין עפעס וואסער, אדער ווען מען חושש נישט אז ס'איז דא דערין וואסער. אויב איז עס נאר ריין חרוסת פון מי פירות, וועט נישט זיין קיין פראבלעם. אפשר פלעגט מען לייגן וואסער דארט? יא.

דין קמח אין חרדל

אבער חרדל איז אויך לכתחילה **אין נותנין את הקמח לתוך החרדל**. אבער ווען מ'איז נתן, זאל ער עס אויפעסן נאך פאר ס'האט א שיעור מחמיץ. דאס הייסט, חרדל זעט אויס זייער שנעל מחמיץ, דעמאלטס איז **ישרף מיד**. אבער אין חרדל איז נאר לכתחילה זאל מען נישט, אבער בדיעבד, אויב ס'איז נישט געווען קיין זמן פון חמץ, מעג מען.

הלכה כ': לישת מצה מיט תבלין און מי פירות

ווייטער זאגט ער, **מותר ליתן התבלין והשומשמין והקצח ויוצא בהן תוך הבצק**. אז מ'וויל מאכן מצה מיט גוטע פלעיווארס, מצה מיט ספייסעס, מעג מען אריינלייגן תבלין, שומשמין, און קצח תוך הבצק. **וכן מותר ללוש אותה במים ושמן או דבש וחלב**. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דאס איז פשט מים מיט מי פירות. מעג מען יא. דאס הייסט, ווי לאנג מ'גייט מיט די הלכות פון מ'איז מתעסק דערין א גאנצע צייט, מ'לאזט עס נישט משתהה זיין. **או לקטף בהן**, אדער ארויפשמירן פון אויבן, **יין ושמן ודבש**.

דיון: וואס מיינט "לקטף"?

ס'איז נישטא די ווארט "מהר" דא. ס'איז עפעס נישט קלאר. יא, ער זאגט אז לויט די גירסא וואס אונז האבן עס יא, ס'איז יא נכון. ער זאגט אז ווען מ'זאגט אז מי פירות מיט מים איז מחמץ, מיינט מען נישט אז ס'איז מחמץ מער שנעל ווי א נארמאלע מצה. ס'איז דאך מחמץ א מצה יעצט. **או לקטף בהן** מיינט אדער אריינמישן שמן, אדער ארויפשמירן פון אויבן.

דין לחם עוני ביום הראשון

ווייטער, אבער די אלע זאכן איז פאר מצות וואס מ'עסט איבער די איבריגע טעג פון יום טוב, וואס דעמאלטס איז נישטא קיין דין לחם עוני. אבער **ביום הראשון**, דער ערשטער טאג, אדער ביי אונז די ערשטע צוויי טעג יום טוב, ס'איז טייטש די כזיתים וואס מ'עסט, **אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד**, מעג מען נאר לש'ן אדער מקטף זיין מיט מים בלבד, **לא מפני שום חמץ**, ס'ווערט נישט חמץ, **אלא כדי שיהיה לחם עוני**. לחם עוני מיינט ארימע ברויט, וואס איז ארימע, ס'האט נישט קיין עקסטרע זאכן, ס'איז נישט רייך מיט מי פירות. אבער זאגט ער, **ובראשון בלבד**.

דיון: וואס מיינט "ביום הראשון"?

אינטערעסאנט, פארוואס זאגט ער נישט "בליל הראשון"? עס איז די סדר, עס מיינט נישט די סעודה פון די טאג. **ובראשון בלבד הוא שצריך להיות זכרון ללחם עוני**. אפשר די רמב"ם האט געהאלטן אז לחם עוני דארף זיין די גאנצע ערשטע טאג, נישט נאר ביינאכט.

וואס גייט דא פאר? זאגט דער הייליגער ראב"ד, וואס זאגט דער ראב"ד? רבינו מנוח זאגט טאקע אזוי, אז בכל יום הראשון, נישט נאר ביינאכט. אבער וואס זאגט דער ראב"ד קודם?

ניין, דער ראב"ד זאגט אז מען טאר נישט מאכן די אלע זאכן א גאנץ יאר אויך, נישט? פארוואס? איך ווייס נישט, ווייל דאס וואס שטייט אין די גמרא אז מען מעג איז נאר זריזים, אבער האט לכל אדם כשאר ירקות לית לן. ס'איז ענליך צו דעם וואס מען האט געזאגט אז מען טאר נישט מאכן קיין ציורים. עניטינג וואס דו שפילסט זיך עקסטער ארום, האט מען מורא אז דו גייסט נישט מתעסק זיין, דו גייסט נישט זיין ביזי אריינלייגן אנדערע זאכן אין די רעסיפי. ווי לאנג דו וועיסט נאר די מעל מיט וואסער, האלטסט אין איין עוסק זיין אין דעם. אבער אזוי ווי די איסור פריער פון מאכן ציורים, איז דא די איסור פון אריינלייגן נאך זאכן, ווייל דו מאכסט שוין א געהעריגע רעסיפי.

ס'שטייט אין די גמרא די לשון יום ראשון, דאס איז די פאקט. און רש"י האט אנגענומען אז ס'מיינט ערשטע נאכט. אזוי זאגט מגיד משנה, און מיינט לכאורה די רמב"ם. יא. אבער דו זאגסט אז אנדערע ווילן גיין עס א גאנצן טאג ממש? פארוואס? וואס האט א חילוק די גאנצן טאג?

ער זאגט, ער זאגט אז בזמן הזה, זאגט ער, בזמן הזה וואס ביי א צווייטע נאכט האט מען נאך א חיוב, ווי לאנג מ'האט נאך נישט געענדיגט, די גאנצע חיוב... דאס איז דער ראב"ד, דאס איז דער רבינו מנוח'ס ענטפער אויף דעם, אז דער רמב"ם מיינט צו זאגן בגולה, בזמן הזה, וואו דער רמב"ם וואוינט. אז היות שמן האט נאך נישט געענדיגט די חיוב מצה ביז די צווייטע סדר, זאל מען די גאנצע ערשטע טאג וואס מ'האט נישט געענדיגט די חיוב... ס'טייטש די צווייטע בייטאג וועט מען שוין מעגן, ווייל די צווייטע טאג איז דאך די זעלבע דין, און די הלכה איז דאס די זעלבע ווי די ערשטע בייטאג. אבער אפילו די ערשטע טאג טאר מען בעצם נאר נישט ביים שיעור, ביים כזית, רייט. יא, ס'איז אן אינטערעסאנטע לשון. אבער רבינו מנוח טרייט צו פארענטפערן מיט די הסבר, אז ווי לאנג מ'האט נישט געענדיגט... זאל מען נישט זיין ביזי מיט קיין אנדערע מצוה, זאל נאר האבן לחם עוני. אקעי.

הקדמה צו הלכות כלים

ווייטער? נאר וואס דען זאל מען טון? איך ווייס נישט, דו וועסט קומען די סקעדזשועל. אקעי, קודם לערנט מען. א איד לערנט, מ'האט נישט קיין מעשיות. איך געב מיר א מינוט נאר דעמאלטס.

מ'האלט אינמיטן לערנען אז מ'דארף זיך שטארק נזהר זיין פון אלע מיני חמץ, ספעציעל ווען מ'מאכט די מצה. קען מען יעצט לערנען וועגן די כלים וואס מ'האט גענוצט. הייסט דאס איז בעצם געווצט. ער הייבט אן מיט וועלכע כלים מעג מען באקן מצה אויף. מ'טאר נישט באקן מצה אויף די זעלבע כלים ווען מ'האט געבאקן חמץ. און נאכדעם גייט ער אריין פון דעם אויף דזשענעראל וועלכע כלים מ'מעג נוצן פסח. און דא איז דא די דיני הגעלה.

דיון: איז דאס "הלכות באקן מצות"?

ער רעדט נישט וועגן באקן מצה. מ'איז נישט אנגעשטאנען נישט ווען מצה מיינט נוצן פסח. שפעטער זאגט ער, שאופין עליו, איין אופין עליו, די נעקסטע שטיקל פאר. יא, אבער מצה מיינט נישט צו זאגן די מצה פון וואס מ'גייט עסן. ס'מיינט עס אויף אופן קלאר. יא, אבער מצה מיינט נישט דווקא די מצה. ס'מיינט נישט אז מ'טאר נישט מאכן אויף דעם די זוף פון פסח אויך

נישט. גראדע, די זעלבע זאך ווען מ'באקט ברויט, וואלט עס א סארט טעכנאלאגיע וואס מ'וואלט גענוצט פאר די מצה אויך, אבער ס'איז נישט הלכות אפיות מצות.

יא, אבער דא איז ער געקומען אריין. איך זאג, ס'קומט אריין פשוט, ווייל מ'רעדט דאך פון די אלע אופנים וואס מ'דארף זיך היטן פון אביסל חמץ. יא, אבער ס'קומט אויך אריין אין הלכות באקן מצות. יא. שאלה איז, דאס איז הלכות באקן מצות? נישט הלכות באקן מצות. ס'זאל נישט לאנג גיין צו הגעלה. ס'שטייט דאך נישט וועגן באקן מצות. ס'שטייט דא וועגן... נישט סתם נישט וועגן מצה מיינט נישט וועגן באצע מצה, און אויפן עליו מצה מיינט נישט באקן. אויפן עליו מצה מיינט אויפן עליו א זאך וואס איז נישט חמץ. כך נר עליון, ס'איז נישט...

הלכות חמץ ומצה: הלכות כלי חרס וזהירות מחימוץ

הלכה כא — כלי חרס שנשתמש בהן חמץ בצונן

Speaker 1:

יא, אבער דא איז ווי ער קומט אריין. שוין.

אויב ס'קומט אריין, ווי איך זאג, ס'קומט אריין פשוט ווייל מ'רעדט דאך פון די אלע אופנים וואס מ'דארף זיך היטן פון אביסל חמץ. יא, אבער ס'קומט אויך אריין אין הלכות באקן מצות. יא. שוין. די שאלה איז, דאס איז הלכות באקן מצות, נישט הלכות באקן מצות. זיי וועלן דאך שוין לאנג גיין הלכות באקן מצות. ס'שטייט דאך נישט וועגן באקן מצות. ס'שטייט דא וועגן... סתם נישט וועגן מצה מיינט נישט וועגן באקן מצה, און אויפן עליו מצה מיינט נישט באקן. אויפן עליו מצה מיינט אויפן עליו, א זאך וואס איז נישט חמץ. קח נר עלין. ס'איז נישט עפעס א זהירות אין די באקן די מצות, ס'איז א זהירות אין די פסח.

אלע הלכות וואס מ'באקט מצות איז זהירות פון חמץ.

יא, אקעי, דו פארשטייסט דעם חילוק.

דער רמב"ם'ס לשון

עניוועיס, זאגט דער רמב"ם אזוי: **כל כלי חרס שנשתמש בהם חמץ בצונן**, שפעטער גייט דער רמב"ם זאגן אז בכלליות איז דער דין פון כלי חרס. אבער ער הייבט יעצט אן ווי כלי חרס וואס מ'האט נישט גענוצט פאר הייס. כלי חרס וואס מ'האט גענוצט פאר הייס, גייט דער רמב"ם שפעטער זאגן זאל מען נישט נוצן פסח בכלל. אבער דא זאגט ער, ווען כלי חרס וואס מ'האט נאר גענוצט בצונן, נאר קאלט, זאגט ער, כלי חרס וואס מ'האט נאר גענוצט בצונן, מ'האט נאר גענוצט קאלטערהייט, **איז מותר להשתמש בהם מצה בצונן**, מעג מען אויך נוצן מצה קאלטערהייט.

דיוק פון די מפרשי הרמב"ם

ס'טייטשט ער זאגט אזוי, אז ווען איינער פון זיי וואלט געווען הייס, וואלט נישט געטויגט. אדער דער חמץ וואלט געווען הייס, אדער נאכדעם ארייגלייגן, אפילו אויב מ'האט גענוצט קאלטע חמץ, אבער נאכדעם לייגן הייסע מצה, וואלט אויך נישט געטויגט. אזוי שטייט אין די מפרשי הרמב"ם. אזוי זאגט דער רמב"ם. ס'איז נישטא קיין שום ריזן פארוואס ס'זאל זיין א פראבלעם אויב ס'האט נישט באדייט געווען. ס'גייט דאך אן אז לייגן הייסע מצה. די מפרשי הרמב"ם זאגן אזוי. דער רמב"ם זאגט זייער קלאר, ער ווארפט אריין די ווארט בצונן. ווייל לייגן הייסע, ער וואלט נישט געוואלט אפילו לייגן הייסע מצה, ווייל ס'איז דא א חשש אז אפשר אמאל בטעות איז דא דארטן חמץ בחם, אז מ'זאל נישט לייגן דארטן הייסע מצה. אבער אויב איז דאס סיי נאר די חמץ איז געווען קאלט. און קאלטערהייט וואס איז נישט בולע, איז מעג מען אויך נאכדעם נוצן מצה קאלטערהייט ווייטער וואס איז נישט בולע.

דיסקוסיע: איז דאס די הלכה למעשה?

יא, איך ווייס נישט אויב דאס איז די הלכה, ס'קען זיין פלעין, ווייל אזא סארט כלים. דאס הייסט, די כלים וואו מ'לייגט אריין די ברויט נאכדעם וואס ס'איז געבאקן, נישט ווען ס'איז נאך הייס, די קלאזעט, דאס מיינט איך ווייס נישט א קלאזעט, רייט? אדער ס'איז א פלאץ וואו מ'לייגט אריין נאר קאלטע זאכן. דו גייסט דאך נישט לייגן דארט קיין הייסע זאך.

עניוועי, ס'איז נישט נוגע די שאלה וואס מ'לייגט. דער רמב"ם וואלט געדארפט זאגן, ס'איז זייער מאדנע צו מאכן אזא הלכות פון דיוקים. אויב ער וואלט געוואלט זאגן "ואסור להשתמש בחמין", וואלט ער געדארפט שרייבן. ער רעדט זייער קורץ, מ'מוז מאכן דיוקים, ווייל ער איז נישט דא הלכות הגעלות, ער ברענגט נישט ארויס אלע מיני מציאות'ן. ער ברענגט אלעס וואס מ'דארף וויסן. אויב מ'וויל זוכן חומרות וואס ס'שטייט נישט, אזוי זאגט ער אויך.

איך זע ער ברענגט שוין פון אונטן אסאך אידן וואס זאגן פאר מיר אז איך זאג עפעס, ס'איז דא איינער אנדערער וואס זאגט ער מיר. איך גלייב נישט אז מ'דארף... ס'איז אמת אז ס'איז קורץ, ס'איז קורץ, ס'איז קורץ. אבער דער רמב"ם דרוקט די ווארט, איך האב מצה בצונן. ער זאגט דאך פאר ווארט, ווייל דאס איז נארמאל, מ'דארף נישט אנקומען צו... נארמאל דארף ער נאך נישט צולייגן די ווארט בצונן, וואלסטו עס געקענט פארשטיין פון דעם זיין נארמאל אזוי. ער האט אריינגעלייגט די ווארט בצונן פאר א סיבה. און אזוי לערנט ער אפ רבינו מנוח, און ס'איז נישט קיין שלעכטע פשט.

חילוק אויף דעם דיוק

א שלעכטע פשט. איך גערינג מיט אים קענסטו? יא, איך גערינג מיט אים. ס'איז א שלעכטע פשט. אויב דער רמב"ם וויל מאכן א נייע פאני איסור וואס מאכט נישט קיין סענס, און מ'דארף זוכן אונטער די ערד סיבות פארוואס וועט זיין אזא איסור, ס'שטייט נישט אין ערגעץ, אז מ'טאר נישט לייגן אין א פלאץ וואס איז נישט באלייג געווען קיינמאל קיין חמץ, א ווארימע מצב, פארוואס, פאר עפעס א מאדנע עקזירה, ווייל דארף דער רמב"ם שרייבן אזא עקזירה. ער זאגט עס נישט. איך גלייב נישט, דער רמב"ם אבער וואס ער וויל זאגן, זאגט ער קלאר, ער זאגט נישט זאכן קיינמאל וואס מ'דארף זאגן בתוך עפעס א דיוק שבדיוק און אויסטראכטן די תורה. ער איז מיין מעליך. ווי דו זאגסט אנדערע תלמידי הרמב"ם, אזוי ווי די מאירי און רבנו מנוח האבן אנדערש פארשטאנען.

הלכה כא (המשך) — בית שאור וכלי חרוסת

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, דאס איז די כלים וואס מ'האט אריינגעלייגט, געפייעריגע חמץ, געהעריגע חמץ. אבער **חוץ מכלי שמניחים בו השאור**, די כלים וואס אין דעם לייגט מען די שאור, די התעוררות וואס מען נוצט פאר באקן. אדער **די חרותים** וואס מ'לייגט אריין דערין אנדערע שארפע זאכן, דאס טאר מען נישט נוצן אפילו אויב מ'האט נאר גענוצט דערין קאלטע שאור. ראשי חמצה איז כשר, ווייל די וואזער זענען שארף, די שארפקייט איז יא גורם אז ס'זאל קענען בולע זיין.

וואס איז חרותים?

וואס הייסט, די חרותים איז עפעס א חמצ'דיגע זאך. מ'לייגט אריין אין דעם קמח, אה, פסח נוצט מען אויך חרותים. ס'מוז זיין אז ס'איז דא פסח'דיגע חרותים, ס'איז דא חמצ'דיגע חרותים. חרותים איז נישט קיין זאך וואס מ'ווייסט נאר פון דעם פסח. ס'איז עפעס א נארמאלע זאך, חרותים, ס'ליגט אין דעם עפעס א שארפע זאך. זאכן.

דיסקוסיע: נאסע זאכן אדער אויך טרוקענע?

ממילא, דא וועסטו נישט נוצן... ס'איז דא מפרשים וואס קלערן צו דאס איז נאר ווען די זאך איז נאס. ס'איז אויך א טרוקענע זאך. ווען איינער לייגט אריין, איך ווייס נישט, ער לייגט אריין א קוקי, וויאזוי זאל די כלי בולע זיין פון א טרוקענע זאך? א נאסע זאך קען מען נאך הערן.

Speaker 2:

ניין, אבער איך רעד א שארפע זאך, לאמיר זאגן. אבער א שארפע זאך וואס איז אינגאנצן...

Speaker 1:

נו, אוודאי, ס'רעדט זיך סאור און חרוסת. סאור איז געווען, סאור און חרוסת זענען ביידע אזוי א נאסע גיסא'דיגע זאך, נישט קיין דבר. ס'שטייט נישט. מ'דארף נישט פארקלערט. מ'דארף נישט פארקלערטער. מ'דארף נישט פארקלערטער מאכן מענטשן כל אדם וואס שטייען נישט. ס'שטייט וועגן סאור און חרוסת. אויב דו וועסט נאך ברענגען סאור און חרוסת, איז דאך וועגן... אויב דו ווילסט מאכן נייע כללים אז איך ווייס נישט וואס זאלץ, די זאלץ איז דאך נישט חמץ. וואס נאך איז דא וואס איז חמץ וואס איז קאלט? איך ווייס נישט וואס איז די כתר.

עריבות שלשין בהם החמץ

וכן עריבות שלשין מהם החמץ, די זעלבע זאך, נישט די כלי וואס מ'לייגט דערין נאר סאור, נאר די כלי וואס מ'לייגט אויך אריין דערין סאור. דהיינו, די ערבות וואס מ'קנעט דארטן די טייג פון חמץ, און מ'לאזט עס דארטן צו ווערן מחמץ, איז אויכעט, היות אז מ'לייגט אריין דערין אייביג סאור און ס'ליגט דארטן, ס'ווערט דארטן מחמץ, הרי אין כבית סעור האט עס אויך די זעלבע דין אז אויכעט אז די חמץ, די געוויסע שארפקייט פון די סעור, איז יא גורם אז ס'זאל בולע זיין אפילו ברצונן, אפילו קאלטע ריידער.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בליעה"?

דו ווארט בולע זיין שטייט אויך נישט אין די רמב"ם, סאו לאמיר עס אויפהערנען צו זאגן. ס'שטייט עפעס וועגן בולע זיין שטייט נישט. ס'שטייט אז מ'נוצט עס נישט. דו קענסט אליינס טראכטן פארוואס. ווייל בולע זיין איז א זאך וואס מענטשן הייבן אן צו מיינען אז ס'איז מעדזשיק, ס'גייט אריין אין די וואנט זאכן. ס'איז זייער פשוט, דו ברענג מיר די טעלער וואס מ'לייגט אריין אין סאור, איך וועל דיר וויזן אז ס'איז זייער קלעבעדיג. ס'איז זייער שווער אויסצורייניגן גוט. די זעלבע זאך די טאטס וואס מ'טאר נישט צולייגן די ווארט בולע, מ'דארף זאגן קלעבעדיג. קלעבעדיג, און אויב ס'איז נישט קלעבעדיג, וואס איז? די אלע זאכן וואס שטייט זענען נישט קלעבעדיג.

Speaker 2:

אויב מען רייניגט עס, מעג מען עס נוצן?

Speaker 1:

אוודאי מעג מען. אוודאי מעג מען. וואס איז די שאלה? ס'שטייט נישט גארנישט וועגן בלעה זיין. ס'שטייט דא דאס ווארט בלעה זיין, רמב"ם.

Speaker 2:

ניין. ניין. ניין. אפילו מ'איז נאכדעם רייניגן. בדוק ומנוסה.

חזרה אויף דעם יסוד: בליעה מיינט קלעביקייט

Speaker 1:

שוין, אלע אנדערע וואס האבן פארשטאנען געלערנט דעם רמב"ם ביז דיר, איך האב פארשטאנען אז מ'האט נישט גערעדט פון די סוגיות אין די גמרא, אז דאס איז א המשך פון אלע סוגיות. אין די גמרא שטייט קיינמאל נישט א מעדזשיק זאך, ס'הייסט בליעה. בליעה מיינט סך הכל קלעבעדיג. איך האב דאך א אישו אז היינט זענען מיר נישט קיין בליעות, און מ'דארף גלייבן א שמועס פאר זיך. אבער דא רעדט מען דאך יא פון בליעה. דער רמב"ם שטייט דאס ווארט בליעה. דער רמב"ם געבט נישט קיין עקספלאנעישאן. זאג נישט וועגן ווארט.

זאג איך דיר די סיבה, א יוד ברענגט מיר א שטיקל רמב"ם. דו ברענגסט מיר א שטיקל רמב"ם? דאס וואס איז דאך א איסור חמץ, טאר מען עס נישט נוצן, דארף מען נישט די רמב"ם גארנישט זאגן. אונז ווייסן שוין אז ס'איז דא א איסור חמץ, און אונז ווייסן שוין אז מ'דארף יא, מ'דארף יא, ווייל דאס איז דאך א זאך וואס מענטשן כאפן נישט. ס'איז אביסל שמוציג, און ס'איז זאכן וואס זענען זייער קלעבעדיג, דארף מען זיין נזהר. יעדע זאך קענסטו פרעגן די קשיא, דו ווייסט דאך די כללים, אונז לערנען דאך נישט כללים, אונז לערנען דאך פרטים. ס'מאכט יא.

Speaker 2:

דו האסט קיין ספר? דו האסט א בית סעור אין דיין הויז? דו האסט א כל שבניחם בו סעור?

Speaker 1:

זייער גוט, איך האב אויך נישט. סאו אויב וועסטו האבן, וואלסטו וויסן... ס'איז יא. קלעבעדיגקייט מאכט עס נישט מער, נאר ס'איז געווען שארף, ס'איז נישט אמת, ס'איז נישט דא קיין מעדזשיק שארף, ס'גייט נישט אריין אין כלים, ס'איז נישט שטות מיט לאקשן.

Speaker 2:

פארוואס זאגן מיר נישט שטיקער? ס'איז נישט נאר ס'איז שטיקער, ס'שטייט נישט אין רמב"ם.

Speaker 1:

ס'שטייט א פאקט, א בית סעור. יעצט וועל איך זאגן, א בית סעור איז א זאך וואס דארט ליגט דאס סעור, ס'ליגט דארט די גאנצע וואך. ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'נעמט ארויס און מ'מאכט עס איינמאל. ס'ליגט דארט סעור, כסדר, פאר וואכן חדשים לאנג ליגט דארט א שטיקל סעור, און ס'ווערט זייער צוזאמגעקוועלט מיט די כלי, און ס'איז זייער שווער צו רייניגן. אויב איינער האט א פאטענט אז ער קען עס פערפעקלי רייניגן, אוודאי מעג עס, נישט קיין מעדזשיג, אבער געווענליך נישט. פון דעם רעדט איך די גמרא, אויב איינער האט געטראפן א איכה תמצא וויאזוי ער קען רייניגן די כלי חרס פונקטליך הונדערט פראצענט, רעדט איך נישט, ער קען דאך, בכלל איז דאך אז מ'קען נישט, מ'גייט נישט. סאו דאס איז אנדערע, דאס איז א פסח'דיגע. אבער מ'דארף נישט אריינלאכן וואס שטייט נישט אין רמב"ם, שטייט נישט גארנישט וועגן גבליות, שטייט נישט אין אלע זאכן. איך זע נישט פארוואס ס'איז שווער צו פארשטיין.

די מציאות פון בית סעור

איינער פארציילט מיר נאך א מעשה: די בית סעור איז אלעמאל דא סעור אין דעם. גלייב איך אים. ס'שטייט נישט דא, ס'שטייט נישט דא. ס'איז א פאקט. קוקן אין די בית סעור, איך וועל דיך נעמען צו די בעקעריי, ווייל דו לייגסט נישט נאר זאכן וואס שטייען נישט. דו וועסט זען אז ס'איז אלעמאל דארט סעור. ס'איז נישט קיין שום ספק דערין. אויב איינער האט געטראפן א פאני בענטש, ער האט אויף א טענטיסט, קען עס רייניגן. דער חלק, איך גלייב אים נישט. ער קען נישט, אפילו היינט רייניגט מען נישט די כלים. וועסטו זען, וועסטו גיין אין בעקעריי, וועסטו זען אז ס'איז אלעמאל דארט סעור. דאס איז דער כלל.

איינער מענטש וויינט, ס'איז דאך קאלט, ס'איז שוין אזוי פארטרוקנט, געבט עס א וויש אפ. ניין, ס'איז נישט גענוג. ס'איז אזוי קאמפליקירט.

דער חילוק צווישן חם וצונן

דער רמב"ם מאכט דאך יא א חילוק. ער זאגט דאך דווקא צונן, ווייל ווען ס'וואלט געווען חם, גייט מען מיר נישט... אפילו אויב דו זעסט פון זאכן, איז נאך מער קלעבעדיג. וואס איז דאס פארשטיין? דו האסט אמאל געטראפן א כלי וואס מ'לייגט הייסע זאכן, דו ווייסט נישט די חילוק פון הייסע זאכן און קאלטע זאכן אן די מעדזשיק זאך וואס הייסט בליעות? יעדער איינער ווייסט די חילוק. איך וועל דיר וויזן, די מעסער וואס מ'שניידט מיט דעם חלה ווערט וויניגער שמוציג ווי די מעסער וואס מ'שניידט מיט דעם פיש, וואַרימע פיש. וועסטו זען, גיי אין דיין קישן וועסטו זען, מ'דארף נישט אנקומען צו קיין שום זאכן. אקעי?

זאגן, נאכדעם מאכן א קללה. פארוואס איז מיט עפעס א פאני שארפע זאך וואס איז נישט דאס? איי, ס'איז נישט, ס'רעדט נישט פון דעם. אבער מ'דארף נישט מאכן קיין קללים וואס שטייען נישט. וואס זאל איך טון?

Speaker 2:

ניין, ס'איז גוט. איך האב נאך איין שטיקל נחת.

הלכה כב — ביו של חרס

Speaker 1:

ביו של חרס. יא? נו נו. ניין, ניין, ניין. נאכדעם איז דא עפעס אזא זאך, ס'הייסט א ביו של חרס. ס'איז עפעס אזא טאפ, אדער א... איך ווייס נישט צו ס'איז ממש א טאפ, ס'איז אזוי ווי א שטארט טאנער בעיסיקלי. סאו אויף דעם באקט מען חלות א גאנץ יאר, אויף דעם באקט מען נישט מצה ופסח. פארוואס? ווייטער, דארט באקט מען עס, ס'איז געווען נישט דא חמץ. אבער זעסטו קלאר, אויב תאמרתי אני אפטעט, ס'איז נישט קיין מעדזשיג, ס'איז א כלי חרש, ס'שטייט דאך נאר אין די תורה, כלי חרש איז בלעת, ס'איז הייס דארט באקט מען עס.

אן עצה פאר ביו של חרס

ניין, אויב ס'איז דא יא אן עצה, און אויף דעם איז דא אן עצה, און די כסאור גייט קיינער נישט טון די עצה, ס'איז נישט נוגע. אבער על בשביל חרש, דארט באקט מען. אויב ס'איז דא יא א געוויסע איינציג, מלא גחלים,

הלכות חמץ ומצה: הגעלת כלים לפסח

הלכה כב: ביב של חרס – כלי חרס שאופין עליו

Speaker 1:

איך ווייס נישט צו ס'איז ממש א טאפ, ס'איז אזוי ווי א שטיין טענור בעיסיקלי. סאו אויף דעם באקט מען חלות א גאנץ יאר, אויף דעם באקט מען נישט מצה פסח. פארוואס? ווייטער, דארט באקט מען עס, איז געווענליך, ס'איז דא חמץ. אבער זעסטו קלאר, אויב טייל מ'רעט איין יאפאטער, ס'איז נישט קיין מעדזשיק, ס'איז א כלי חרש, ס'שטייט דאך נאר אין די תורה, כלי חרש איז בלעת, ס'איז הייס, דארט באקט מען עס. ניין, אויב ס'איז דא יא אן עצה, און אויף דעם איז דא אן עצה, און די כסאור גייט קיינער נישט טון די עצה, ס'איז נישט נוגע.

אבער **"ביב של חרש שאופין עליו חלות חמץ כל השנה – אין אופין עליו מצה בפסח."** וואס דארט באקט מען, אויב ס'איז דא יא א געוויסע עצה: **"מילאו גחלים והסיק מקום שמובש בחמץ."** ער האט עס גוט אנגעפילט מיט... וויאזוי הייסט עס גחלים? קוילן. דער ביב איז א כלי וואס מ'לייגט אריין אין די כלי גחלים, און מ'באקט אינדרויסן פון די כלי, אזוי ווי מ'מאכט פיטה, מ'מאכט עס אויף די וואנט פון די כלי. איז היות ווען מ'האט עס גענוצט בחמץ איז עס געווען מיט א שטארקע היץ, איז די וועג וויאזוי מ'זאל עס מעגן נוצן איז וויאזוי האט מען עס אויסגעברענט מיט גחלים. דעמאלטס **"מותר לבשל עליו מצה."** אויב מ'דארף עס אנפילן. **"מקום שמבשל עליו מצה."** דאס איז די וועג ווי מ'נוצט די ביב מיט אנפילן מיט גחלים.

יא, אבער דאס איז נישט א נארמאלע זאך. מ'דארף נאכאמאל אנפילן עס צו רייניגן. זייער גוט, די ביב, אזוי ברענגט ער, די ביב איז... דאס הייסט, בעצם יעדע כלי חרס וואלט מען קענען טון אזא עצה, געווענליך די חכמים זאגן אז דו גייסט עס נישט טון, ווייל ס'גייט פלארן. א ביב אבער כלי חרס איז א מין כלי חרס וואס מ'נוצט אויף א גרויסע לעוועל הערץ. געווענליכע כלי חרס איז שוין דערויף אז ס'גייט פלארן. וועגן דעם שפעטער וועט שטיין אז כלי חרס געווענליך קאסערט מען נישט.

חידוש: כלי חרס איז נישט קיין מעדזשיק הלכה

אה, גוט. איך וויל נאר ארויסברענגען פון די הלכה, אז אפילו די הלכה פון כלי חרס איז נישט קיין מעדזשיק הלכה. ס'איז א פאקט אז ס'איז שמוציג, און מענטשן גייען עס נישט קלינען. דו גייסט יא אנגעפילן חמד. די חכמים זאגן, אה, איך טראסט דיר נישט, ווייל ס'גייט דאך פלאצן. ס'גייט פלאצן פאר ס'ווערט קלין, איז דאך נישט קיין וועג. אבער אויב איינער האט יא אפשר א וועג, אוודאי מעג ער.

והראיה אז אפילו די ביב של חרס וואס דארט נוצט מען מצה בכלי ראשון, ס'איז חמץ, יא? ס'איז נישט קיין ספק אז ס'ווערט טאקע חמץ'דיג. אויב ס'איז דא אן עצה, מעג מען יא. איך וועל אנגעבן א סגן.

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

ס'קען זיין אז די ערשטע סעיף, יא, צווייטע סעיף, צוויי סעיף, אזוי ווי חלפת ל"ב, ווייל אונז האבן געפרעגט אז מ'האט געדארפט זאגן נאך הלכות פון כלי חרס, אבער ס'זעט נישט אויס אז דער רבי האט געשריבן טאקע כלי חרס דא פון אויבן, אפשר איז א טעות. מ'דארף שרייבן מער אזוי ווי אפיה, דא באקט מען די ברויט, דארף מען וויסן די גאנצע סעיף.

ס'איז דא כלים וואס מ'נוצט נאר קאלט, ס'איז דא כלים וואס מ'לייגט די שאור, ס'איז דא די כלי, די ביב, וואס מ'באקט אין דעם ממש. געווענליך טוט אויס אז דאס איז געמאכט כלי חרס, אבער ס'איז נישט בעצם כלי חרס. קענסט אפשר זאגן אנדערש.

קענסט זאגן, קודם רעדט ער וועגן זאכן וואס מ'נוצט מיט די מצה, ווייל היינט זענען מיר צוגעוואוינט אז מ'טוישט די גאנצע קיטשן. אבער דעמאלטס איז געווען די געדאנק, וואס טוישט מען? מ'טוישט פון די חמץ צו מצה. נו, הייבט ער אן, גייט ער, ברייטערט ער אביסל מער אויס צו כלים וואס מ'האט אפשר אמאל גענוצט פאר חמץ, אדער וואס מ'קאכט דערין חמץ, אן אנדערע סארט חמץ.

ער ברענגט דא אז אין שולחן ערוך שטייט אז אונז נוצן מיר נישט אפילו בצונן. ס'הייסט, עני זאכן וואס מ'נוצט חמץ'דיג... אפילו די לעדל דעקט מען צו, אזוי ווי די מנהג, מען לאזט נישט אפילו א טיש. אבער על פי ההלכה, וואס ס'שטייט דא איז אז מען מעג נוצן בצונן.

הלכה כג: כלי מתכות – הגעלה בכלי ראשון

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

איז יעצט קען מען עס לערנען וועגן די כלים וואס מען קאכט אין דעם, קענסטו זאגן, הייבט זיך אן כלי מתכות. אפשר, אקעי, מען קען קאכן כלי חרס אויך, אבער דאס גייט זיין נאכדעם.

"כלי מתכות וכלי אבנים" – אויף אבנים איז דא א מחלוקת פון אנדערע ראשונים, אבער דער רמב"ם זאגט אז אבנים איז אזוי ווי מתכות, נישט אזוי ווי חרס – **"שנשתמש בהם חמץ ברותחין בכלי ראשון,"** וואס מ'האט געקאכט מיט די טאפ. יא, כלי ראשון מיינט נישט מ'האט אריינגעגאסן אין דעם הייסע זופ, נאר מ'האט אין דעם געקאכט זופ, **"כגון קדירות ואלפסין."** יא, קדירות איז, יא, טעפ אדער אלפס, עפעס אנדערע סארט.

דארף מען עס רייניגן, מאכן הגעלה, מיט די זעלבע לעוועל היץ ווי מ'האט גענוצט פאר ווען ס'איז געווארן חמץ. דאס הייסט, וויאזוי איז עס געווארן חמץ'דיג? ווען מ'האט געקאכט מיט דעם חמץ. איז די וועג וויאזוי מ'רייניגט עס, דארף מען מאכן אויכעט אז מ'רייניגט עס מיט הייס וואסער וואס איז אויפן פייער. ס'טייטש נישט מ'גיסט ארויף אויף דעם הייס וואסער, נאר דאס אליין לייגט מען אריין אין די טאפ וואס קאכט זיך הייס וואסער.

"נותן אותן לתוך כלי גדול וממלא עליהן מים ומרתיחן בתוכו." מ'הייצט עס אן אין די טאפ. נישט מ'גיסט ארויף הייס וואסער אויף דעם, נאר מ'הייצט עס אן אין די טאפ. שוין, נאכדעם וואס מ'איז מרתיח בתוכו, נאכדעם וואס מ'קאכט עס אויף מיט הייס וואסער, **"אחר כך שוטפן,"** נאכדעם וואשט מען עס אפ, קאלטע וואסער אדער וואטעוועך, און מען וואשט עס אפ אזוי ווי דו האסט געזאגט אז הגעלה אמאל איז נישט געווען פשט אז די וואסער איז געווען אזוי ריין נאכ'ן טון הגעלה ווי פארדעם. סאו וואלט דאך עס געליגן אין שמוציגע וואסער וואס האט שטיקל חמץ. דארף מען עס אויך אפוואשן פון דעם, **"ומשתמש בהן במצה,"** נאכדעם קען מען עס נוצן ביי מצה, ס'איז געווארן ריין. יא.

דיגרעסיע: הגעלה איז א קולא, נישט א חומרא

סאו בקיצור, דרך אגב, איך וועל עס מוחל זיין אז דו ביסט גערעכט אז איך קום דא נאך אזא גאנצע פאליטיק וועגן וואס איז די עגלה און די אלע זאכן. אבער מיר זעט אויס אז די אלע זאכן זענען קולות עצומות, נישט חומרות,

ס'איז אפילו א ריינע זאך. איך מיין אז אפילו היינט איז גיין אין א קיטשן, חוץ אז איינער וואס איז זייער קלין, אדער ער קויפט נאר אזוי די fancy טעפ, קעסטעינדלעסט דיעל, אדער אזעלכע זאכן וואס מ'רופט נישט בעליית. און די ווארט איז נישט בעליית, ס'איז גרינג צו רייניגן.

אבער נארמאל, א כלי וואס מ'באקט אין דעם איז דענס, ס'איז קיינמאל נישט אפילו מיין טאפ, גיי דא קויפן און נעם א טאפ, די נישט פענסי טאפ וואס איך האב, איך האב א פשוט'ע רעפס, איך מאך מיט דעם די איי מיט אזעלכע זאכן. ס'איז אלעמאל שמוציג. וויפיל מ'וואשט עס אפ, איך בין כמעט זיכער אז מ'קען אפילו טעיסטן די איי וואס מ'האט געמאכט נעכטן געווענליך. חוץ וואס מ'ספענדט אסאך צייט עס צו רייניגן מיט א גאנצע פראצעס, נארמאל נישט רייניגט מען נישט אזוי.

קומט די הלכה, ער זאגט א גרויסע קולא, האסט נעכטן געקאכט אין דעם חמץ? קאך אין דעם היינט! ריינע ווייסיקל, און רייניג עס אויף די זעלבע וועג, און שוין, ס'איז גענוג. און אמת אז כשר'ן איז געמאכט עס גרינגער מאכן.

איך האב אסאך מאל מענטשן רופן מיר פרעגן א שאלה, איך ווייס אז א מילכיגע לעבן איז אריינגעפאלן אין א פליישיגע טאפ. און איך זאג אים, דו ווייסט אז ס'איז שנעלער צו כשר'ן ווי צו מאכן אפילו א פאון קאל. וואס איז כשר'ן? ס'איז נעם דיין פרעקולעיטאר, גיסטו מיט הייסע וואסער, that's it. קאך אויף דיר אין הייסע וואסער. כשר'ן איז דא אונז צו העלפן אז דו זאלסט נישט האבן קיין שאלות, אז אפילו ווען ס'איז נישט הונדערט פראצענט אז דו דארפסט עס כשר'ן, כשר'ס עניוועי.

אבער איינמאל מענטשן האבן עס אנגעהויבן אנקוקן ווי מ'דארף גיין צו א פראפעשענעל כשר'ער און מ'דארף עס טראגן צו די פלאץ ווי מ'כשר'ט, יא.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

איז עס געווארן אזוי קאמפליצירט, מענטשן מיינען אז ס'איז זייער שווערע הלכה. פארשטייט זיך אז ס'איז דא חומרות, מ'זאל נישט ווארטן פיר און צוואנציק שעה, אזעלכע סארט זאכן וואס זענען חומרות, דאס מאכט עס טאקע מענטשן... מען איז דא די פראפעשיאנעלע קאפשערינונג איז מער פאר... פראקטיש, יא, פראקטיש, אמת. שוין, גרויסע זאכן וכדומה. אבער דא וועט מען זען אז ס'איז דא עצות אויכעט פאר דעם. אבער עניוועיס, דאס איז די... יא, דאס איז די הלכה.

הלכה וועגן סכינים

וכן, ס'איז אינטערעסאנט, דאס וואס מען רופט היינט למשל פסח'דיג, זאגט דער רמב"ם, משתמש במצה. מ'מיינט נישט צו זאגן מצה, מ'מיינט צו זאגן מיט פסח'יגע עסן. רעדט איך דא פון א כלי. מצה מיינט נישט, מ'מיינט צו זאגן מצה קניידלעך, יא.

"וכן הסכינים," מעסערס. מעסערס וואס מען נוצט אויף הייס, לכאורה. נישט קלאר, איך וועל עס זען. לאמיר זען. **"מרתיח"** דארף מען הייס מאכן **"את הלהב,"** סיי די שפיץ, די שארפקייט. יא, **"הלהב"** אחרת... נו, וואס שטייט דא? הלהב מיינט... שטייט א פסוק "ואת הנצב". דאס איז דער פסוק ביי... וואס הייסט ער? דער ערשטער שופט, עהוד בן גרא? שטייט "ויבא גם הנצב אחר הלהב". דער נצב איז דער פלאץ וואו מ'האלט. דער האלט ער? מ'האלט נצבים, יא, מ'שטייט. די זאך אויף וואס ס'שטייט.

דער חידוש איז אז א מענטש זאל נישט טראכטן אז געווענליך נאר די שארפע זייט פון דעם מעסער טאטשט די היט, נאר ס'איז דאך א מעסער. אמאל לייגט ער אראפ די גאנצע מעסער אויף די הייסע פלייש, נישט חמץ, אבער למשל אויף די הייסע חמץ'דיגע זופ. כלה, ווייל מ'זאגט נישט קיין פון ס'איז אייערע זאך. דארף מען כשר'ן, דארף מען מרתיח זיין בכלי ראשון. און נאכדעם מיינט מען משתמש ביי מצות.

לכאורה רעדט מען דא דאס אז מען דארף כלי ראשון מיינט צו זאגן, ווייל אסאך מאל נוצט מען די מעסער נאך אין די טאפ למשל. אויב עס איז טאקע א מעסער וואס מען נוצט נאר אויף די טיש און ס'איז קיינמאל נישט אנגעקומען צו אזעלע עוועל היטס, וועט זיין גענוג, מען גיסט ארויף אויף דעם פון א הייסע קייט. אזוי ווי ער ברענגט אזוי פון רבינו בן נח, אז אסאך מאל שרייבט מען די פלייש אין די טאפ אדער די חמץ.

דיסקוסיע: רוב תשמישו vs. מיעוט תשמישו

למשל, לכבוד דעם קומען ראשונים און פרעגן, אז אויב מאכט זיך אמאל אז מען נוצט די מעסער צו אזוי ווי א שפיט, צו בראטן אויף דאס וועט מען דארפן נאך א העכערע לעוועל היט, וועט מען דארפן ליבון. אבער וואס מ'זעט דא יא איז, דאס איז יא אויך א גרויסע שאלה פון א זאך וואס רוב מאל נוצט מען נישט זייער הייסט, אבער אמאל אמאל, לאמיר זאגן אזא מעסער, רוב מאל נוצט מען נאר צו שניידן, אבער אמאל אמאל וועט מען געבן א ניץ די מעסער אין די טאפ.

צו מ'גייט נאך רוב תשמישו, דאס איז א באקאנטע מחלוקת אין די שפעטערדיגע, אין שולחן ערוך אין די ראשונים, צו מ'גייט נאך רוב תשמישו, צו מ'גייט נאך דאס וואס אמאל אמאל. דא קען מען אפשר טראכטן אז מ'גייט נישט דוקא נאך די רוב תשמישו. א סכין, ווייל אמאל אמאל קען זיין אזא מין א גליעה. איך ווייס נישט, אפשר דאס איז נאר די האלט. דער רמב"ם זאגט נישט, דער רמב"ם זאגט נישט.

הלכה כד: כלי שני — קערות וכוסות

"כלי מתכות ואבנים וכלי עצים." דאס הייסט, פריער האבן מיר געלערנט וועגן כלי חרס, יעצט וואס איז דא כלי מתכות? סארי, ביז יעצט האבן מיר געלערנט וועגן כלי מתכות וואס מ'נוצט בכלי ראשון, וואס מ'קאכט אין דעם. דא רעדט ער כלים וואס מ'נוצט ביים טיש, מ'נוצט שוין בכלי שני, **"כגון קערות וכוסות,"** וואס אין דעם מ'גיסט פון די טאפ אריין אין דעם, בכלי שני.

איז דאס דארף מען נישט אריינלייגן אין די טאפ און קאכן די טאפ, ווייל ווען ס'האט באקומען די חמץ איז עס נישט געווען אזוי הייס, דארף עס נאר א שוואכערע לעוועל פון היץ. **"נותן לתוך כלי גדול."** מ'דארף נישט קאכן די טאפ, נאר **"נותן עליהם מים רותחין,"** מ'קען גיסן מים רותחין אויף דעם. **"ומניחם בתוכו עד שיפלוט."** אבער דאס זאגט ער יא, ס'איז נישט גענוג געבן א גיס. ס'דארף אביסל ליגן.

אזוי זעט דא אויס, ווייל דאס וואס מ'קען זען, דאס איז די מציאות'דיגע זאכן. אז ס'זאל געבן א געלעגנהייט אז ס'זאל ארויסקומען די שמוץ פון די... דאס וואס מ'רופט הגעלה, רופט מען היינט וואשן דישעס.

איך האב א גרויסע חידוש, נישט א חידוש, נישט א חידוש, ס'איז פשוט. געווענליך וואשט מען מיט הייסע וואסער. איך מיין אז ס'איז שוין הייס. געווענליך אין א נארמאלע הויז, איך מיין אז ס'איז א כלי ראשון דארט אין די בוילער דא איז א כלי ראשון. איך ווייס נישט צו ס'קאכט זיך ממש אויף קאכעדיג, אבער... אבער אזוי הייס בערך ווי די עסן וואס מ'לייגט ארויף איז. מ'לייגט דאך מיט דעם ספר. אויב אז מ'נוצט זייער אפיס, איז לכאורה א דבר הפוגם. איך וויל נאר זאגן, ניין, אונז זענען עפעס פאני צוגענגען.

הלכות הגעלה — פראקטישע אנווענדונג אין אלטאגלעכן לעבן

די דריי לעוועלס פון כשר'ן כלים — א פראקטישע באמערקונג

Speaker 1:

איך האב א גרויסע חידוש, נישט א חידוש, ס'איז פשוט. געווענליך וואשט מען מיט הייסע וואסער. איך מיין אז ס'איז ממש שוין הייס. געווענליך אין א נארמאלע הויז, איך מיין אז ס'איז א כלי ראשון דארט אין די בוילער דא איז א כלי ראשון. איך ווייס נישט צו ס'קאכט זיך ממש אויף קאכעדיג, אבער אזוי הייס בערך ווי די עסן וואס מ'לייגט ארויף איז. מ'ווייקט דאך מיט דעם פאר. אבער טאמער מ'נוצט זייף איז לכאורה א דבר הפוגם.

וויל איך זאגן, ניין, אונז האבן עפעס פאני צוגעפירט, פאר סאם ריזען, פאר דעם זאג איך האב מיר געוואלט אז ס'איז א גילוי, ס'איז א דין. איך מיין אז מיין ווייב, אדער די קלינינג לעדי, ווען זי וואשט דישעס, איז זי אויך מקיים. ניין, זי איז מקיים די אלע כללים. זאכן וואס מ'נוצט בצונן, וואס צו בצונן איז גענוג. ווען דארף מען אנצינדן די הייסע וואסער? די כלים וואס מ'נוצט. ווען טוט מען עפעס א גרעסערע זאך? היינט מאכט מען נישט הגעלות, אבער מ'טוט אנדערע עצות, מ'לייגט עפעס א שטערקערע, א סטיל וואל, איך ווייס, עפעס אן אנדערע זאך.

די טעפ קענסטו זען, יעדער איינער ווייסט מוצאי שבת צו קלינען די טשולנט טאפ איז א גרעסערע דזשאב ווי קלינען די טעלער, און די קאפ איז נאך א קלענערע דזשאב. אמת, זייער פשוט. סאו די דריי לעוועלס וואס מ'זעט דא, נישט גזירת הכתוב אדער בספר כללים, ס'איז זייער א פראקטישע זאך וואס יעדער איינער פירט זיך אזוי אינדערהיים שוין ווען ער וואשט זיינע דישעס. שטימטס איך זאג?

:Speaker 2

יא, ומניחה מתוכה עד שיפלוט.

:Speaker 1

אבער דאס איז יא, חידושים, מענטשן געבן א גיס אן, אבער די געדאנק פון הגעלות איז אז ס'געבן א געלעגנהייט. ווייל היינט האט מען געוואשן, ס'איז נישט הגעליבן. ואחר כך שוטף, ווייל מ'וואשט עס אפ פון דעם וואסער וואס האט פולט געווען, איז משתמש במצב.

בליעה — וואס מיינט עס פראקטיש

:Speaker 1

אבער ס'איז פארקערט, פון דעם עד שיפלוט זעטסטו אז די הגעלה וואס שטייט אין רמב"ם איז ווען ס'איז נאך שמוציג. אזוי ווי דאס, לייגט אריין, אזוי ווי איך האב איך געוואלט פארציילן, אסאך מאל ווען מ'מאשט דישעס, לייגט מען עס אריין אין סינק, מען גיסט ארויס אין די הייסע וואסער, מען ווארט אביסל ווייל ס'איז סטאק.

פארדעם זאג איך אז בליעה מיינט סטיקי, נישט אין די אינסייד, ליטערעלי ערגעץ אין די כעמיסטרי פון די כלים. אסאך מאל, מיר האבן גערעדט פון דעם אין שבת אפילו, אסאך מאל מ'לייגט אריין דוקא אביסל אין וואסער, ס'זאל זיך ווייקן, ס'זאל אראפקומען.

אבער איך מיין, הא גופא, ווען אונז האבן א גלאנצעדיגע טאפ, קען מען זייער קלאר זען וואס איז די טאפ און וואס איז די שמוץ. אבער ווען איינער האט אזא, מער אזא, לאמיר זאגן, א כלי עץ, א פארצייליטישע, טראכט פון אזא גראבע מגושם'דיגע טאפ, קענסטו שווער... טראכט פון אזא גראבע שווארצע טאפ וואס מ'נוצט פאר יארן לאנג, נוצט מען די זעלבע טאפ אין א רעסטוראנט. דו קענסט נישט זען פונקטליך אפקראצן ביז צו אנקומען צו די באדעם אוועק. ס'קען אפילו זיין אז ס'איז דא דארט אזעלכע שטיקלעך אז ס'גייט אריין, מ'האלט אין פאפס און געמאכט אפאר שטיקלעך.

ס'איז דא א חלק פון די רבנים וואס ווערן צעמישט, אז לכאורה זעט מען נישט אזא גליל ובליעות. איך מיין אז ס'איז דא פנימה ווייל זיי קוקן שוין נאך וואס מ'האט גערייניגט. פאר מ'האט גערייניגט זעט מען זייער גוט. זייער גוט.

הלכה כה: כלי חרס — כלים וואס מ'קען נישט כשר'ן

:Speaker 1

שוין, יעצט גייען מיר לערנען וועגן כלי חירות. קלי חירות... איז אזוי, פריער האבן מיר געלערנט וועגן כלי חרס וואס מ'באקט אויף דעם, אז מ'קען עס אפבאקן מיט א שטארקע לעוועל פון היצט. דאס איז יענץ וואס איז א ספעשלע מין תנור וואס קען פארנעמען א שטארקע לעוול פון היצט. אבער כלי חרס, וויאזוי שטייט עס אין די גמרא, האט א פראבלעם אז ס'קען ווערן צובראכן, ממילא גייט דער מענטש שוינען און עס נישט נוצן אויף די זעלבע לעוול פון היצט.

זאגט דער רמב"ם, **כל כלי חרס נשתמש בין חמץ בחמן, בין כלי ראשון**, כגון לאמיר זאגן אז ער האט א קדירה פון חרס, **אדער א כלי שני** אזוי ווי א טעלער. איז נישט קיין חילוק וואס דער חירות איז. **בין שאין משיחון ושאין בעבר, שעושין אותו כעין זכוכות.** סיי ווען ס'איז קאווערט מיט א לעיער פון זכוכות, איבערגעדעקטע... נישט כעין זכוכות, אדער א ווארט, עפעס עפעס אזא...

איך מיין, לעד מיינט עס. עבר איז לעד?

:Speaker 2

יא.

:Speaker 1

אקעי. איבער איך געדענק, מיינט איך אז ס'מיינט לעד. ס'האלט אויך דא אזעלכע... מ'דארף וויסן וואס היינט איז דא.

:Speaker 2

יא, ביי היינט איז עס טאקע זכוכות.

דיגרעסיע: עופרת/לעד אין כלים

:Speaker 1

אמאל, היינט נוצט מען נישט לעד, מ'האלט אז לעד איז זייער דעינדזשערס צו עסן מיט לעד. אבער אין די צייט פון חז"ל, זייער אסאך כלים איז געווען איבערגעדעקט מיט לעד. לעד וואס מ'נוצט פאר א פענסיל, יא, די זאך. און היינט האלט מען עס מורא'דיג מסוכן עפעס אויב מ'עסט עס און אזוי ווייטער. אבער ס'פלעגט זיין, איך האב געליינט אז די רומז'ש, איך מיין, אין די זמן חז"ל, כמעט זייער אסאך כלים איז געווען איבערגעדעקט מיט לעד. דאס מאכט עס?

אבער לעד איז א סאפט זאך. ס'איז נישט אזוי ווי היינט ווען ס'גייט מיך נישט אן וואס איז דא אינעווייניג. ס'איז גלאז, ס'איז גלאז, אפילו אינעווייניג איז דא עפעס אן אנדערע זאך. אבער דא רעדט מען אז ס'איז אויפגעשמירט אויף דעם א לעיער פון לעד, און ס'איז נישט גענוג שטארק, ס'קען זיך נאך אלץ... טריינע אדער וואס הייסט עס, וואטעווער ס'הייסט היינט, פארסלען, די כלים, ס'איז נישט קליכע ירץ משיחים בהבור, ס'איז עפעס אנדערש. מ'דארף פרעגן די רבנים וואס די הלכה דערפון איז, אבער ס'איז נישט די זעלבע.

המשך הלכה כה

:Speaker 1

זאגט ער, **כלי חרס**, נישט קיין חילוק צו ס'איז ארומגענומען מיט א לעיער פון עופרת אדער ס'איז כלי חרס כמו שהוא, רועה חרס, **אין משתמשין בו במצה בכלל, מ'זאל עס נישט כשר'ן, אלא מניחו לאחר הפסח ומבשלו בו**, מ'זאל עס נישט נוצן אויף פסח. ער זאגט אויך נישט מ'איז עובר אויף דעם בל יראה אדער עפעס וועגן די בליעות, ער זאגט נאר מ'זאל עס אוועקלייגן.

:Speaker 2

ניין, ס'זעט נאר אויס קלאר אז ס'איז נישט קיין... ס'איז נאר ווייל אויב מ'האט געקאכט אין דעם וועט אריינגיין א טעם אין די עסן. אבער בלייבט ער איז געשטאנען פריער, די בוץ שבסדקי ערבה, אויב ס'איז דא א שיעור, דעמאלטס איז דא א פראבלעם, אז דא געוועגליך איז דאך נישטא קיין שיעור, ס'איז דאך נאר דא קליינע בליעות.

הלכה כו: כיצד להרתיח כלי גדול שאין לו כלי גדול ממנו

:Speaker 1

די לעצטע הלכה איז א פראקטישע הלכה. דער רמב"ם האט געזאגט אז למשל א טאפ זאל מען אריינלייגן אין א גרויסע טאפ. אבער וואס טוט זיך דא? א גרויסע טאפ, וואס ער האט נישט א גרעסערע טאפ פון דעם, איז דא א פאטענט פאר דעם. **כלי ראשון שרצה להרתיחו**, ווער געבט מוסר פאר דעם רבי?

:Speaker 2

יא.

:Speaker 1

ולא מצא כלי אחד גדול ממנו כדי להרתיחו בתוכו, דאס איז די גרעסטע כלי, ער האט נישט מיט וואס דאס צו כשר'ן. ער האט אן עצה. ער זאגט אן עצה אזוי: **ראיתי מקיף לו שפה של טיט על שפתו מבחוץ. און נעמט ער ארום אויבן מיט טיט, וממלאה מים עד שיגברו המים על שפתו, ומרתיח המים בתוכו.**

אונז ווילן דאך אז די וואסער זאל ארום נעמען נישט נאר אינעווייניג פון די טאפ, נאר אויך אינדרויסן פון די טאפ, ווייל די בליעות גייען איבעראל. אבער ס'זאל ארומרינגען אויף די דרויסן. אבער ס'דארף נישט... ניין, ס'איז נישט רינגען. אויב איך פארשטיי, איז די פשט אז מ'דארף קלינען אינעווייניג אין די טאפ, אזוי ווי די... איבעראל ווי ס'קען זיך אנגלערן, די מעלה מיט אויפן קלינער. אבער די אנדערע זייט דארף מען נישט, ווייל ס'איז שוין קלינער פון אינעווייניג.

בסך הכל דארף ער א וועג וויאזוי מ'זאל קענען אנפילן די טאפ זאל זיין פול מיט היט. נישט מיט היט, מיט די הייסע וואסער. סאו לייגט ער עפעס א קלעבעדיגע, די טוט עפעס אזא פלעידא סארט זאך. וועו ער קאכט עס, פילט ער עס אן אזוי ווי ביז דארט, און נאכדעם שוין. **וידעו מים על שפתו**, ביז די וואסער רינט איבעראל שפתו, **ומרתיח המים בתוכו, וידעו**, און דאס איז געגוג. **ואחר כך שוטף אותו**, נא, וואשן עס אפ און מ'איז שטאמען נישט ביי די וואסער.

דיסקוסיע: פארוואס דארף מען די טיט?

:Speaker 1

דאס הייסט, איך דארף אביסל פארשטיין פארוואס מ'דארף האבן די טעט. מ'קען דאך סתם אזוי אנפילן ביז ס'איז איבער, פליסט איבער. עפעס דארפסטו זיך סתאפן דארט, זאגט עס, פאר עפעס א סעקונדער, עטליסט. פארוואס קען מען נישט סתם איבערפליסן? וואס פעלט אויס די טעט?

איך ווייס טאקע נישט, איך וואלט געטון די עצה נאר אז פיל אן די טאפ, און דו ווייסט נאך אז ס'זאל אביסל ארומרינגען אויף די איווען, ווארף אריין עפעס א זאך אין די טאפ אז ס'זאל ארויסרינגען. דאס וואלט אויך אפשר געהאלפן.

דער רמ"א האט געזאגט אים א פראקטישע עצה. ניין, ניין, דאס דארף מען עניוועיס טון. מ'דארף דאך סאמהאו אז ס'זאל ארויסשפריצן. אקעי, זאגט ער אז מרתיח המים, דאס וועט מאכן אז ס'זאל ארומרינען, יא? וועו די... ער ברענגט טאקע אז ער כאפט נישט קלאר פארוואס דעמאלטס דארפן דאס טון.

איך האב געמיינט אז אפשר וויל מען אז ס'זאל ליגן אביסל דערווייטער דארטן, און דער טעט טעט האלט עס אז ס'זאל נישט גלייך אראפרינען. אבער ס'איז יא דא ביז עפעס א קולא. די וידעיא איז משפיע אז ס'איז א קולא. כדי בעצם וואלט מען בעסער געווען, אבער אז מ'האט נישט, איז גענוג אזוי.

סיום פרק ה': הלכות הגעלה

:Speaker 1

שוין, עד כאן. וחכך שוטה, פון משתמשים מצות, דעמאלטס קענען עס נוצן פאר מצות. עד כאן. אלע הלכות הגלות, און דריי מען בערך פינף הלכות. זעקס הלכות, פינף. זייער גוט. זעקס הלכות, קען מען אלץ הלכות הגלות.

דיסקוסיע: נאכאמאל וועגן די טיט

:Speaker 2

איך פארשטייט נישט די פראקטישקייט פון די טיטער. איך האב עס נישט אזוי גוט פארשטאנען. ס'זעט מיר אויס אז דאס טוט ער, באט פארוואס העלפט... וואס פעלט עס אויס? אפשר... אפשר די סופו של טיטער איז העכער? כאילו ער מאכט די תנור אביסל העכער? נישט אויף די זייט אזוי ווי... אפשר איז עס אזוי ווי... פארשטייסטו אזוי? ער מאכט כאילו העכער?

:Speaker 1

איי דאן נאו. אפשר אזוי וועט זיך די הייס וואסער האלטן אביסל, אז ס'זאל נישט גלייך אראפגיין, נאר ס'זאל נאך האבן אויף וואס צו אריבערגיין. זעט מיר אויס אז דער סופערשטעל טוט מיינט אז ער מאכט די... אזוי ווי... יא, ער האט א טאפ, און ער לייגט דא טוט אזוי. סאו וועו ס'רינט ארויס, ס'רינט נישט ארויס, ס'בלייבט זיך דארט. ס'גרייט... יא, ער פעלט אן ביז דא. נישט ביז דא. פילט אן ביז דא, פארשטייסט? ער האט געלייגט דא אזא שטיקל טוט. סאו די טוט מאכט עס שוואכער, ער מאכט עס נישט בעסער.

:Speaker 2

ס'מאכט עס בעסער. ס'זאל נישט אזוי גוט ארומרינען. ס'רעדט נישט פון די אנדערע זייט. זיין פראבלעם איז נישט די אנדערע זייט. די פראבלעם איז נאר דאס.

:Speaker 1

ניין, דא, אבער נאר די ספון.

:Speaker 2

יא, אזוי זעט אויס. סאו, ער מאכט אזוי. יעצט גייט עס אזוי. די אנדערע עץ איז טאקע... נאכדעם איז דא אן אנדערע עץ וואס אנדערע ברענגען אז מ'קען עס מאכן איבעררינען. דא רעדט מען נישט פון איבעררינען, דא רעדט מען פשוט פון העכער מאכן כאילו די טוט. זעט אויס אז ס'איז געווען אזא פראקטיס אין די קיטשן וועו מ'האט גערארפט א גרעסערע טוט. האט מען גענוצט, ס'איז געווען עפעס א טיט דארט. היינט ווייס איך נישט וואס איז דא, אבער ס'איז געווען עפעס אן עצה, און מ'האט געהאט עפעס א זאך אביסל העכער געמאכט. אפשר דאס איז די פשט.

:Speaker 1

געוואלדיג. אקעי, עד כאן פרק ה' פון הלכות חמץ ומצה.

:Speaker 2

קאנטיניו.

כללי'ע מסקנא: הגעלה איז א קולא, נישט א חומרא

:Speaker 1

יא. סאו בקיצור, דרך אגב, איך וועל עס מוחל זיין אז דו ביסט גערעכט אז איך קום דא נאך אזא גאנצע פאליטיק וועגן וואס איז די עגלה און די אלע זאכן. אבער מיר זעט אויס אז די אלע זאכן זענען קולות עצומות, נישט חומרות, ס'איז אפילו א ריינע זאך.

איך מיין אז אפילו היינט איז גיין אין א קיטשן, חוץ אז איינער וואס איז זייער קלין, אדער ער קויפט נאר אזוי די fancy טעפ, סטעינלעס סטיל, אדער אזעלכע זאכן וואס מ'רופט נישט בעלעות. און די ווארט איז נישט בעלעות, ס'איז גרינג צו רייניגן. אבער נארמאל, א כלי וואס מ'באקט אין דעם איז דאס, ס'איז קיינמאל נישט קיינמאל. רעסטאראנס, לאמיר, איז שווארצע, א גרויסע טעפ. אפילו מיין טאפ, גיי דא קויפן און נעמען א טאפ, די נישט פענסי טאפ וואס איך האב, איך האב א פשוט'ע רעפס, איך מאך מיט דעם די איי מיט אזעלכע זאכן. ס'איז אלעמאל שמוציג. וויפיל מ'וואשט עס אפ? איך בין כמעט זיכער אז מ'קען אפילו טעיסטן די איי וואס מ'האט געמאכט נעכטן געוועגליך. חוץ וואס מ'ספענדט אסאך צייט עס צו רייניגן מיט א גאנצע פראצעס, נארמאל נישט רייניגט מען נישט אזוי.

קומט די הלכה און ער זאגט א גרויסע קולא, האסט נעכטן געקאכט אין דעם חמץ? קאך אין דעם היינט! ריינע וואסער, כאילו רייניג עס אויף די זעלבע וועג, און שוין, ס'איז געגוג. ס'איז אמת אז כשר'ן איז געמאכט צו גרינגער מאכן.

איך האב אסאך מאל מענטשן רופן מיר פרעגן א שאלה, איך ווייס אז א מילכיגע לעפל איז ארייגעפאלן אין א פליישיגע טאפ. און איך האב געזאגט אים, דו ווייסט אז ס'איז שנעלער צו כשר'ן ווי צו מאכן אפילו א פאון קאל. וואס איז כשר'ן? נעם דיין פרעקולעיטער, גיסטו סיר, מיט אייז וואסער,

דעטס איט. פון א קלערישאן דארף מען עס. יא, מ'רעדט, קאך אויף דיר אין אייז.

הלכות פסח — כשר'ן כלים פאר פסח

פראקטישע באמערקונגען וועגן כשר'ן

Speaker 1:

האסט נעכטן געקאכט אין דעם חמץ, קאך אין דעם היינט ריינע ווייסע קליידער, רייניג עס אויף די זעלבע וועג, און שוין, ס'איז גענוג.

יא, יא. ס'איז אמת אז כשר'ן איז געמאכט צו גרינגער מאכן. איך האב אסאך מאל מענטשן רופן מיך פרעגן א שאלה, איך ווייס אז א מילכיגע לעפל איז אריינגעפאלן אין א פליישיגע טאפ. און איך זאג אים, דו ווייסט אז ס'איז שנעלער צו כשר'ן ווי צו מאכן אפילו א פאון קאל. וואס איז כשר'ן? נעם דיין פרעקולעיטער, גיס עס אן מיט הייסע וואסער, דעטס איט. פון א כלי ראשון דארף מען עס... יא, מ'רעדט, מ'איז א כלי ראשון. קאך אויף דיר אין הייסע וואסער. כשר'ן איז דא אונז צו העלפן אז דו זאלסט נישט האבן קיין שאלות. אז אפילו ווען ס'איז נישט הונדערט פראצענט אז דו דארפסט עס כשר'ן, כשר'ס עניוועי.

אבער איינמאל מענטשן האבן עס אנגעהויבן אנקוקן ווי מ'דארף גיין צו א פראפעשענעל כשר'ער, און מ'דארף עס טראגן צו די איסלאמעניש נייע זאך מסתמא. יא. יא, איז עס געווארן אזוי קאמפליצירט. מענטשן מיינען אז ס'איז זייער שווערע הלכות. פארשטייט זיך אז ס'איז דא חומרות, מ'זאל נישט ווארטן פיר און צוואנציג שעה, אזעלכע סארט זאכן וואס זענען חומרות, דאס מאכט עס טאקע... מענטשן זאלן נישט שווער. מיינען אז די פראפעשענעלע קאשערענינג איז מער פאר... פראקטיש, יא, פראקטיש, אמת. שוין, גרויסע זאכן וכדומה. אבער דא האט מען זען אז ס'איז דא עצות אויף פאר דעם. אבער עניוועיס, דאס איז די... יא, דאס איז די הלכה.

הלכה כג-כד: כלי מתכות — סכינים, קערות וכוסות

Speaker 1:

וכן... ס'איז אינטערעסאנט, דאס וואס מ'רופט היינט למשל פסח'דיג, זאגט דער רמב"ם, **משתמש במצה.** מ'מיינט נישט צו זאגן מצה, מ'מיינט צו זאגן מיט פסח'יגע עסן. רעדט דאך דא פון א כלי. מצה מיינט נישט, מ'מיינט צו זאגן מצה קניידלעך, יא.

וכן זאגט דער רמב"ם, **הסכינים**, מעסערס. מעסערס וואס מ'נוצט אויף הייס, לכאורה. נישט קלאר, איך וועל עס זאגן. לאמיר זען. **מרתיח** דארף מען הייס מאכן, סיי די שפיץ, די שארפקייט, יא, **הלב אחרת**... נו, וואס שטייט דא? ניין, **להב** שטייט דא. אבער להב מיינט... שטייט א פסוק "ואת הנצב", דאס איז דער פסוק ביי... וואס הייסט ער? דער ערשטער שופט, דער ערשטער שופט, דער ערשטער שופט.

חידוש: מ'דארף כשר'ן די גאנצע מעסער

בחידוש איז אז א מענטש זאל נישט טראכטן אז געווענליך נאר די שארפע זייט פון די מעסער טאטשט די היטץ, נאר ס'איז דאך א מעסער. אמאל לייגט ער אראפ די גאנצע מעסער אויף די הייסע פלייש וואס ער... נישט חמץ, באט למשל אויף די הייסע חמץ'דיגע זופ. ככלה, האבן זיי נישט געשריבן ווען ס'איז א הייסע זופ. דארף מען כשר'ן, דארף מען מרתיח זיין בכלי ראשון. **ואחר כך משתמש ביה במצות.**

לכאורה רעדט מען דא, דאס איז וואס די כלי ראשון מיינט צו זאגן, ווייל אסאך מאל נוצט מען די מעסער נאך אין די טאפ, למשל. אויב ס'איז טאקע א מעסער וואס מ'נוצט נאר אויף די טיש און ס'איז קיינמאל נישט אנגעקומען צו אזא לעוועל היץ, וועט זיין גענוג מ'גיסט ארויף אויף דעם פון א הייסע קדרה.

אזוי ווי ער ברענגט אזוי פון רבנו יונה, אז אסאך מאל שניידט מען די פלייש אין די טאפ אדער די חמץ, למשל. לכבוד דעם קומען ראשונים און פרעגן אז אויב מאכט זיך אמאל אז מ'נוצט די מעסער צו אזוויוי א שפוד, צו בראטן אויף דעם, וועט מען דארפן נאך א העכערע לעוועל היץ, וועט מען דארפן ליבון.

שאלה: רוב תשמישו אדער מיעוט תשמישו

אבער וואס מ'זעט דא יא איז, דאס איז יא אויך א גרויסע שאלה פון א זאך וואס רוב מאל נוצט מען נישט זייער הייס, אבער אמאל אמאל, לאמיר זאגן אזא מעסער, רוב מאל נוצט מען נאר צו שניידן, אבער אמאל אמאל וועט מען געבן א נוץ די מעסער אין די טאפ. צו מ'גייט נאך רוב תשמישו, דאס איז א באקאנטע מחלוקת אין די שפעטערדיגע שולחן ערוך אין די נושאי כלים, צו מ'גייט נאך רוב תשמישו צו מ'גייט נאך דאס וואס אמאל אמאל.

דא קען מען אפשר טראכטן אז מ'גייט נישט דווקא נאך די רוב תשמישו, נאר ווייל אמאל אמאל קען זיין אזא מין בליעה, איך ווייס נישט, אפשר דאס איז נאר די הלכה. דער רמב"ם זאגט נישט, דער רמב"ם זאגט נישט.

הלכה כד: כלי שני — קערות וכוסות

כלי מתכות ואבנים וכלי עץ. דאס הייסט, ביז יעצט האט מען געלערנט וועגן כלי חרס. וואס איז דא כלי מתכות? סארי, ביז יעצט האט מען געלערנט וועגן כלי מתכות וואס מ'נוצט בכלי ראשון, וואס מ'קאכט אין דעם. דא רעדט ער כלים וואס מ'נוצט ביים טיש, מ'נוצט שוין בכלי שני, **כגון קערות וכוסות**, וואס אין דעם מ'גיסט פון די טאפ אריין אין דעם, בכלי שני. איז דאס דארף מען נישט ארייגלייגן אין די טאפ און קאכן אין די טאפ, ווייל ווען ס'האט באקומען די חמץ איז עס נישט געווען אזוי הייס, דארף עס נאר א שוואכערע לעוועל פון היץ, **נותנן לתוך גדולה.** מ'דארף נישט קאכן די טאפ, נאר **נותן עליהן מים רותחין**, מ'קען גיסן מים רותחין אויף דעם.

ומניחן בתוכה עד שיפלוט, אבער דאס זאגט ער יא, ס'איז נישט גענוג געבן א גיס, ס'דארף אביסל ליגן.

חידוש: הגעלה = וואשן דישעס

אזוי זעט דא אויס, ווייל דאס קען מען זען, ס'איז דאך מציאות'דיגע זאכן, אז ס'זאל געבן א געלעגנהייט אז ס'זאל ארויסקומען די שמוץ פון די... דו ווייסט אז דו האסט אמאל געוואשן דישעס? אגב, דאס וואס דו רופסט הגעלה, רופט מען היינט וואשן דישעס. איך האב א גרויסע חידוש, נישט א חידוש, ס'איז פשוט. געווענליך וואשט מען מיט הייסע וואסער. ווי הייסט דאס איז, דאס איז א שאלה, אבער ס'איז דא מענטשן וואס וואשן מיט כלי שני הייס. איך מיין, געווענליך אין א נארמאלע הויז, איך מיין אז ס'איז א כלי ראשון דארט אין די בוילער, דארט איז א כלי ראשון. איך ווייס נישט צו ס'קאכט זיך ממש אויף קאכעדיג, אבער... אבער אזוי הייסט בערך ווי די עסן וואס מ'לייגט ארויף איז. מ'לייגט דאך מיט די ספרים. פארדעם, אז מ'נוצט זייף איז לכאורה א דבר הפועל.

איך וויל נאר זאגן, ניין, אונז האבן עס פאר סאם ריזען, פארדעם זאג איך האב מיר לערנט אריין אז מ'קען זיך קריגער מאכן. אונז זענען צוגעוואוינט אז ס'איז א הגעלה, ס'איז א דין. איך מיין אז מיין ווייב, אדער די קלינינג לעידי, ווען זי וואשט דישעס, איז זי אויך מקיים. ניין, זי איז מקיים די אלע כללים. זאכן וואס מ'נוצט בצונן, וואס צו בצונן איז גענוג. ווען דארף מען אנצינדן די הייסע וואסער? די כלים וואס מ'נוצט... ווען טוט מען עפעס א גרעסערע זאך? היינט מאכט מען נישט מרגלים, אבער מ'טוט אנדערע עצות, מ'לייגט עפעס א שטערקערע, א סטיל וואל, איך ווייס, עפעס אן אנדערע זאך. די טעפ קענסטו זען, יעדער איינער ווייסט מוצאי שבת צו קלינען די טשאלנט טאפ איז א גרעסערע דזשאב ווי קלינען די טעלער, און די קאפ איז נאך א קלענדערע דזשאב. אמת, זייער פשוט.

סאו די דריי לעוועלס וואס מ'זעט דא, נישט כפי זייער עס איז א כסף אדער עפעס א כללים, ס'איז זייער א פראקטישע זאך וואס יעדער איינער פירט זיך אזוי אינדערהיים שוין ווען ער וואשט זיינע דישעס. שטימט זיך זאג? יא, **ומניחן בתוכה עד שיפלוט.**

חידוש: הגעלה איז פאר'ן רייניגן

אבער דאס איז יא, חידושים, מענטשן געבן א גיס אן, אבער די געדאנק פון הגעלה איז... ווייל היינט איז געווען א געלעגנהייט. נאכדעם וואס מ'האט

שוין געוואשן, ס'איז שוין הגעלה אחר רמז. יא, יא, יא. **ואחר כך שוטף,** ווייל מ'וואשט עס אפ פון די... ווייל ס'ליגט דאך מיט די וואסער וואס האט פולט געווען, **ומשתמש במצה.**

אבער ס'איז פארקערט, פון דעם **עד שיפלוט** זעטסטו אז די הגעלה וואס שטייט אין רמב"ם איז ווען ס'איז נאך שמוציג. און אזוי ווי דאס, לייגט ער אריין, אזוי ווי איך האב איך געוואלט פארציילן, אסאך מאל ווען מ'וואשט דישעס, לייגט מען עס אריין אין סינק, מען גיסט ארויס פון די הייסע וואסער, מען ווארט אביסל ווייל ס'איז סטאק.

חידוש: בליעה מיינט סטיקי, נישט כעמישע אבזארפשאן

פארדעם זאג איך אז בליעה מיינט סטיקי, נישט אין די אינסייד, ליטערעלי ערגעץ אין די כעמיסטרי פון די כלי. דאס, אסאך מאל, מיר האבן גערעדט פון דעם נאך שבת אפילו, אסאך מאל מ'לייגט אריין דוקא אביסל אין וואסער, ס'זאל זיך ווייקן, ס'זאל ארויסקומען. אבער איך מיין, הא גופא, ווען אונז האבן א גלאנצעדיגע טאפ, קען מען זייער קלאר זען וואס איז די טאפ און וואס איז די שמוץ. אבער ווען איינער האט אזא, מער אזא, לאמיר זאגן, א כלי עץ, א פארצייטישע, טראכט פון די אזא גראבע שווארצע טאפ וואס מ'נוצט פאר יארן לאנג, נוצט מען די זעלבע טאפ אין א רעסטוראנט. דו קענסט נישט זען פונקטליך אפקראצן, דו ביסט אנקומען צו די בארעם אווערן. ס'קען אפילו זיין אז ס'איז דא דארט אזעלכע שטיקלעך אז ס'גייט אריין, וואס האלט אין טאפ, ס'איז געמאכט אפאר שטיקלעך. איך ווייל נישט מחלק זיין צווישן די ארידזינעל און די צוגעקלעפער. אמת, אבער די היינטיגע רבנים וואס ווערן צעמישט, אז לכאורה זעט מען נישט א גלות בליעות. איך מיין אז ס'איז פלעגן ווייל זיי קוקן שוין נאך וואס מ'האט גערייניגט. פאר מ'האט גערייניגט זעט מען זייער גוט. זייער גוט.

שוין. יעצט גייען מיר לערנען וועגן כלי חרס. כלי חרס. כלי חרס איז אזוי: פריער האבן מיר געלערנט וועגן כלי חרס וואס מ'באקט אויף דעם, אז מ'קען עס אפבאקן מיט א שטארקע לעוועל פון היץ. דאס איז יענץ וואס א ספעציעלע מין תנור קען פארנעמען א שטארקע לעוועל פון היץ. אבער כלי חרס, וויאזוי ס'שטייט אין די גמרא, האט א פראבלעם אז ס'קען ווערן צובראכן, ממילא גייט דער מענטש שוינען און עס נישט נוצן אויף די זעלבע לעוועל פון היץ.

הלכה כה: כלי חרס – מ'קען נישט כשר'ן

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **"כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ בחמין, בין כלי ראשון, כגון"** – לאמיר זאגן אז ער האט א קדירה פון חרס – **"בין כלי שני"** – אזוויי א טעלער, איז נישט קיין חילוק וואס די חרס איז – **"בין שאין משיחין ובין באבר שעושין אותו כעין זכוכית"** – סיי ווען ס'איז קאווערד מיט א לעיער פון זכוכית, איבערגעדעקטע... נישט כעין זכוכית, אדער אבר, עפעס אזא... איך מיין לעד מיינט עס. אבר איז לעד? יא, אקעי. איך געדענק אז ס'מיינט לעד. ס'איז היינט אויך דא אזעלכע... מ'דארף וויסן וואס היינט איז דא. יא, אבער היינט איז עס כעין זכוכית.

אבר = לעד (lead)

אמאל, היינט נוצט מען נישט לעד, מ'האלט אז לעד איז זייער דעינדזשערעס צו עסן מיט לעד. אבער אין די צייט פון חז"ל, זייער אסאך כלים איז געווען איבערגעדעקט מיט לעד. לעד וואס מ'נוצט פאר א פענסיל, יא, די זאך. און היינט האלט מען עס מורא'דיג מסוכן עפעס אויב מ'עסט עס און אזוי ווייטער. אבער ס'פרעגט זיך, איך האב געליינט אז די רוים איז שוין, איך מיין, אין די זמן חז"ל איז כמעט זייער אסאך כלים געווען איבערגעדעקט מיט לעד. דאס מאכט עס אביסל מער געשמאק צו נוצן.

אבער דאס איז נישט אזוי ווי היינט ווען ס'גייט מיך נישט אן וואס איז דא אינעווייניג. ס'איז גלאז, איז עס גלאז, אפילו אינעווייניג איז דא עפעס אן אנדערע זאך. אבער דא רעדט מען אז ס'איז אויפגעשמירט אויף דעם א לעיער פון לעד, און ס'איז נישט גענוג שטארק. די טשיינע אדער וואס הייסט עס, וואטעוור ס'הייסט היינט, פארסעליין, די כלים, ס'איז נישט כלי חרס משיחים באבר, ס'איז עפעס אנדערש. מ'דארף פרעגן די רבנים וואס די הלכה דערפון איז, אבער ס'איז נישט די זעלבע.

זאגט ער, די כלי חרס, נישט קיין חילוק צו ס'איז ארומגענומען מיט א לעיער פון אבר אדער ס'איז כחרס כמו שהוא רואה חרס, **"אין משתמשין בהן במצה בכלל"** – מ'זאל עס נישט כשר'ן – **"אלא מניחן לאחר הפסח ומשתמש בהן"** – מ'זאל עס נישט נוצן אויף פסח.

דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'איז עובר בל יראה

ער זאגט נישט אז מ'איז עובר אויף דעם בל יראה אדער עפעס וועגן די בליעות, ער זאגט נאר מ'זאל עס אוועקלייגן. ניין, ס'זעט נאר קלאר אז ס'איז נישט קיין... ס'איז נאר ווייל אויב מ'האט געטאפט אין דעם וועט ארייגגיין א טעם אין די עסן. אבער בליעה איז ווייל ער איז רואיג געשטאנען פריער, די בוציק שבתוך הערבה, אויב איז דא א שיעור, דעמאלטס איז דא א פראבלעם. אבער דא געוועגליך איז דאך נישט דא קיין שיעור, ס'איז דאך נאר דא קליינע בליעות.

הלכה כו: כיצד להרתיח כלי גדול שאין גדול ממנו

Speaker 1:

די לעצטע הלכה איז א פראקטישע הלכה. דער רמב"ם האט געזאגט אז למשל א טאפ זאל מען ארייגלייגן אין א גרויסע טאפ. אבער וואס טוט זיך מיט א גרויסע טאפ וואס ער האט נישט קיין גרעסערע טאפ פון דעם? איז דא א פאטענט פאר דעם.

"כלי ראשון שרצה להרתיחו, ולא מצא כלי אחד גדול ממנו כדי להרתיחו בתוכו" – דאס איז די גרעסטע כלי, ער האט נישט מיט וואס דאס צו כשר'ן. זאגט ער אן עצה אזוי: **"ראיתי מקיף לו שפה של טיט על שפתו מבחוץ".** ער נעמט ארום אויבן מיט טיט, **"ומלאהו מים עד שיגברו המים על שפתו, ומרתיח המים בתוכו".**

אונז ווילן דאך אז די וואסער זאל ארומנעמען נישט נאר אינעווייניג פון די טאפ, נאר אויך אינדרויסן פון די טאפ, ווייל די בליעות גייען איבעראל. אבער ס'זאל ארומרינען אויף די אינדרויסן. אבער ס'דארף נישט... ניין, ס'איז נישט רינען. אויב איך פארשטיי, איז די פשט אז מ'דארף קלינען די אינעווייניג אין די טאפ, אזוי ווי די... איבעראל ווי ס'קען זיך אנגערירט, די מעלה מיט די קלעבעדיגע. אבער די אנדערע זייט דארף מען נישט, ווייל ס'איז שוין קלין פון אינעווייניג. בסך הכל דארף ער א וועג וויאזוי מ'זאל קענען אנפילן די טאפ זאל זיין פול מיט טיט... נישט מיט טיט, מיט די הייסע וואסער. סאו לייגט ער עפעס א קלעבעדיגע, די טיט איז עפעס א פליי-דאו סארט זאך.

סיום הלכות הגעלה – דין שפה של טיט

הלכה כ"ו: כיצד להגעיל כלי גדול שאין גדול ממנו

Speaker 1:

ואחר כך שוטף אותו, נא, וואשן עס אפ, ומשתמשים.

איך דארף אביסל פארשטיין פארוואס מ'דארף האבן די טיט. מ'קען דאך סתם אזוי אנפילן ביז ס'איז איבער, פליסט איבער. עפעס דארף עס זיך טאפן דארט, זעט אויס, פאר עפעס א סעקונדע, אט ליסט. פארוואס קען מען נישט סתם זאל איבערפליסן? וואס פעלט אויס די טיט?

איך ווייס נישט, אז איך טו די עצה למשל, אז פיל אן די טאפ, און דו ווייסט נאך אז ס'זאל אביסל ארומרינען אויף די אויבן, ווארף אריין עפעס א זאך אין די טאפ אז ס'זאל ארויסרינען. אקעי, און דאס וואלט אויך אפשר געהאלפן.

דער רבי זאל געבן א פראקטישע עצה.

Speaker 2:

ניין, ניין, אבער דאס דארף מען עניוועיס טון. מ'דארף דאך סאמהאו אז ס'זאל ארויסשפריצן.

Speaker 1:

אקעי, זאגט ער אז **מרתיח המים**, דאס ווערט מאכן אז ס'זאל ארומרינען.

Speaker 2:

יא, ווען די... אינטערעסטינג.

דיון: פארוואס דארף מען די שפה של טיט?

Speaker 1:

ער ברענגט טאקע אז ער כאפט נישט קלאר פארוואס דעמאלטס דארפן די טיט. איך האב געמיינט אז אפשר וויל מען אז ס'זאל ליגן אביסל דערווייטער דארטן, און דער טיט האלט עס אז ס'זאל נישט גלייך אראפרינען.

אבער ס'איז יא דא עפעס אזוי ווי א קולא. די ודי איז משפיע אז ס'זאל זיין א קולא. כדי בעצם וואלט מען בעסער געוועזן ממש זיין די הגעלה, אבער אז מ'האט נישט, איז גענוג אזוי.

שוין, עד כאן. **ואחר כך שוטף אותו ומשתמש בו למצות**, דעמאלטס קען ער עס נוצן פאר מצות.

סיכום הלכות הגעלה ברמב"ם

Speaker 1:

עד כאן אלע הלכות הגעלה אין די רמב"ם בערך פינף הלכות.

Speaker 2:

זעקס הלכות, פינף.

Speaker 1:

זייער גוט. זעקס הלכות, קען מען קאלן הלכות הגעלה.

המשך דיון: פשט אין שפה של טיט

Speaker 1:

איך ווייס טאקע נישט די פראקטישקייט פון די טיט. איך האב עס נישט אזוי גוט פארשטאנען. ס'זעט מיר אויס אז דאס טוט ער, באט פארוואס העלפט עס? וואס פעלט עס אויס?

אפשר, אפשר די שפה של טיט איז העכער? כאילו ער מאכט די טאפ נאר אביסל העכער? נישט אויף די זייט, אזוי ווי, אפשר איז עס אזוי ווי, פארשטייסט וואס איך זאג? ער מאכט כאילו העכער.

Speaker 2:

איי דאונט נאו.

Speaker 1:

אפשר אזוי ווערט זיך די הייס וואסער האלטן אביסל, אז ס'זאל נישט גלייך אראפגיין, נאר ס'זאל נאך האבן אויף וואס צו אריבערגיין.

ס'זעט מיר אויס אז "שפה של טיט" מיינט אז ער מאכט די, אזויווי, איך ווייס נישט, ער האט א טאפ, און ער לייגט דא טיט אזוי. סאו ווען ס'רינט ארויס, ס'רינט נישט ארויס, ס'בלייבט זיך דארט. ס'גרייכט די טעכניש.

Speaker 2:

יא, ער פילט אן ביז דא, נישט ביז דא. ער פילט אן ביז דא, פארשטייסט? ער האט געלייגט דא אזא שטיקל טיט.

Speaker 1:

סאו די טיט מאכט עס שוואכער, ער מאכט עס נישט בעסער.

Speaker 2:

ער מאכט עס בעסער. ער מאכט עס זאל נישט אזוי גוט ארומרינען.

Speaker 1:

ס'רעדט נישט פון די אנדערע זייט. זיין פראבלעם איז נישט די אנדערע זייט, זיין פראבלעם איז נאר די שפיץ.

Speaker 2:

ניין, דא, אבער די שפה.

Speaker 1:

יא, אזוי זעט אויס. סאו ער מאכט אזוי, יעצט גייט עס אזוי.

די אנדערע עצה איז טאקע, נאכדעם איז דא אן אנדערע עצה וואס אנדערע ברענגען אז מ'קען עס מאכן איבערריינען. דא רעדט מען נישט פון איבעררינען, דא רעדט מען פשוט פון העכער מאכן כאילו די טאפ.

ס'זעט אויס אז ס'איז געווען אזא פראקטיס אין די קיטשן ווען מ'האט געדארפט א גרעסערע טאפ, האט מען גענוצט, ס'איז געווען עפעס א טיט דארט. היינט ווייס איך נישט וואס ס'איז דא, אבער ס'איז געווען עפעס אן עצה, מ'האט געהאט עפעס אז ער האט אביסל העכער געמאכט. אפשר דאס איז דער פשט.

Speaker 2:

געוואלדיג.

סיום

Speaker 1:

אקעי, עד כאן פרק ה' פון הלכות חמץ ומצה.